הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר קדושה

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות איסורי ביאה

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות איסורי ביאה

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-איסורי-ביאה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 7
הלכה א 7
הלכה ג 7
הלכה ח 9
הלכה ט 10
הלכה י 11
הלכה יב 11
הלכה יג 12
הלכה טו 12
הלכה טז 12
הלכה יז 12
הלכה כ 13
הלכה כב 14
הלכה כג 14
פרק ב 14
הלכה א 14
הלכה ו 15
הלכה ח 15
הלכה יא 15
הלכה יד 15
פרק ג 15
הלכה ג 15
הלכה ח 16
הלכה י 16
הלכה יג 17
הלכה יד 17
פרק ד 18
הלכה א 18
הלכה ח 22
הלכה ט 23
הלכה יד 25
הלכה יט 25
הלכה כ 27
הלכה כב 27
פרק ה 27
הלכה ב 27
הלכה ו 30
הלכה יא 30
הלכה יב 30
הלכה יד 33
הלכה יח 34
פרק ו 35
הלכה ב 35
הלכה טז 35
הלכה כ 36
פרק ז 36
הלכה א 36
הלכה ד 36
הלכה ט 37
הלכה י 37
פרק ח 37
הלכה ב 37
הלכה ד 37
הלכה יא 38
הלכה יד 38
הלכה טו 39
פרק ט 41
הלכה א 41
הלכה ג 41
הלכה ה 41
הלכה ו 41
הלכה ז 42

הלכה יב 42
הלכה טו 42
הלכה כג 43
הלכה כו 43
הלכה כז 44
הלכה ל 44
פרק י 44
הלכה ב 44
הלכה ד 46
הלכה ו 47
הלכה ז 49
הלכה ט 49
הלכה יא 49
הלכה יב 50
הלכה יד 51
הלכה יט 51
פרק יא 51
הלכה י 51
הלכה יח 52
פרק יב 53
הלכה א 53
הלכה ד 53
הלכה ה 53
הלכה ו 55
הלכה ז 56
הלכה יא 56
הלכה כ 57
הלכה כא 57
הלכה כב 57
פרק יג 59
הלכה ד 59
הלכה ו 59
הלכה ח 61
הלכה ט 62
הלכה יא 62
הלכה יב 63
הלכה יג 64
הלכה יד 64
הלכה יז 64
פרק יד 65
הלכה ה 65
הלכה ז 65
הלכה יד 68
הלכה יז 69
הלכה יח 69
פרק טו 70
הלכה ב 70
הלכה ו 70
הלכה ט 71
הלכה יב 72
הלכה יד 75
הלכה טו 75
הלכה יט 76
הלכה כה 76
הלכה כו 76
הלכה כז 76
הלכה לב 77
פרק טז 77
הלכה א 77
הלכה ד 79
הלכה ח 79
הלכה ט 81
הלכה יב 82
פרק יז 82

הלכה א 82
הלכה ב 84
הלכה ד 84
הלכה ז 84
הלכה יג 85
הלכה יד 85
הלכה יח 86
הלכה יט 87
הלכה כ 87
הלכה כא 87
פרק יח 88
הלכה א 88
הלכה ג 88
הלכה ט 88
הלכה יז 89
הלכה יח 90
הלכה כ 90
הלכה כא 90
פרק יט 91
הלכה א 91
הלכה ג 91
הלכה ד 92
הלכה ה 92
הלכה ז 92
הלכה י 92
הלכה יב 93
הלכה יז 93
הלכה כב 94
הלכה כג 94
פרק כ 95
הלכה א 95
הלכה ג 96
הלכה ה 96
הלכה יח 97
פרק כא 98
הלכה א 98
הלכה ב 99
הלכה ג 100
הלכה ד 100
הלכה ה 101
הלכה ז 101
הלכה ח 101
הלכה ט 101
הלכה יד 102
הלכה טו 102
הלכה טז 102
הלכה יז 102
הלכה יח 103
הלכה כ 103
הלכה כא 103
הלכה כג 103
הלכה כד 103
הלכה כה 103
הלכה כו 104
הלכה כז 104
הלכה כט 104
הלכה ל 105
הלכה לא 105
פרק כב 105
הלכה א 105
הלכה ב 106
הלכה ג 106
הלכה ה 106
הלכה ח 107

הלכה י 107
הלכה יב 107
הלכה יד 107
הלכה טז 107

פרק א

הלכה א

שניהם הבועל וכו'. עיין ב"ק ד' ל"ב ע"א הטעם משום דהנאה אית להו לתרווייהו, ועיין תוס' יומא דף פ"ב ע"ב, ועיין ברש"י כריתות דף ג' ע"א ד"ה דאמר מה דמחלק שם בין היכא דאית ליה הנאה או לא ועיין תוס' יבמות דף נ"ד ע"ב ד"ה בזכור ועיין ירושלמי שבת פ"ז ה"ב גבי הך דר"י ור"א דר"י ס"ל דאחותו בא ללמד על נשים דחייבות ור"א יליף לה מלא תקרבו ועיין בירושלמי סנהדרין פ"ז סה"ט דמקשה שם למה לזכר בעי קרא גם לנבעל ובשאר מקומות לא ותירץ משום שאר בשר ע"ש ועיין בתו"כ פ' אחרי מות פ' י"ג דיליף שם ג"כ מלא תקרבו אך באמת גבי זכר י"ל דבעי קרא דנ"מ להך בעיא דשם ד' נ"ה ע"א גבי המערה בעצמו דאמר שם דחייב שתים, ועיין בתוס' שם ד' נ"ד ע"ב ד"ה הבא ודבריהם תמוהים מהך דכאן וע"ש ד' נ"ד ע"א גבי הבא על אביו ורש"י שם ד' נ"ג ע"א ד"ה הבא ע"ש וזה משום דהוה גדר שני פעולות אבל אם מחמת הך דב"ק ד' ל"ב הוה כמו פעולה אחת ועיין בהך דירושלמי שבת פ"ב ה"ב גבי הבעיר ובישל כאחת אם חייב אחת או שתים ושם ר"ל ג"כ כה"ג כגון שהדליק פתילה של אבר ועיין שבת ד' קל"ח ע"א גבי משמר דאף דיש לומר דיש עליו ב' שמות משום בורר ומשום מרקד מ"מ אינו חייב אלא אחת ועיין תוס' נזיר ד' מ' ע"א ד"ה רבי גבי תגלחת בתער ובירושלמי שם פ"ו דאם אכל ענבה ויש בו כזית חייב שתים אף דהוא פעולה אחת ולאו אחד:

[השמטה **מש"כ שם בשם הספרי פ' תצא פרט לאחד מחזיק כו'**. **ובפירושי** על הספרי פירשתי עוד פירוש אחר דהנה במכות דף ו' ע"א מקשה שם הרוג יציל ותירץ במקיימי דבר כו' והנה זה המחזיק ודאי עובר אהך לאו המבואר בשבועות דף מ"ז ע"ב עוקב אחר כו' ע"ש וא"כ נמצא הוא פסול והוי כמו נמצא אחד מהם קרוב או פסול ובטלה העדות וכאן ל"ש תי' הגמ' הנ"ל. וא"ש: ע"כ השמטה]

הלכה ג

שלא ניתנה כו'. עיין בה"ה, ועיין במש"כ רבינו בה' סנהדרין פי"ב ה"ב וכונת רבינו הוא דאין התראה מגוף העדות רק הוא גדר בירור ולכך די אף אם התרה בו מי שאין שייך כלל להעדות וכמו שפסק שם רבינו, וע"ש ד' ע"א ע"א ברש"י וד' ל"ג ע"ב ברש"י ד"ה טעה ע"ש, אבל מה שצריך להתיר עצמו למיתה זה הוה בגדר עדות ועיין בהך דסנהדרין ד' מ"א ע"א בתוס' ד"ה ואשה אך שם ד' ע"ב ע"ב מבואר להיפך דזהו בגדר דין לא מחמת ידיעה, ועיין בירושלמי כתובות פ"ד ה"ג דאמר שם דקטנה שהתרו בה הוה כגדולה שלא התרו וכעין זה אמרינן בסנהדרין שם ד' ע"ב גבי קטן הרודף, והטעם משום דקטן לאו

בר קבלת התראה הוא דאף גבי רודף צריך להודיעו העונש כמבואר בגמ' שם וצ"ל דזה שצריך להודיעו גבי רודף הוא רק משום דלמא על ידי זה יפרוש והוה כמו יכול להצילו באחד מאיבריו אבל היכא דלא מבין מה שמתרין אותו א"צ התראה גבי רודף. ובאמת זה תליא אם הדבר משום פגם או משום איסורא ע"ש בתוס' ד' ע"ג ע"א ד"ה ומה, ועיין בתוספ' סנהדרין ריש פ' י"א דמוכח שם דאף ההתראה צריך שישמעו שני העדים בב"א ועיין במה דס"ל לרבינו ז"ל בס' המצות דגם גבי קטן הרודף אחר ערוה ג"כ ניתן להצילה בנפשו ע"ש במצוה רצ"ג ועיין בהך דחולין ד' מ"א ע"א כיון שהתיר עצמו למיתה ע"ש, וסנהדרין ד' פ"א ע"ב גבי הרכנה בראש דאף דהוא בגדר הסכם כמבואר בהך דהוריות ד' ג' ע"ב דמקרי שגם הוא הורה הדין כן אם הרכין בראשו, ועיין בהך דשבועות ד' ל"ה ע"א בגירסת הרי"ף ז"ל גבי הך דאמר שם לא צריכא דאחוי עליה ר"ל בגדר רמז, ועיין בהך דבכורות ד' נ"ט ע"א דגדר רמז הוה כמו אמירה, ועיין בהך דגיטין ד' ע' ע"ב וד' ע"א ע"א דהרכנת הראש הוה כדיבור ע"ש בירושלמי היא הרכנת הראש היא שמיעת קול ועיין בירושלמי ר"ה פ"ג סה"א דאמר וארכינון ראשן כו'. ועיין בהך דסנהדרין ד' פ"ה ע"ב ותוס' ב"ק ד' כ"ד מה דמחלקים שם בין דיני ממונות לדיני נפשות, ועיין בהך דכתובות ד' ל"ג דאמר שם דמהני רמז גם במלקות אך שם י"ל משום דכבר התרה בהם מהני הרמז כעין שכתב רש"י בנזיר ד' ט"ז ע"ב וד' י"ז ע"א גבי נזיר בביה"ק דאף דאם לא אמר תחלה לא הויא מהני זה מ"מ כיון דאמר תחלה אף דאז לא חל עליו מהני זה ע"ש וצ"ל כך דהיכא דבעי גדר עדות לא בירור צריך לומר זה בפה והקבלת התראה הוה זה גדר עדות, אבל ההתראה עצמה הוא רק בירור כמש"כ, ולכך מבואר בכתובות ד' ל"ג דהטעם דבעי תכ"ד כדי שלא יאמר שכחתי, ועיין תוס' מכות ד' כ' ע"ב ותוס' שבועות ד' ג' ע"א וכ"מ ורש"י סנהדרין ד' מ' ע"ב. והנה לשון רבינו ז"ל כאן דנקט ולא פירשו ממעשיהם משמע קצת אף אם מצאו אותו כשבועל כבר והם התרו בו ולא פירש חייב ואמאי הא כעת אף שקיבל עליו ההתראה הוה כמו אונס וא"כ יהיה פטור כמבואר לקמן בהל' ט' ועיין בהלכות סנהדרין פ"כ ה"ג ובהל' אישות וצ"ל דזה רק היכא שעל ידי אונס נתגבר עליו יצרו אח"כ, אבל הכא שמרצון נתגבר עליו יצרו אף דההתראה וקבלת התראה היא כעת שכבר הוא נאנס מ"מ חייב, ועיין תוס' שבועות ד' י"ז ע"ב ד"ה אי ותוס' ב"ק ד' מ"א ע"א ד"ה כגון ע"ש ומוטל עליו הדבר לבטל האונס ולפרוש, ועיין בהך דכתובות ד' ל' ע"ב גבי שתחב לו חבירו, ועיין שם בתוס' ד"ה לא צריכא בשם ר"ח ולא אמרינן דהוא אונס כעת כעין דמבואר בירוש' פ"ד דסוטה גבי דבש ביוה"כ ע"ש וצ"ל דנ"מ על מה הוא החיוב אם על הנאת הדבר או על פעולת הדבר ועיין בירושלמי כלאים פ"ח ה"א גבי ולא יהיה

קדש והתורה אסרה ביאתו בהנאה וכ"כ בזה, ועיין בהך דהוריות ד' ג' ע"ב גבי הורו ב"ד דאמר שם שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד ע"ש ברש"י ושם ר"ל ג"כ כך לא דההוראה פוטרו מצד הדין רק הוא בגדר בירור, ואף לאחר שהביאו כפרתן מ"מ נפטרו ר"ל אף שכבר נגמרה ההוראה:

הלכה ח

והבא על אחת מהשניות כו' מכין כו'. והמלקות לא משום דין ערוה רק משום דעבר אדרבנן וכעין הך דיבמות ד' נ"ב ועיין שם ד' צ"ה ע"א גבי ההוא דעביד איסור בחמתא כו' ועיין רש"י חולין ד' קל"ב ע"ב ד"ה והא תניא ונ"מ דאם הוה גדר ערוה דרבנן כמו גבי חלוצה אז אם עבר איזה איסורים צריך להלקותו איזה פעמים מכת מרדות עיין בהך דמכות ד' י"ט ע"ב גבי תאנה של טבל דהוה רק דרבנן כמש"כ התוס' בכורות ד' נ"ד ומ"מ חייב עליו משום איסורים נפרדים ועיין תוס' מכות דף י"ג ע"א גבי חלוצה ע"ש אבל אם נימא דהמלקות הוא מטעם דעבר אדרבנן אז אם עבר על איזה איסורים דרבנן אין מלקין אותו אלא אחת וזהו דר"ל התוס' ביבמות דף נ"ב ע"א גבי בא בלא מאמר מהו האיסור אי משום ערוה דרבנן או משום איסור דרבנן, ועיין בהך דמנחות ד' ע' ע"א גבי הזורע כלאים בעציץ שאינו נקוב אסור ואמר שם דלוקה מבעי ליה, ואאסור מביא ראיה מתרומה וקשה ל"ל להביא ראיה מתרומה הרי זה מבואר להדיא במשנה דכלאים פ"ז דאסור אף שם הכונה כך דבמשנה לא אמר רק דאסור לזרוע אך אם הזרעים אסורים דיעבד עכ"פ באכילה זה אינו מבואר שם וע"ש בכלאים בירושלמי פ"ד ה"ט דשם רק לזרוע אסור אבל הך דפ"ז שם ר"ל דגם הזרעים אסורים דיעבד באכילה, וע"ש בפ"ד ה"ח דאף לרבנן מח' עד י"ו אסור ואינו מקדש ור"ל אסור באכילה ואינו מקדש בהנאה ועיין במש"כ בזה בדברי רבינו בהל' כלאים בפ"ו וזהו דקמ"ל שמואל במנחות ד' ע' דאסור ר"ל הזרעים, ואמר דגם זה מבואר במשנה דאסור מדחל עליה שם תרומה ה"ה חל עליה שם כלאים, אך לענין מלקות בזה נ"מ אם ר"ל אם חייב עליה משום כלאים או רק משום איסור דרבנן, ועיין ברש"י שבת ד' פ"א ע"ב ובסנהדרין ד' פ"ב ע"א גבי נשג"ז ע"ש וכן יהיה נ"מ לגבי חצי שיעור אם אכל מכמה איסורים אם חייבים עליהם מכת מרדות אכל חצי שיעור, ועיין מש"כ רבינו ז"ל בפ"ד מהל' מאכלות אסורות הל' י"ו ופ"ג הל' ו' ופ"ז הל' י"ו ופ' י"ד ה"ב אך באמת זה תליא אם חצי שיעור הוה מכל אחד שם בפני עצמו או הוא דין כללי דכל איסורים החצי שלהם אסור ונ"מ להך מה דפליגי רבינו והראשונים ז"ל גבי שבועה שלא אוכל כזית אם חצי שיעור אסור עיין פ"ד מהל' שבועות ה"א, והר"ן הקשה עליו דהא בפחות משיעור לא חל עליו שם איסור כלל אך זה תליא במש"כ, וגם

י"ל דנ"מ להיפך כגון בהני דאסור אף שלא כדרך הנאתו ואכילתו כמו כלאי הכרם ונזיר חרצן דהוה ג"כ אכילת צער כמבואר בשבועות ד' כ"ב ע"ב ובנזיר ד' ל"ד ע"ב ובספרי פ' נשא אם החצי שיעור שלו ג"כ אסור דאז נ"מ להיפך דאם נימא דחצי שיעור אסור של כל איסור ואיסור בפ"ע גם בזה חצי שיעור אסור אבל אם נימא דהוא כלל בדין דכל האיסורים י"ל דזה רק בדרך אכילתו וכן נ"מ דהנה עיין רש"י שבת ד' ע"ד ע"א דגם באיסורי שבת אמרינן זה חצי שיעור אסור מה"ת והנה ע"ש ד' צ"ה ע"א דהמגבן חייב משום בונה ע"ש אך דמבואר שם דצריך דוקא כגרוגרת וקשה הא קיי"ל דהבונה חייב בכ"ש כמבואר במשנה וצ"ל דגבי גבינה פחות מגרוגרת אין עליה שם בונה כלל וא"כ לפי זה פחות מכגרוגרת גבי מגבן אין עליה שם איסור כלל ויהיה זה תליא בפלוגתא דרבינו והר"ן ז"ל גבי שבועה כמש"כ, ועיין במש"כ בס' ה"ג הל' יוהכ"פ דכתב שם דלמ"ד חצי שיעור מותר מה"ת גבי כוי דהוה רק ספק איסור חלב הוה ח"ש חלב שלו מותר ע"ש. ולכאורה קשה הרי מבואר בירושלמי ספ"ז דדמאי ובכ"מ דכל היכא דהספק הוא בשל תורה הולכין להחמיר אף באיסורי דרבנן המסתעפים מהם וה"נ כן וצ"ל דס"ל הבה"ג דהח"ש הוא בכלל האיסורים לר"ל רבנן גזרו שיהיה ח"ש שלהם אסורים ובספק לא גזרו וכמו דאמרינן גבי ביהשמ"ש לא גזרו על שבות ועי' במרדכי יבמות פ"ד וכ"מ בזה:

אבל הבא כו' ואם כו'. עיין בה"ה, אך זה לא דמי דשם הוא לקיים העשה אבל כאן הוא אם עבר על העשה, ועיין בהך דסנהדרין ד' פ"ט ע"ב גבי הכובש את נבואתו, אך שם ג"כ הוא לקיים העשה כמש"כ התוס' שם, ועיין בהך דיומא ד' פ"ו גבי אכלה פגי שביעית דלוקה אף דלא הוה רק עשה ע"ש ברש"י ועיין בהך דסנהדרין ד' י"ח ע"ב גבי כה"ג עובר על עשה כו' ומשמע שם דנידון והיינו מכת מרדות, ועיין מש"כ רבינו ז"ל מהל' מעשר שני פ"ב ה"ו דלוקה מכת מרדות על מעשר שני קודם שנכנס לירושלים אם אכלו בחוץ ע"ש. אך באמת הא מבואר בירושלמי פ"ב דמעשר שני דרק מלקות ליכא אבל איסור לאו איכא וכן מוכח מדברי רש"י יומא ד' ט' ע"א ע"ש בד"ה נפרשו, ועיין ברש"י ב"מ ד' צ' ע"א ד"ה הא מבואר ג"כ כן ועיין בירושלמי פ"א דבכורים ה"ד גבי כהן שנשא בת גרים ומש"כ רבינו לקמן פי"ח מהל' אס"ב ה"ג ע"ש בהשגות, ועיין לקמן בהל' מאכלות אסורות פ"ג ה"ו ופ"ז הי"ו ופ"ב מהל' שחיטה ה"ג גבי חולין בעזרה:

הלכה ט

ואשה שתחלת כו'. עיין בהך דכתובות ד' נ"ג ע"א ואמאי לימא מינס אנסיה, ושם ד' נ"ד ע"א יצר אנסה, ועיין תוס' סנהדרין ד' ט' ע"ב ד"ה לרצונו וד' כ"ו ע"ב ד"ה החשוד דלשאר דברים הוה אונס ע"ש וכ"כ בזה:

הלכה י

המכניס כו' כל כו'. עיין בפה"מ לרבינו בסנהדרין פ"ז דמסופק שם אם משמש מת פטור או חייב וסיים שם דמ"מ הוא דבר ערוה ר"ל דנאסרה על בעלה על ידי זה כמבואר בהך דסוטה ד' כ"ו. ובאמת נ"ל דזה ר"ל בהך דיבמות ד' צ"ה ע"א, ומה במקום שבא על איסור קל, וע"ש בתוס' בע"ב ד"ה אלא. אך כך דהרי חזינן דאין האיסור ביאה אוסרתה דהרי משמש מת דאין כאן איסור תורה ומ"מ נאסרה על בעלה משא"כ בנשיקה דלא נאסרה כלל על ידי זה כמבואר ביבמות ד' נ"ה ע"ב וכ"מ וס"ל לרבינו דזה מקרי דרך אברים ג"כ ועיין בספרי פ' תצא פסקא רמ"ב ר"י אומר פרט לאחד מחזיק כו' ונ"ל דאתי למעט כה"ג ועי' בהך דסנהדרין ד' נ"ה ע"א וביבמות ד' נ"ה ע"ב דממעט מתה משום דפסקה שארות והלא אינה ביאה כלל וצ"ל דאתיא כמ"ד מת חייב, ועיין סנהדרין ד' ע"ח דמשמע דהמיעוט הוא משום דליכא הנאה, ועיין תוס' יבמות ד' ס"ה ע"ב ד"ה כי הא ותוס' ישנים סוף נדרים ע"ש וגם יהיה נ"מ לענין אם בא באבר מת על הבהמה אם נהרגת ולא הוה כמו שגגה לקמן בהל' י"ז רק י"ל דהוה כמו קטן בן ט', וגם אם נאסרת למזבח עיין במש"כ רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ד ה"ג ע"ש בהשגות, ועיין בהך דתמורה ד' כ"ח ע"א ע"ש בתוס' ד"ה טול, ועיין ב"ק ד' מ' ע"ב:

הלכה יב

הבא כו' וכן בחייבי לאוין כו'. עיין בהשגות ועיין בה"ה ועיין בירושלמי שבת ספי"א נתכון להתחמם כו', והנה גם שפחה חרופה כה"ג אם הוא נתכון להתחמם ובעלה והיא היתה מזידה אם חייב עיין תוס' כריתות ד' י"א ע"ב ד"ה בשאין ע"ש דכיון דהא שם אין הדבר תלוי בהנאה רק הוא דין א"כ י"ל דמתעסק פטור ובפרט לשיטת הירושלמי בפ"ו דיבמות דס"ל דאינו חייב עד שיפלוט דלא כשיטת התוס' ביבמות ד' נ"ה ע"ב ע"ש. ועיין בהך דפסחים ד' ל"ג ע"א גבי מעילה שמתכוין להתחמם משמע דרק במעילה כן והטעם דאף דבכל מקום שיש הנאה חייב במתעסק וצ"ל דשם ר"ל דאף דבמקום שיש לומר שהוא אנוס חייב גבי מעילה, ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בהל' מעילה פ"ז ה"ב ובהך דסוכה דף מ"ב ע"א גבי עולת העוף שנמצאת ע"ש וכ"כ בזה, ועיין בירושלמי נזיר פ"ח ה"א דגבי שפחה חרופה אם נאנס מפני כשפים שעשתה לו פטור מקרבן ואף דאין קושי אלא לדעת מ"מ פטור ובאמת זה ג"כ הוה גדר מתעסק, ועיין בהך דהוריות ד' י' ע"א פרט לנגעי כשפים אף דנגעים מטמאין באונס, ועיין בתוספתא כריתות כולם באונס פטורין וכמש"כ רבינו שם בפיה"מ פ"ב ע"ש ועיין מש"כ רבינו ז"ל בפיה"מ פ"א דשבת דגבי שפחה חרופה לוקה אף בשוגג והוא תמוה, אך י"ל דר"ל כה"ג כהך דירושלמי הנ"ל וס"ל

דחייב וכעין שכתב התוס' ב"ק ד' מ"א ע"א גבי שור שקפץ עליה ועיין בהך דתמורה ד' י"ז ע"א גבי הך דרב ששת באומר אכנס לבית זה ע"ש ברש"י ותוס' ד"ה אכנס:

חייב עד שתמות כו'. והנה גבי אדם כה"ג אם חייב עיין בתוס' ערכין ד' ד' ע"א ד"ה ולא. דמחלק בין בהמה לאדם ותוס' סוטה ד' כ"ו ע"א, ועיין תוס' חולין ד' ע"ד ע"ב ד"ה למעוטי דס"ל לחד תירוצא דרק ישראל בטמאה ע"ש ועיין גיטין דף ע' ע"ב חי הוא ותוס' נדה ד' כ"ג ע"א ד"ה לאיתסורי ע"ש:

הלכה יג

ואם היה בן ט' כו'. וכאן לא כתב רבינו כמש"כ בסוף הי"ד וראוי לב"ד להכות כו', י"ל משום דס"ל דזה לא מקריא ביאה כלל וזה תליא בהך מחלוקת דרב ושמואל בכתובות ד' י"א ע"ב אם יש עליה עכ"פ שם מוכת עץ ונ"מ דמותרת אף לכה"ג ועיין בירושלמי שם ובמש"כ לקמן פי"ז ע"ש ועיין בהך דסנהדרין ד' ס"ט ע"ב בהך פלוגתא דב"ש וב"ה, ועיין בירושלמי גיטין פ"ח ה"י דמשמע דהפלוגתא רק לפוסלה לכהונה אבל לא לענין חיוב, ועיין בתוספתא סוטה פ"ה ע"ש, אך י"ל דלכך לא כתב רבינו כאן דלוקה כדי שלא תצא לעז כעין הך דקדושין ד' פ"א ע"א ע"ש, ועיין בהך דע"ז ד' ל"ו ע"ב גבי תינוק עכו"ם כו' ע"ש ובדברי רבינו בהל' מלכים פ"ט ה"ו דמחלק בין בן נח לישראל ע"ש ועיין בהך דע"ז ד' ט"ו ע"ב ובתו"כ פ' ויקרא ע"ש:

הלכה טו

הבא כו'. עיין בה"ה ובכס"מ, ועיין מה דס"ל לרבינו בהל' תרומות פ"ז הי"ז, ועיין בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"ג דהוה כמין אחר ובהל' בכורות פ"ב ה"ה פסק דאנדרוגינוס הוה בריה בפ"ע לגבי קדשים, ועיין במש"כ בזה בפ"א בהל' מטמא משכב ומושב ה"ז:

הלכה טז

הבא כו' חיה ועוף כו'. עיין רש"י חולין דף פ"ה ע"א גבי חיה ועוף הנסקלין ועיין בס' יראים דמספקא ליה גבי עוף אם חייבת סקילה אם נרבע ועיין זבחים ד' פ"ה ע"ב ובהך דב"ק ד' מ' ע"ב מוכח שם דשוה רובע לנוגח וגבי נוגח חייב גם עוף כמבואר במשנה ב"ק ד' נ"ד ובעדיות, ועיין רש"י ברכות ד' כ"ז ע"א ע"ש ורש"י נזיר ד' ל"ה ע"א גבי שמירה דמרבה עופות:

הלכה יז

קטן או הביאה כו'. ובזה אף שמואל דס"ל דגבי זכר גם בן ג' חייב גבי בהמה פטור דשם ליכא ההיקש דמשכבי אשה כמבואר בגמ' ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' איסורי מזבח פ"ד ה"ג ע"ש, ועיין בירושלמי כתובות פ"א ה"ג דמקשה שם דלמה לית

רב יוסף דיבמות ד' נ"ט ע"ב מוקים הך דנבעלה למי שאינו איש בהעראה ע"ש ותירץ דמספקא ליה אם חייב סקילה ושם נקט חייב סקילה:

וכן השוכב כו' בשגגה כו'. והנה זה רק אם הוא שוגג אבל מזיד בלא התראה ודאי הבהמה נסקלת דלא גרע מקטן, ועי' בירושלמי כאן דס"ל דגם בשגגה חייבת סקילה ועיין מש"כ רבינו בהל' מלכים פ"ט ה"ו גבי בן נח דמשמע שם מלשונו דרק בדין של ב"נ לא הוזהרו על הריגת הבהמה ועיין בהך דסנהדרין ד' ט"ו ע"ב גבי שור סיני ע"ש אם הוה עליכם אז דין ב"נ וע"ש ד' ס"ז ע"א דמשמע דהוה עליכם אז דין ישראל אך עיין בפיה"מ לרבינו במס' זבחים פ"ח מבואר שם דס"ל דגם בדין שלנו פטור ע"ש:

הלכה כ

מי שהוחזק כו'. והנה לכאורה זה רק על להבא אבל אלעבר לא ועיין תוס' קדושין ד' ס"ג ע"א ומש"כ רבינו לעיל בהל' אישות פ"ב הכ"ג ומש"כ שם, ועיין בהך דסנהדרין ד' ס"ט ע"ב ומש"כ בזה לעיל הפי' שם בגמ'. אך מהך דשבועות ד' י"ח ע"א גבי בא עליה סמוך לוסתה מבואר שם דחייב אם אמרה נטמאתי אף דלא נמצא על שלו ואף על הכניסה, ועיין מש"כ רבינו בהל' שגגות פ"ה ה"ז וא"כ מוכח דנאמנת גם על עבר ועיין בהך דכריתות ד' י"א ע"ב ותוס' קדושין ד' ס"ה ע"ב ובהך דיבמות ד' פ"ח ובר"ן בקדושין וצ"ל דנדה שאני דא"א שתהיה נדה בלא נאמנות שלה דהרגשה תליא רק בדידה והוה כעין הך דגיטין ד' נ"ד ע"ב גבי פיגול שהתורה האמינתו ר"ל דהנה קשה למה לא הביא מכל פגול שבעולם אם נאמר דדי במחשבה וזהו באמת כונת התוס' ב"מ ד' מ"ג ע"ב דמביאין ראיה מכאן דצריך דבור אך באמת מכל פגול אין ראיה דכך הוא הדין של פגול דא"א להמצא בענין אחר אך מכה"ג ביוהכ"פ דאז אין אנו יודעים שעבד כלל באותו זמן שחשב ומ"מ מהימן חזינן דהתורה האמינה בגדר נאמנות ועיין מש"כ רבינו ז"ל לקמן פ"ד הי"ד מתוך שנאמנת על שלה נאמנת על שלו ר"ל בגדר נאמנות לא בגדר דין וגם כה"ג יש נ"מ על ידי דבריו גם לשאר דברים כמו לקטרת דעל ידי זה נפסל החפינה כמבואר ביומא ד' מ"ט וד' ס', ואף דגבי חפינה הוה בעיא אם שייך מחשבה ועיין בהך דסנהדרין ד' ס"ט ע"ב דמחלק בין קרבן למיתה:

ראיה לדין זה כו'. עיין בנזיר ד' מ"ט ע"א דקרי לה לשון חזקה, ועיין בהך דיבמות ד' נ"ד ע"ב ע"ש. ובאמת למה לא הביא ראיה מן הך דאשת האב דחייב אך באמת כך דגבי אישות החזקה הוא עושה האישות לא בגדר בירור וזה כונת רבינו כאן בסוף פ' או תוחזק ועיין תוס' ב"ק דף ע' ע"ב מוכח ג"כ זה דזהו גופא הוה גדר א"א לא מחמת דהוה כמו בירור שנתקדשה לו וכ"כ בזה משא"כ גבי קריבות דזה הדבר הוה גדר בירור דקריבות

א"א לבא על ידי מעשה ומביא ראיה מזה דחזקה הוה גדר בירור ג"כ ועיין בירושלמי ספי"א דיבמות לר"י אביו ודאי ולא ספק ע"ש וא"כ ע"כ חזקה מקרי בירור דאל"כ לא הוה ודאי ועיין בתוספתא נדה פ"ד מהיכן מביאין ראיה ממי שנכנסה אצל בעלה כו' ר"ל דזה הוה בירור גמור שהוא שלו, ואף דבחולין פריך גם על זה זה רק לס"ד, וכ"כ בזה:

הלכה כב

המקנא לאשתו כו'. עיין בה"ה ועיין בכסף משנה. אך באמת ר"ל כך דהיינו על ידי עד אחד שאומר שזינתה לאחר קינוי וסתירה ס"ל דזה רק לדין זונה ואסורה לכהן אבל לומר שהיה המעשה בפועל ונטמאת ס"ל דעל ידי עד אחד לא מחזקינן כן וכן גבי הודאת בע"ד דקיימא לן דמהימן ס"ל ג"כ דזה רק בגדר דין לא בגדר בירור וכ"כ בזה ועיין מש"כ רבינו לקמן פ' כ' הל' י"ג והנבעלת ספק חללה ע"ש והוא ג"כ מחמת זה דלפסול אחרים א"א ע"י חזקה ועיין מש"כ רבינו בהל' ק"פ פרק ד' הל' ב' ובמה שהשיג עליו הראב"ד ז"ל גבי פסח אם מאמין לו שנשחט שלא לשמו ע"ש ועיין בהך דחולין ד' צ"ה ע"א גבי אברים נבלות ומבואר בירושלמי שקלים פ"ח דלוקין משום נבלות ועיין לקמן פ' י"ח הל' ט' בהשגות גבי אמתלא:

הלכה כג

האב כו' וכן האשה כו'. הנה כ"כ דרבינו מחלק בין אב לאשה דגבי אב אף אם אמר שהיא לפלוני מ"מ אינו נסקל ובין אשה עצמה דרק סתם אבל אם אמרה לפלוני ונתחזקה ליום חייבין עליה. וזה ר"ל תוחזק, ועיין מש"כ רבינו לקמן פ' ט"ו הל' כ"א. אך שם לא הוה מוחזקת א"א בבירור, ועי' בבעל המאור בקדושין שם בשם הראב"ד דס"ל דגם גבי אב אם אמר לפלוני שסוקלין ע"ש, ועיין מש"כ הר"ן ז"ל בפרק ב' דכתובות בשם הר"א לגבי אמתלא ע"ש, ועיין בהך דסנהדרין ד' ע"א ע"ב גבי בנו הוא משמע דהאב אומר להם שזהו הבן, ועיין בהך דיבמות ד' פ' ע"א מה דאמר שם שאין בן סורר ומורה נידון אלא בחתימת זקן ע"ש ומשמע דעל זה לא מהני הוחזק, ועיין מש"כ רבינו בסוף הל' ממרים ע"ש:

פרק ב

הלכה א

[השמטה . נשמט, וכן גבי אחות אשה דחייבים עליה כרת אף מן האירוסין כמבואר שם דף צ"ד ע"ב וכ"מ אף דשם כתוב לשון ערוה: ע"כ השמטה]

הלכה ו

ואעפ"י שלא כו'. עיין מש"כ רבינו לקמן בפרק ט' מהלכות מ"א הלכה ב' ופרק א' מהל' טומאת מת הל' ב' ועיין סנהדרין דף ע"ו ע"ש ברש"י ותמורה דף ט' ע"א ותוס' בכורות ד' י"ד ע"ב, ועיין בסנהדרין ד' נ"ד ע"א גבי אחי אביו ע"ש:

לפיכך הבא כו'. עיין בהשגות, ועיין בירושלמי פרק י"א דיבמות גבי הך דבעון קומי ר' אבהו משמע דאינו חייב אלא אחת וכן בהך דכריתות ד' י"ד ע"ב גבי בת אשתו וע"ש בפיה"מ, אך באמת זה תליא בהך פלוגתא דסנהדרין ד' ע"ו אם הוה שתי אזהרות או אזהרה אחת וגם י"ל דתליא בהך מחלוקת דר"י ור"ל שם ד' ס"ה אם צריך שיהיו חלוקין בלאו ובמיתות ורבינו פסק כר"ל עיין בהל' ע"ז ובפ' א' מהל' שגגות:

הלכה ח

בא עליהם כו'. עיין בהך דיבמות דף נ"ה ע"ב דלאחר מיתה פקע שארו וא"כ מוכח דמיתות ב"ד היכא דכתיב שארו לאחר מיתה פקע, ועיין בסנהדרין ד' כ"ח ע"ב דארוסה ג"כ לא מיקרי שארו וזהו כוונת תוס' יבמות דף ג' ודף צ"ז דרק למיתה אז בעיא עכ"פ נכנסה לחופה, ועיין סנהדרין דף נ"ג ע"א ברש"י דאשתו מיקריא גם מן הארוסין, ועיין תוס' יבמות דף צ"ד ע"ב ד"ה מאיסורא ושם ד' נ"ה ע"א ד"ה דיש ע"ש:

הלכה יא

אבל חכמים אסרו כו'. והנה לפי שיטת ר"י דס"ל שם ד' צ"ה דאם בא על חמותו נאסרה אשתו עליו א"כ לפי"ז לדידיה אם אנס אשה מותר לישא בתה לכתחלה דהיכא דאסרן אהדדי לא חיישינן כמבואר שם ד' כ"ו ע"א. ובזה א"ש מ"ש התוס' כאן בד"ה וכל למה לא מקשה מברייתא דתני מותר די"ל דברייתא הוה מוקי כר"י אבל המשנה חדא מדסיפא ר"י רישא לאו ר"י וגם דשם נקט כל הקרובות סתמא:

הלכה יד

וה"ה לבת אחיו כו'. עיין גיטין ד' פ"ג ע"א אלא מעתה כו' ותוס' יבמות דף צ"ט ע"א:

פרק ג

הלכה ג

בת כהן כו'. אך זה רק כשלא היתה חללה משנולדה אבל אם היתה חללה משנולדה כמו כהן שנשא גרושה אז בתו אינה בשריפה עיין בירושלמי תרומות פ"ז הל' ב' מעתה ואפילו חללה מכונה כצ"ל וע"ש בפ"ח, ועיין בהך דיבמות ד' ע"ד ע"ב דלא מקריא כלל זרעא דאהרן ע"ש, ועיין בהך דערכין ד' ל"ג ע"ב גבי פרט לבן לוי ממזר ונתין ובתוספתא

יבמות פ"ח גבי בת לוי מן הנתינה ומן הממזרת ובהך דגיטין ד' נ"ט ע"ב משמע דפקע שם השבט ממנו ועיין בהך דבכורות ד' מ"ז ע"א ובירוש' פרק י' דיבמות דהוה פלוגתא שם בזה אם פקע שם השבט ממנו ועיין במש"כ רבינו בפ' י' מהל' תרומות הל' י"ב גבי בן גרושה ובן חלוצה דרק מחומש פטור וכשיטת הירושלמי ומבואר בירושלמי דרק קודם שנפסל אבל אח"כ גם חומש צריך לשלם, ועיין בהך דזבחים ד' י"ג ע"א דהוה זה פלוגתא שם, ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' אבל פ"ג הל' י"א ע"ש דמשמע דס"ל דיש עליו שם זרעו של אהרן:

הלכה ח

ומהו החידוש. ע' בהשגות, והנה באמת לפי' הראב"ד כיון דקי"ל דרק גבי נשואה שייך דין מוציא שם רע ולא בארוסה אף שבא עליה, וא"כ אי נימא דאין חופה לפסולות וכן לשיטת התוס' ביומא ד' י"ג ע"ב בשם הירושלמי דאין חופה רק לבתולה א"כ לא הויא נשואה כלל ומה חידוש זה, וע' בירוש' כתובות פ"א הל' ו' מה דאמר שם ובתולין וכי בטלו לא בבית אביה בטלו ר"ל דאף אם נימא דמשנתארסה נאנסה מ"מ כעת לא מיקרי רשות הבעל כיון דשוב אין לה חופה ובאמת מה דנקט בגמ' דילן דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה ר"ל כך דאי משום ביאה למ"ד דאינו חייב עד שתבעל לא קשיא דהא זהו הדין דאין מוציא שם רע עד שתבעל וכעין מש"כ התוס' ביבמות ד' נ"ט ע"ב גבי העראה אך מקשה כך דהא קודם שבעלה והוציא עליה ש"ר כבר נעשית נשואה ע"י חופה וא"כ הוה אישתני דינא קודם ועיין מש"כ התוס' ב"ק ד' ע"ו ע"ב גבי שחוטי חוץ ד"ה והלא ובהך דזבחים ד' צ"ט ע"א גבי בעל מום והוא טמא ושם ד' ק"י ע"א גבי חסר בחוץ ומנחות ד' נ"ז ע"א וכ"מ בזה וגם משום הך דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אף דקי"ל מקח טעות לא ר"ל שהוא טעות לענין הנשואין רק דר"ל דאין לה כתובה כלל דעל זה לא נתחייב לה כתובה וזה הוה מין אחר לא משום המום דבעולה או זנות דהרי מבואר בירושלמי פ"א דכתובות דאם לקחה בחזקת שלא זנתה ונמצאת שזנתה אין זה מק"ט וכן בגמ' דידן ד' י"ב. וגם נ"מ אם נמצאת שנבעלה שלא כדרכה דאז כתובתה לא הפסידה כלל כמש"כ התוס' כתובות ד' ל"ט ע"ב, אך אם נימא דזה גופא הוה מום גם זה יהיה מקח טעות. אך באמת העיקר כמש"כ, ומש"כ התוס' שם דף י' ע"א דלמ"ד מק"ט מפסיד הסעודה לא ר"ל דבטלה הנשואין רק דר"ל דאין לה כתובה כלל ובלא כתובה אסורה לבעלה:

הלכה י

באו עדים כו'. עיין בהשגות ובה"ה, הנה לכאורה י"ל דס"ל לרבינו דמיירי כאן שהוציא עליה ש"ר שנבעלה שלא כדרכה דשוב בבעילת הבעל הוה אישתני גופא עיין תוס' כאן

ד' מ"ה ע"א ד"ה דלמא ואף דלא הוה מוציא ש"ר רק בכדרכה לענין פתח בית אב אין חילוק, ועיין בירושלמי כאן פ"ד הל' ד' מניין אפילו בא עליה ביאה אחרת כו' וכן שם פ"ג הל' ט' כשבא עליה דרך זכרות וכן מבואר בהדיא בספרי פ' תצא פיסקא רל"ה ע"ש. אך באמת כך דס"ל לרבינו דרק גבי מוציא ש"ר דהוה חידוש אז נסקלת על פתח בית אביה אף לאחר ביאת בעל. אך רבינו ז"ל כאן מיירי בלא הוצאת ש"ר ולכך לאחר שבא עליה הבעל שוב אין שייך בה פתח בית אב, ובאמת י"ל דזה תליא בהך דר"י ורבנן בכתובות ד' מ"ג ע"ב אם אזלינן בתר עכשיו או בתר מעשה, וע"ש בירושלמי דמוכח כן וא"ש:

הלכה יג

שפחה חרופה כו'. הנה רבינו ז"ל ס"ל דרק אם היא מיוחדת לע"ע דשריא ליה אבל לישראל אחר אף דקי"ל דיש בה קצת תפיסת קדושין לא, ועיין רש"י גיטין ד' מ"ג ע"א דלא ס"ל כן, וע"ש ד' ל"ט ע"ב ברש"י וכ"כ בזה לעיל בהלכות אישות, ועיין בפה"מ לרבינו בכריתות שם דס"ל להדיא כן:

הלכה יד

ביאת כו' שהרי היא לוקה כו'. והנה באמת לשיטת רש"י ביבמות ד' נ"ה ע"א וע"ב מוכח דס"ל דחייבי לאוין הוא מטעם לאו דלא יהיה קדש וא"כ י"ל דהא דקי"ל דהוא אינו לוקה רק היכא דחייב קרבן וכמו דאמרינן בהך דשבועות ד' ל"ז ע"א דלא מחייבי תרתי מלקות וקרבן, וגם י"ל כגון אם הוא שוגג, אך אפשר דכיון דחציה בת חורין פקע ממנה קצת זה הלאו, אך רבינו ז"ל דס"ל לקמן פרק י"ב הל' י"א דליכא לאו גבי שפחה החיוב הוא בה ולא בו, ואזהרה י"ל דהוה גדר א"א, ועיין בירושו' ריש פרק א' דקדושין ע"ש, ועיין בתוספתא כריתות פ"א דאמר שם דלא כשיטת רבינו כאן בהל' י"ז דאף אם הוא קטן בן ט' מ"מ היא לוקה והוא חייב קרבן לכשיגדל והטעם משום דכבר כתבתי דרבינו ז"ל והראב"ד פליגי אם קרבנות הוה ג"כ כמו עונש או רק משום דלא מחייב על העבירה במזיד לכך לא חייב קרבן בשוגג, ועיין בהך דנדה דף מ"ו ע"ב יכול יהא חייב על הקדישו קרבן והוא ג"כ מחמת זה דס"ל דקרבן לא הוה עונש ועיין בהך דסנהדרין ד' ס"ט ע"א דמרבה שם קטן בן ט' כשיטת רבינו, ועיין בתו"כ פ' אמור דמרבה שם גם גבי תרומה בן ט', ועיין בהך דתמורה ד' ב' ע"ב בהך בעיא גבי קטן מהו שימיר ועיין מש"כ בזה בהל' גזילה פ"ח הל' י"א ע"ש, וגם יש לומר דזה ר"ל התוספתא ריש פ"א דכריתות ותינוק שעבר זמנו דהיינו כשיטת רבינו בהל' שגגות דממתין מלהביא קרבן עד שיגדיל ויהיה בן דעת דהיינו שיהיה מופלא סמוך לאיש, גם י"ל דזה תליא אם החיוב הוא משום גדר א"א, או משום שפחה:

פרק ד

הלכה א

הנדה כו' ואפילו היתה קטנה כו'. ואף דהא קי"ל דאינה טמאה נדה עד שתרגיש עיין לקמן פ"ט ה"א, י"ל דרק אם אינה מרגשת אז הוה גריעותא אבל אם לא שייכא בהרגשה אז לא איכפת לן כעין מש"כ התוס' חגיגה דף כ"א ע"א גבי היסח הדעת ועיין בתוס' ישנים יומא דף ח' גבי תפילין כה"ג אך באמת הך דין דהרגשה ר"ל משום דס"ל דדפני בשרה משוה לה להראיה נדה ונ"מ אם בלא הרגשה אם רק היא אינה נדה אבל אם יצא דם ממי שהיתה כבר נדה אז מטמא אם לא מתורת מעין עכ"פ כמו דם טהרה של מצורעת וכדומה. וגם זה תליא אם הראיה גורמת לנדה או הנדה גורמת להראיה, ועיין בהך דנדה דף מ"ב גבי יולדת שירדה לטבול, ועיין מש"כ רבינו בהלכות מטמא משכב ומושב פ"ה הל' ג' דאמר שם דהטבילה מועלת לכל הדם המובלע באברים משמע דעל הדם גופא יש עליו שם נדה, ועי' בהך דיבמות ד' נ"ד ע"ב דאמר שם נדה ביומא תליא ור"ל זה כך דלא הדם הוא האוסרה רק הימים הם שאוסרים הדם וזה תליא בהך דרב ולוי וב"ש וב"ה בנדה ד' ל"ה ע"ב גבי מעין אחד הוא, ובאמת נ"ל גבי הך מחלוקת דנדה ד' ס"ח ע"א גבי פלוגתא דרב ולוי דרב אמר זבה ודאי ולוי אמר ספק, והטעם דהנה שם ד' ס"ט ע"א בהך מחלוקת גבי תחלתן וסופן בעינן ר"ל ג"כ דשוב הוה כמו שהממצעים ודאי הוה טהורים והוה כמו ספורים לפנינו, ועיין בירושלמי ב"ק פ"ב ופ"ד הל' ב' בהך מחלוקת דרב אדא ורב הונא פליגי ג"כ כך אם הראיה שבאמצע משוי לה זבה או מה שלא ראתה מפיק לה מדי זיבה וס"ל דגם גבי שור המועד כן ע"ש. והנה עיין ביבמות דף פ' ע"א דאמר שם הואיל ותחלתו וסופו לקוי לא חיישינן שמא הבריא בינתים ע"ש אבל בבעל מום חייש ומחלק שם בין כולה גופא לחד אבר ור"ל כך דהדין גבי סריס לא הסימנים משוי ליה לסריס רק שזה סימן שהוא סריס וא"כ אף שלא נבדק באמצע על הסימנים מ"מ אמרינן דהיו בו משום דלא זה הוא גוף הסריסות, משא"כ בבעל מום דהמום הוא הדבר בעצמו ולכך צריך שנדע שגם תוך הזמן היה בו המום וה"נ גבי ראיית דלוי דס"ל שני מעינות הם נמצא דהם הגורמים הטומאה והטהרה. וכן ס"ל לגבי נדה וזיבה ולכך צריך שנדע שגם באמצע ראתה ובלא זה הוה רק ספק משא"כ לרב אמרינן הואיל ותחילתו וסופו מסתמא גם באמצע כן, וכן הדין גבי הרגשה כנ"ל ועי' מש"כ התוס' נדה ד' נ"ד ע"א ד"ה וארבעה ע"ש, ועיין מש"כ התוס' שם ד' מ"ב ע"ב גבי דם דרק אם יצא חוץ לפרוזדור ובאמת הך דשם ד' מ' ע"א מה דנ"מ בין נדה לזב וב"ק ג"כ יש לעיין אם ר"ל דאין על הדבר שם קרי וזיבה עד שתצא לחוץ משא"כ בדם נדה, או דר"ל דאינה

נקרא רואה וגם גבי נדה קודם שתצא לבית החיצון ג"כ כן ועיין בהך דנדה ד' כ"ב גבי הרואה קרי כו', ולקמן נאריך בזה, ועיין תוס' חולין ד' פ"ז ע"ב גבי משקין דאין עליהם שם עד שיוצאין לחוץ, ושם ד' קי"ז ע"ב בתוס' ד"ה ולא וכאן ד' כ"א ע"ב גבי הרואה דם בשפופרת די"ל דהבשר שבפנים משוי לה נדה וזבה, ועיין בחולין דף ע' ע"א גבי נתרחבו כותלי רחם כו', ע"ש אם הנגיעה עושה הדבר או האויר, ועיין נדה ד' מ"ג ע"א גבי זבה שנעקרו כו' וגבי עכו"ם שהרהר, ועיין בהך דעירובין דף צ"ט ע"א גבי רוק מה דמחלק בין היפך ללא היפך, ועיין בדברי רבינו בהל' טומאת אוכלים פרק ט"ו הל' ז' דס"ל דשם רוק עליו תיכף רק הוה כמחובר. וה"נ י"ל גבי דם דראיה לא הוה אך מ"מ שם מעין יש עליו, ועיין כאן ד' ל"ה ע"א במה דאמר שם לאחרים גורם טומאה ע"ש משמע דזה הוא הפועל וגם י"ל דזה הוה בגדר דאמרינן בחולין ד' קכ"ט ע"א כששימש מעשה עץ שימש ר"ל דזהו רק גדר דין לא הוא הגורם, ועיין מש"כ התוס' ב"ק ד' ע"ז ע"א גבי פרה וכן גבי שעיר המשתלח ג"כ י"ל דלא הוה רק מעשה עץ. אך י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דזבחים ד' ק"ה ע"א גבי שעיר המשתלח אם מטמא טומאת אוכלים כיון דהוא חי, ועיין מש"כ התוס' חולין דף קכ"ח ע"א גבי בהמה בחייה כו', וזה תליא ג"כ בהך אם היד גופא נקרא דבר המקבל טומאה או רק שמוציא ומכניס טומאה, עיין רש"י חולין ד' קי"ח ע"א ד"ה טמא ע"ש, ועיין בהך מחלוקת דסוכה דף י"ג ע"ב אם צריך שיהא הקש רבה גם על היד של האוכל וזה תליא בזה וגם אם צריך מעשה לבטל היד, ועיין תוס' פסחים ד' י"ח ע"א ד"ה הא דהיכא דחזינן דאינו צריך שיהא ראוי ע"כ הוא מעשה עץ ולכך גבי ראיה ראשונה הוה רק מעשה עץ עיין ברש"י דף ל"ה ע"א מה שהביא בשם יש מפרשים דגם ראיה ראשונה מטמא במשא, וע"ש ד' ע"ב ע"ב בהך מחלוקת דב"ש וב"ה דמבואר שם דלב"ה טהור ראיה ראשונה אך י"ל דזה רק אם הסיט עד שלא ראה השניה אבל משראה השניה אז גם הראשונה מטמא, ועיין בהך דחולין דף ע' ע"א ברש"י דלאחר שיצא הרוב גם המיעוט קדוש אם ישנו ע"ש גבי מחתך, ועיין שם ד' ל"ו ע"א גבי השוחט וניתז דם על הדלעת וכ"כ בזה. אך כיון דחזינן דראיה ראשונה מטמא באונס ע"כ לא הויא אלא מעשה עץ כמש"כ התוס' בפסחים ד' י"ח הנ"ל, ועיין בהך דכריתות דף ח' ע"א דאמרינן שם דראיה ראשונה אין עליה רק שם ש"ז בעלמא ע"ש, ועיין בתוס' נדה ד' נ"ה ע"ב ד"ה כי משמע דזה הוה רק בגדר עץ דכתבו שם דאין לנו לעשות זאת הזיבה השניה רק כמו ש"ז לאחר ראיה ראשונה, ועיין בתוספתא הובא בר"ש פרק א' דזבים גבי המסיט ראיה מרובה דב"ה ס"ל דאינו טמא רק טפה אחרונה ושם מבואר דאף לאחר שראה השניה, הראשונה אינה מטמאה במשא לב"ה ע"ש ועיין תוס' ד' ל"ה ע"א ד"ה לעולם. ובאמת

גם גבי שעיר המשתלח י"ל דזה תליא בהך פלוגתא דבתוספתא דשבועות פ"א מבואר דטמא כזה דהיינו מן שעיר המשתלח ומן פרה אינו חייב אם נכנס למקדש, ובתו"כ פרשת ויקרא מבואר דחייב. והטעם דהתוספתא ס"ל דזהו רק דין לא טומאה בעצם לכן אינו חייב אמקדש וזהו דאמר שם דהוה רק טומאת הקדישות ותו"כ ס"ל דהוא טומאה בעצם. וזהו כוונת התו"כ בפ' אחרי מות יכול גזירת מלך ת"ל ואחר יבוא כו', מה ואחר כו', ר"ל דזהו טומאה לא מחמת דין וגזיה"כ כשיטת התוספתא, ועיין בתו"כ פ' תזריע דמצריך קרא לומר דאין הולד טמא שלא נאמר שהוא טמא מחמת שהוא גורם טומאה להיולדת. אך באמת זה תליא אם הולד גורם או הלידה גורמת הטומאה וזה תליא בהך פלוגתא דר"ש ורבנן בנדה דף מ' גבי יוצא דופן דר"ש ס"ל דהולד גורם ורבנן ס"ל דהלידה גורם, וע"ש ד' כ"ו ע"א דמשמע שם דאף אם הולד הוא עכו"ם עדיין אם נתגיירה האם יש עליה דין טומאת לידה, ועיין בהך דשבת ד' קל"ה ע"ב גבי כל שאין אמו טמאה לידה כו', ובהך דיבמות ד' ע"ח גבי מעוברת שנתגיירה, ועיין בהך דבכורות ד' מ"ו ע"ב גבי גיורת שיצאה פדחת וולדה כו', דאין נותנין לה ימי טומאה וימי טהרה, ועיין בתוס' כאן ד' ל"ו ע"ב דמשמע שם דאף למ"ד שני מעינות מ"מ אין עליהם שם דם טמא ודם טהור רק הדין גורם אף אם ראתה אז ולא מיקרי דם נידה, וע"ש ד' ל"ו ע"א ברש"י ד"ה בשלמא דדם של ז' הוה בשם דם נדה לכן אי חזאי אין לה ג' עונות, אך בירושלמי פרק א' דנדה מבואר להיפך בהל' ג' דזהו דם אחר רק דהתורה אמרה שבאותו זמן הוא טמא ושייך גם על זה דם לידה לחוד ודם נדה לחוד כמבואר שם דף י' ע"ב וע"ש דף ח' ע"ב גבי ראתה דם מחמת לידה אך שם י"ל דאף דיש עליו שם דם נדה מ"מ הוה כמו ראתה מאונס ועיין בהך דכריתות דף י' בתוס' שם דאם ראתה בתוך ימי לידה מאימתי חשבינן ז' ימים, וע"ש בתוס' ד"ה אי אפשר. אך באמת נ"ל דדם הלידה עצמה אין עליה שם דם נדה אבל מה שרואה מחמת פתיחת הקבר הוה שפיר דם נדה, ועיין בנדה דף ל"ד ע"ב תוס' ד"ה אם אינו ענין, ותוס' שם ד' ל"ז ע"א ד"ה דבר ושם ד' ל"ח ע"ב ברש"י ד"ה ור"א מטמא, ושם ד' ל"ט ע"א בתוס' ד"ה והיולדת. אך הרמב"ם ז"ל מפרש בהל' מטמאי משכב ומושב פרק ג' דר"ל הלידה עצמה ולא מחמת הדם ועיין ברש"י שם ד' כ"ט ע"א ד"ה מטנפת ע"ש, וע"ש ד' מ"ב ע"א אלא יולדת כו' אי בימי נדה משמע דהדמים שלה הוה בגדר נדה או זיבה ועיין דף ח' ע"ב ברש"י ד"ה קשתה ושם ד' כ"א ע"ב ותוס' ד' ל"ז ע"א ד"ה רבא ודו' ס"ו ע"א ועיין ברש"י ד' ל"ז ע"ב ד"ה אף דס"ל דאין עליהם שם זיבה דהדם הוא מחמת ולד אך למה שכתבתי בזה שראתה מחמת פתיחת הקבר הויא שפיר דם נדה א"ש, ועיין רש"י כריתות דף ז' ע"ב ד"ה והדמים משמע דהדמים הם טהורים רק הטומאה ע"י לידה,

ועיין בתוספתא שם דאמר דרואה תוך פ' טמאה ולכאורה ט"ס הוא, אך י"ל דר"ל למ"ד שני מעינות הן, או לשיטת הירושלמי בפרק א' דדמים משתנים וזה בוודאי אף למ"ד שני מעינות הן רק אם שופעת מימי טומאה לטהרה או מימי טהרה אח"כ אז אזלינן בתר המעין אבל אם באמצע ימי טהרה נשתנה המעין שלה לא חיישינן דאל"כ יהא צריכה בדיקה שמא נשתנה הדם, וע"ש ד' י"א ע"ב וד' ס"ה ע"ב בתוס' ד"ה וכולם ע"ש, ועיין בירושלמי כאן פ"א הל' ה' דמבואר שם דגבי גיורת יולדת אף אם ראתה דם אין זה נקרא של לידה ע"ש, ובאמת קשה אמאי לא מוקים בנדה ד' ל"ד ע"ב הך דזובו טמא דהקרא צריך על ראיית אונס דמטמא וזה אינו גורם טומאה ובפרט אם נימא דגם לא סתר ומ"מ מטמא במשא כמבואר שם ד' ל"ז ע"א וזה מהך קרא, ונראה דאף ב"ש דס"ל בדף ע"ב דראיה ראשונה תולין זה רק אם אינה מאונס אבל אם מאונס גם לב"ש אינה מטמאה במשא אף דמצטרפת, ועיין ד' ל"ד ע"ב גבי הך בעיא דראיה ראשונה של קטן אם יש עליה שם ש"ז או שם זיבה, ועיין במה דפליגי רבינו והרא"ש ז"ל בהל' מטמאי מו"מ פ"א הל' י"ב דרבינו כתב הרי היא כש"ז והר"א פליג וכתב אין לשונו מיושר ע"ש ור"ל דפליגי בזה אם מה ששש"ז של קטן אינו מטמא הוא מחמת גזיה"כ או מחמת דאינה ראויה להזריע וזהו מה דר"ל בהך דסנהדרין ד' ס"ט ע"א מה דמקשה שם מן ואיש ובאמת נ"ל דר"ל הך של כאן ד' ל"ב לא כפירוש רש"י דפי' שם דקאי אשפחה חרופה והטעם משום דלא הויא זרע ורבינו אזיל לשיטתיה דפסק כן בהל' אבות הטומאה פ"ה הל' ד' ע"ש אך הר"א ז"ל פליג עליה שם, ובאמת גם שם יש נ"מ אם ר"ל דהוא אינו טמא או דהשש"ז אינה מטמאה וע"ש דף נ"ו ע"א בתוס' ד"ה ש"ז, ובהך דשבת ד' פ"ו ע"ב ובע"ז ד' ס"ח ע"ב, ואף דנסרחה ג"כ אינה מזריע עיין בהך דגיטין ד' ל"א ע"ב ובהך דסנהדרין ד' צ"א ע"ב י"ל דזה רק בפנים, ועיין בהך דנזיר דף ס"ד ע"א אם ש"ז יש עליו שם אוכל או משקה, ועיין בהך פלוגתא דמכשירין פ"ו מ"ו אם ש"ז מכשיר, ושל קטן מבואר בנדה דף מ"ג ע"ב דטהור וס"ל להראב"ד דזה משום גזיה"כ, ובאמת אם נימא דהטעם משום דאינו מזריע קשה דברי הגמ' דאיך אמר חלוקה טומאתו הא גם בגדול כה"ג אינו מטמא כיון דאינו מזריע ועיין תוס' ב"ב דף כ' ע"א וצ"ל דזה אתיא כלישנא בתרא דלא תליא בהרגשה או די"ל כמש"כ דרק מאן דיש לו הרגשה טהור בלא הרגשה אבל מי דלאו בר מזריע הוא אז בשביל זה אינו טהור. והנה נ"מ לראיה ראשונה של זב קטן שראה מאונס דאם נימא כטעם רבינו דרק גבי קרי טהור משום דאינו ראוי להזריע אבל גבי זיבה דלא איכפת לן זה אז טמא שפיר מטעם ש"ז. א"כ גם באונס טמא, אבל אם נימא כשיטת הראב"ד דמטעם גזיה"כ אז אם ראה מאונס, קטן פחות מבן ט' ממ"נ טהור. והנה

כבר ידוע שיטת ס' יראים דקרי של קטן טמא וכבר הקשה עליו מהך דנדה הנ"ל אך באמת כך דהנה עיין בנדה ד' כ"ב ע"א דמבואר שם דלכך קרי סותר יום אחד משום דפתוך בו זיבה, ועיין בדברי רבינו פ"א הל' י"ד אמר שם ג"כ כך. וא"כ לפי"ז בכל קרי יש בו זיבה רק דהא קי"ל בסוף נזיר והובא בדברי רבינו בהל' מחוסרי כפרה פ"ב הל' ד' דקרי פוטר זיבה אך זה רק במי שיש בו קרי אבל עכו"ם דאין לו קרי לא פטר אם נתגייר תוך מעל"ע וא"כ ה"ה קטן ג"כ קריו אינו פוטר את הזיבה ולכך קריו טמא משום זיבה דאית ביה. אך לפי"ז לשיטת רש"י ז"ל בנדה ד' ל"ד ע"א ד"ה זובו טמא כתב שם במגע ובאמת הא גם במשא מטמא גם גבי עכו"ם. אך י"ל דהנה בירושלמי שבת פ"א מבואר דגזרו גם על קרי של עכו"ם משום דמעורב בו מי רגלים וע' ברש"י שם ד' ל"ד ע"ב ד"ה חוץ דכתב ג"כ דמעורב במי רגלים טמא ועי' בהך דב"ק ד' כ"ה ע"א גבי הך מחלוקת דר"א ור"י ותוס' נדה דף כ"ב ע"א ועיין בתוספתא פ"ה דזבים דמבואר שם ג"כ לפי הגירסא שלנו דטעם דר"י משום שא"א לש"ז בלא מי רגלים ע"ש לכן ס"ל לרש"י ז"ל דזה רק במשא כעין הך דבכורות ד' כ"ג ועיין חולין ד' קכ"ג ונדה ד' כ"ז דבמגע לא מטעם דאין נוגע וחוזר ונוגע ועיין תוס' נזיר דף נ' ע"ב וכ"מ בזה, אבל זובו מטמא אף במגע זהו כוונת רש"י. אך רבינו ז"ל לא ס"ל כן דאף משום צחצוחי עשו אותו כעצם הטומאה וגזרו אף על מגעו, ועיין בהך דנדה ד' ל"ז ע"א מה גרם לו קריו ושם ד' ס"ח ע"ב לטמאה בו ע"ש ברש"י, אך זה תליא אם ב"ק רואה הוה או נגוע ובאמת זה הויא מחלוקת דתנאי בחלה פ"ד אם ב"ק אוכל חלת חו"ל, ועיין תוס' בכורות ד' כ"ז ע"א ובהך דשם ד' ל"ג ע"א בתוס' ד"ה אין מאכילין ועיין בתוס' מו"ק ד' ט"ו ע"א ובר"ש כלים פ"א מ"ה, וזהו כונת ס' היראים הנ"ל, וע' בהך דכריתות דף ט' ע"ב מה דאמר שם בהך דפליגי ר"י ורבנן דלר"י ולד ראשון גורם ולרבנן ולד שני. והנה עיין בנדה דף כ"ו ע"א מבואר שם דאם ולד ראשון אין עליו חיוב קרבן צריך להביא על השני ולא חשבינן מלידה ראשונה, ולכאורה לר"י אמאי נימא דבטיל ולד שני לראשון וצ"ל כמש"כ לעיל דלא בטיל רק אם הראשון הוא בר חיוב כמו גבי קרי דפוטר את הזיבה הבא אחריו. וה"נ כיון דהראשון לא הוה בר חיוב קרבן חשבינן מהשני, ועיין בירושלמי נדה פ"ג ה"ד ע"ש:

[השמטה **נשמט במש"כ לחלק בין קרי לזיבה עי' רש"י יומא דף י"ח ע"א ד"ה זב דס"ל דקרי וזוב אינם באים ממקום אחד ולקמן בהל' משכב ומושב אבאר זה: ע"כ השמטה**]

הלכה ח

היתה חולה כו'. עיין בהך דעירובין דף מ' ע"ב דפסק שם לשיטת התוס' שבת ד' קל"ט ע"א דלא כן וגם זה אסור, וזהו הך רב אחא דאמר שם, ועיין בהך דיבמות דף צ"ג ע"ב

גבי רב אחא בר יעקב דהתיר לישא לאחין משוחררים נשי דהדדי ולא גזר ועיין בהך דב"מ ד' ע"א גבי רבית ע"ש ברש"י ד"ה טעמא, ושם ד' ע"ה ע"א בהך דרב אם מותר להלוות בנין ברבית, ועיין בהך דסוכה ד' ל"א ע"ב, ובבכורות ד' ל"ה ע"א, ושם ג"כ לא ר"ל משום איסור אמירה לעכו"ם או לקטן כמש"כ הרא"ש ב"מ דף צ' רק דהתם ס"ל כך דהא ב"ד צריך להתיר את הבכור ע"י המום וכמו דאמרינן שם ד' ל"ג ע"ב לרבנן דאף במקום שמותר לעשות מום מ"מ אין מתירין את הבכור ע"י מום זה, ה"נ כאן חיישינן דלמא אתי להתיר בכור ע"י מום ועיין בהך דפסחים דף י', ועיין בתוס' יבמות דצ"ב ע"ב ד"ה נותן דהיכא דעביד איסורא לא אסרינן משום דלא שכיח, ועיין בהך דבכורות דף ג' ע"א גבי עבד דלא שכיח, ורש"י שם ד' ט"ו ע"ב דגבי מקדיש בעלי מומין לא גזרו, משום דהוה איסורא, ועיין ביבמות ד' ל"ה גבי זנות וכ"מ, ובאמת לכך רש"י ז"ל בבכורות ד' ל"ד ע"ב וכ"מ גבי הך דצורם אוזן בכור לא קנסו בנו אחריו כתב רק אליבא דר"א דס"ל דאף אם נולד בו מום אחר לא ישחוט בזה לא קנסו בנו אחריו, אבל לדידן על אותו המום שנעשה בכונה א"א להתיר לשום אדם כן ס"ל לרש"י אך רבינו לא ס"ל כך בהלכות בכורות ע"ש מש"כ בזה אך לדינא כך דכל מקום שהמום אינו מובהק לגמרי וע"כ צריך היתר מומחה כיון שנעשה בכוונה א"א להתירו וממילא אסור משא"כ במום מובהק דההתרה הוא רק גדר גילוי מלתא אז י"ל דלבנו לא קנסו, ויכולים להתיר ע"י זה, וא"כ לדידן אין נ"מ לדינא, ועי' בהל' בכורות מה שכתב בזה, ויהיה זה נ"מ ג"כ להך דין דבכורות ד' ל"ה הנ"ל גבי התינוקת ועכו"ם אם גזרינן משום סרך וא"כ י"ל דגם גבי טבילה כן אם זה הוה ממילא הטבילה או צריך להחזיקה בטהורה, ועיין בחולין ד' ל"א ע"א גבי נדה שנאנסה ע"ש ועיין בירושלמי שבת פרק ב' דכייל להו בהדדי ע"ש בהל' א', ועיין בהך דב"ק ד' פ"ב ע"א גבי הך דחפיפה פריך שם הגמ' דאורייתא הוא שלא יהא חוצץ, ע"ש ומוכח שם דבעי שנדע שאין שם דבר חוצץ דאל"כ מאי מקשה, היאך מוכח מקרא דצריך לחוש לחציצה, וע"כ משום דצריך לידע שאין בה דבר חוצץ, ועיין בהך דחולין ד' י"ז ע"ב גבי בדיקת סכין אמר שם ג"כ כה"ג דצריך לידע מה"ת שהסכין אין בו פגימה והוא ג"כ משום זה דכל דבר שהתיקון הוא עפ"י גזיה"כ צריך לעשות כתיקונה ועיין בהך דזבחים ד' קי"ג ע"א בהך פלוגתא דרש"י ותוס' גבי חוץ ממקום הבדוק לה וכ"כ בזה:

הלכה ט

כל הנשים כו'. ועיין לקמן בהל' י"ו דס"ל דלאחר תשמיש בעי בדיקה ע"ש בהשגות ובדברי ה"ה. והנה עיין במש"כ רבינו ז"ל בהל' שגגות פ"ב הל' ח' דאם בא על אשתו

ונמצאת נדה חייב קרבן מפני שהיה לו לשאול ולא מחלק בין סמוך לוסתה או לא וא"כ מבואר דס"ל דצריך לשואלה וא"כ צ"ל דמחלק כשיטת הירושלמי כאן פ"ב בין בא מן הדרך ללא בא וכעין דמבואר כאן ד' י"ב ע"א ע"ש בתוס' ד"ה שמואל וד' י"א ע"ב ד"ה תניא, וזהו מה דר"ל בגמ' כיון שתבעה ור"ל דעל זה לא תיקנו חכמים שישאל וזהו הלשון מה דאמר שם בגמ' ובאין ושוהין עמהם אך באמת כך נראה מדברי רבינו דתקנת הבדיקה לא תיקנו רק על האשה ולא על הבעל. והנה עיין בנדה דף ה' ע"א דאמר שם דבדיקה של לפני תשמיש אינה כפקידה לטהרות ובירוש' שם הוה זה מחלוקת דלוי ור"ז ור"ז ס"ל להיפך דרק דלפני תשמיש הוה כפקידה לטהרות ולא לאחר, ועיין מש"כ רש"י נדה ד' י"א ע"ב ד"ה כאן מש"כ שם דלכך לפני תשמיש לא בעי בדיקה גבי בתולה משום כיון דלאחר תשמיש לא בעיא כו'. אך באמת כך דהא כיון דכל עיקר תקנת הבדיקה הוא לטהרות ע"ש דף ו' דלתקן העבר וכיון דלפני לא מהני כלל לטהרות רק משום דצריך לאחר תיקנו לפני וכאן דא"צ לאחר לא תיקנו לפני, ובאמת ה"פ בגמ' דמה דאמר שם לטהרות בעיא בדיקה ר"ל היכא דהבדיקה מועלת לטהרות דהיינו לאחר ת' ובזה תיקנו על האשה לבדוק גם לבעלה, וזהו דר"ל במשנה ד' י"א אעפ"י כו' ומשמשת בעדים וזה על כל הנשים אף באינה עסוקה בטהרות ופעמים ר"ל זימנין דהיינו אשה שעסוקה בטהרות אז צריכה לבדוק גם שחרית כו' והך עדים ר"ל אחד לו ואחד לה וכמו דאמר שם דף ה' ע"א, אך ר"ז דס"ל בירושלמי הנ"ל להיפך דלטהרות מועיל רק לפני ולאחר לא מהני לטהרות א"כ הדין הוא בהיפך. והנה בהך דכאן ד' י"ב ע"א בהך דבעי ר"ז מר"י ס"ל דלא כפי' התוס' רק דר"ל אח"כ ור"ז לשיטתיה וכמש"כ. וכן ג"כ מה דאמרינן שם ד' ט"ז ע"ב בהך דאמר ר"ז מדברי כולם נלמד בעל נפש לא כו', ע"ש ברש"י ותוס' אך באמת ה"ק דזהו ספק לו אם הבדיקה שבין ביאה לביאה אם הוא מחמת אחר ביאה ראשונה או מחמת קודם ביאה שניה ועיין רש"י חולין ד' י' ע"ב גבי ר"כ מצריך כו', והנה שם הדין בדיקה הוא רק מחמת תקנה והנה לשיטת ר"ז דלאחר לא שייך כלל משום טהרות רק לפני וא"כ אסור לבעול ולשנות אף בלא טהרות ואף שתראה הבדיקה דשם רק משום לאחר ועל לאחר לא שייך תקנה של טהרות לר"ז ואין מועיל הבדיקה של לאחר על קודם. אך רבא ס"ל כגמ' דידן וא"כ מועלת הבדיקה של לאחר על לפני. והנה רבינו ס"ל דמה דאמרינן בנדה ד' ל"ח ע"ב כל י"א יום בחזקת טהרה ומה דאמר שם ר"י שאינה צריכה בדיקה ר"ל באשה שאין לה וסת ולפני תשמיש, וזהו ג"כ מה דאמר בגמ' דידן שם לרב חסדא אליבא דר"מ ור"ח בן אנטיגנוס דאמר שם משמשת בב' עדים ואוקימנא רק לטהרות הוא ג"כ באותן י"א יום אבל בימי נדה באשה שאין לה וסת צריכה בדיקה לכו"ע אף לפני

תשמיש דלא מהני לטהרות וא"ש דברי רבינו דלאחר תשמיש מוטל התקנה של בדיקה על שניהם בין בימי זיבה בין בימי נדה ולפני תשמיש אז בימי נדה באשה שאין לה וסת גם לפני תשמיש צריכה בדיקה וגם עליו מוטל לשאול ובימי זיבה אין התקנה רק עליה ולא עליו שהוא אין צריך לשאול ובאשה שיש לה וסת אז גם בימי נדה אין מוטל עליו התקנה לשאול אך זה רק בבא מן הדרך אבל שהיה עמה בעיר אז בימי נדה גם ביש לה וסת צריך לשאול וזהו כוונת רבינו ז"ל בהל' שגגות פ"ב ה"ח הנ"ל דנקט שם נדה וכמ"ש, ולכך בנדה ד' י"ב דאמר שם ר"ז אשה שאין לה וסת אסורה לשמש כו' ולשיטת רבינו קשה אך ה"פ בגמ' דהא כבר כתבתי דלר"ז לפני תשמיש הוא הבדיקה של טהרות וא"כ אף יש לה וסת אסורה לשמש וזהו דמקשה שם דקודם תשמיש היינו לטהרות לר"ז אך רבא דס"ל לקמן להיפך דלפני הוא רק משום לאחר ולמה נקט כאן רק אין לה וסת וע"כ דמיירי באותן י"א ימים שבין נדה לנדה והני ס"ל דלבעלה בלחוד לא בעי בדיקה באותן י"א יום וכמש"כ:

הלכה יד

ויש לאיש כו'. עיין מש"כ בזה לעיל וע' בהך דיבמות ד' צ"ח ע"א מה דאמר שם דאם אומר עוד דבר מתוך שנאמן על זה נאמן גם על זה ועיין בהך דסנהדרין ד' כ"ד ע"א בהך דאמר שם מיגו דפסלי עדים פסלי נמי דייני ע"ש ברש"י, אך באמת רבינו ז"ל ר"ל כמו שכתב בהל' תרומות פ"ד הל' י"ג גבי הפועלים ולפי שמסר להם כו' הרי הם כו'. וה"נ ר"ל כן כיון דחזינן דהאמינו אותה על שלה נמסר הדבר לה ונאמנת על הכל, ועי' בהך דתמורה ד' כ"ח ע"א ברש"י ד"ה עד אחד פוסלו מהקרבה דפי' שם רש"י דר"ל על החכם שאומר בעל מום הוא ונאמן, ועי' בהך דקדושין ד' ע"ד ע"א גבי נאמן דיין לומר כו' בזמן שבעלי דינים לפניו ר"ל דאז עדיין שם דיין עליו, ועיין במש"כ רבינו ז"ל בהלכות סנהדרין פ"ה הל' י"ח ע"ש אך שם הטעם משום דאין עליו שם דיין כיון שהוא יחיד, ועיין בסנהדרין שם דף ו' ע"א כי היכי דליהוי עליה סהדי ע"ש ועיין בירושלמי סנהדרין פ"ה ה"ד גבי טעה הדיין דאמר שם דצריך ב' עדים ולא נאמן אחד ובאמת לשיטת רבינו זה הוה מחלוקת דר"י ורבנן בהך דסנהדרין ד' ל"ו ע"ב גבי שני סופרי הדיינין אך רש"י ז"ל לא פי' כן, ועיין גיטין ד' י"ט ע"ב גבי רב יהודה ע"ש ובהך דכתובות דף כ'. וע"ש ד' ע"ב ובדברי הר"ן פ"ד דשבועות:

הלכה יט

קנחה עצמה כו' ואין אומרים כו'. עיין בגמ' מה דמקשה שם אך באמת כך דהנה עיין כאן די"ט ע"ב אמר דדם נדה הוא רק כדם מאכולת של ראש דהוא אדום והנה עיין שם

ד' ס"ה ע"ב דר"מ אמר דם נדה אדום ודם בתולים אינו אדום ושם ד' י"א ע"ב אמרינן דע"י תשמיש עושה שינוי לדם בתולים שיהא כדם נדה ע"ש בתוס' ד"ה וכולם וזהו מה דאמר בגמרא כאן דניחוש דלמא דם מאכולת הוא וא"ש מ"ש התוס' כאן ד"ה וליחוש דרק בשעת תשמיש יש לומר דזהו דם מאכולת וע"ש ד' נ"ב ע"ב ואידך אגב זוהמא דם מאכולת ר"ל דע"י זוהמא נהפך הדם מאכולת להיות כדם נדה ואמר דאותו מקום דחוק כו' ר"ל ולא היה באפשר לשנות הדם מאכולת להיות כנדה וא"ש מה שדחק רש"י בד"ה רצופה ע"ש אך רבינו ז"ל ס"ל כמבואר בירושלמי כאן דאין דרך מאכולת להיות נמצאות בגוף ולא כתוס' כאן ד"ה ולמחר ואזיל לשיטתיה לקמן פ"ט הל' ו' גבי כתם הנמצא על בשרה ע"ש מש"כ וע"ש ד' נ"ט ע"א גבי הך מחלוקת דר' חנינא ורבי ינאי גבי שהיה נמצא עליה כגריס ועוד כו', אך שם י"ל דתלינן במאכולת של ראש ועיין מש"כ לקמן דגבי כתם על בגדה פחות מכגריס לא גזרו כלל לא בגדר תליה אך כל זה על כתם הנמצא אבל הך דכאן גבי בדקה בעד שאינו בדוק אז הוה רק בגדר תליה. ובזה א"ש מה דכאן אמר אי אתה מודה שצריכה כגריס ועוד והרי לקמן ד' נ"ח הוה פלוגתא דאמוראי אם עד כגריס או כגריס עצמה ג"כ טהור ועיין ברש"י כאן ד' נ"ב ע"ב ד"ה שהם כגריס ועוד ועיין ברשב"ם ב"ב ד' פ"ט ע"א דהיכא דמחלקין מחזיק יותר משהוא בבת אחת ע"ש ובמנחות ד' פ"ח וכריתות דף ו'. אך באמת כך דהפלוגתא שם כך דלא גזרו כלל על כתם פחות מכגריס ואף במקום שא"א למאכולת כלל וגם במקום שידוע לנו שזה הדם משונה מדם מאכולת וכעין מה דאמרינן כאן דף י' ע"ב גבי בתולה שתולין כתמה אף אם משונה מדם בתולים משום דלא גזרו בה כלל כתמים וגם י"ל דה"ה באשה שיש לה מכה בגופה דלא גזרו עליה כלל דין כתם ולא דמי כלל להך דכאן ד' י"ט ע"ב ודף כ' ע"א דשם התליה הוא ממקום אחר משא"כ אם בגופה וה"ה לדידן פחות מכגריס אבל אם הוא כגריס פליגי בזה אבל בתליה כו"ע מודו דתלינן עד כגריס ועוד, ועיין בירושלמי כאן פ"ב ה"א גבי קפציות אינה בדוקה מן המאכולת כו' ור"ל דשם בעי תליה ולכך צ"ל משום דאינה בדוקה מן המאכולת ויהיה נ"מ לפי"ז דלא כמש"כ התוס' ד' נ"ט ע"א דלמ"ד עד כגריס אם היה למעלה כגריס תולה בה למטה יותר מכגריס ע"ש רק דבזה לכו"ע אין תולין וראיה לזה עיין בתוס' חולין ד' נ"ה ע"א ד"ה כל מה שהקשו מהך דברכות ותירצו דשם יש נ"מ לחומרא ג"כ לכך לא חשיב זה ולפי שיטת התוס' דנדה הנ"ל קשה דא"כ הא גבי גריס של כתמים נמי יש נ"מ לחומרא לענין דאם יש גריס למעלה אין תולין בו למטה יותר מכגריס וע"כ דאף למ"ד כגריס טמא הוא רק דאז גזרו עליו כתמים אבל מכל מקום אם יש לתלות במאכולת שפיר תלינן וכמש"כ, ועיין לקמן בהל' כ' גבי אם

היה דם מכתו משונה ולפי מה שכתבתי די"ל שמש עכרן ואמאי הכא נמי לא נימא כן ועיין כאן ד' י"ט ע"א משמע דדם מכה סתם הוא משחיר וצ"ל דר"ל דדם מכתו משונה גם כעת בשעת תשמיש:

הלכה כ

ונאמנת אשה לומר כו'. הנה הטעם י"ל משום וספרה לה גם להיתר כמבואר לעיל בהל' י"ד ועיין בירושלמי כאן פ"ג דאין האשה נאמנת לומר אם הוא זכר או נקבה אבל זה נאמנת לומר ילדתי או לא ילדתי, ועיין כאן דף כ' ע"ב דהוה בעיא דלא איפשטא אם נאמנת לומר כזה טיהר לי פלוני חכם, ועיין בתוספתא דפסחים גבי נתערבו פסחיהם דנאמן לומר אחד מבני חבורה שזה שלי, ע"ש בסוף פ"ה, ועיין בהך דקדושין ד' ע"ג ע"ב גבי הך דג' נאמנין לאלתר ומשמע שם דהך דין דכאן דף ס' ע"ב לא מטעם דלא מהני הבדיקה לאחר וסת רק מטעם נאמנות ונ"מ אם בדקה עצמה תיכף ואמרה אח"כ אם מאמינים אותה, והך דתוספתא דפסחים הנ"ל שם על ידי דבריו אין מתירין האחרים דהא נתערבו הרבה, והך דירושל' דנדה הנ"ל י"ל דהטעם דחיישינן דלמא סמכה אסימנים דמבואר שם דלא מצי למסמך ע"ש, ועיין בירושלמי שבת פ"ו דנאמן הרופא לומר קמיע זה מומחה הוא ע"ש, וה"נ גבי האשה נאמנת לומר שהוא דם מכה, ועיין תוס' יבמות ד' פ"ח ע"א וריש פ"א דגיטין, ועיין מש"כ התוס' קידושין ד' ס"ד דדבר שמוטל עליו לידע הוה כמו בידו ע"ש, וזהו הטעם דחיה הנ"ל:

הלכה כב

כיצד בודקת כו' אם נרפאת כו'. ר"ל אם נרפאת מהבתולים שלה דאל"כ מה שייך לומר גדר נרפאת הא אם הדם הוא מדוחק הצדדין לא חלתה מעולם ועיין בתוס' נדה ד' ט"ז דדרך הוא לראות מחמת חמוד תשמיש ע"ש בד"ה לא, ושם ד' מ"ה ע"א ד"ה האי ועיין בדברי הרמב"ן ז"ל במלחמות ס' פ' י"א דכתובות דגבי אשה שאין לה וסת רגילות הוא שתראה מחמת תשמיש. ובזה יש לפרש הך דאמר כאן אם יש לה וסת תולה בוסתה ר"ל דרק באין לה וסת אז יש חשש דרמ"ת. גם י"ל דנ"מ אם לא מצאה כלל דם על המוך דאז ע"כ צ"ל שנרפאת:

פרק ה

הלכה ב

כל הנשים כו'. הנה יש לעיין אם ר"ל אף אם לא יצא הדם לעולם לחוץ נטמאת או רק אם יצא לחוץ אז טמאה למפרע ועיין בהך דנדה ד' ט"ז ע"ב גבי נימוק הדם, אך זה תליא

בפי' רש"י ותוס' שם ע"ש, אך באמת נ"ל דזה תליא בפלוגתא דר"י ור"ל בנדה ד' מ"א ע"ב דר"ל אמר לדברי המטמא בדם מטמא באשה ור"י פליג, ור"ל דמיירי כשהיה הדם בפרוזדור רק לא יצא לחוץ דרך כותלי בית הרחם. והנה עיין בתוס' שם ד' מ"ב ע"ב ד"ה שהוציא דיש שם ב' תירוצים אם טמא דוקא כשיצא חוץ לפרוזדור. והנה עיין בדברי רבינו כאן נראה דס"ל דפרוזדור הוא בין השיניים וכן מבואר ברש"י שבת ד' פ"ו ע"ב ע"ש ואף דבגמרא אמרינן דבין השיניים עצמם כבפנים אך י"ל כמו דאמרינן בחולין ד' ס"ח גבי מקום חתך דאם יצא לחוץ גם מקום המחיצה שייך לחוץ ואם החזיר לפנים אז מקום המחיצה כלפנים וכן הדין גבי הך דפסחים ד' פ"ו ע"ב גבי אבר שיצא מקצתו גבי אגף ע"ש בגמ' ואמאי לא אמר שם דנ"מ בין אם החזירו לפנים בין אם לא החזירו. אך י"ל דשם קאי בקדשים ובקדשים מבואר בחולין ד' צ"ט דמקום חתך מותר. ובזה א"ש דברי רבינו בהל' ק"פ פ"ט ה"ב גבי אבר שיצא מקצתו דנקט שם חותך הבשר כו' וקולף הבשר כו' ולמה לקלוף הבשר אך י"ל משום מקום חתך דאם מחזירו לפנים שרי. וגם יש ליישב בזה מ"ש התוס' שם ד' פ"ד ע"ב ד"ה אבר מ"ט חשיב ליה כשר כיון שאינו ראוי לאכילה רק דר"ל למקום חתך דאם החזירו בפנים מותר ומ"מ עכשיו לא חזי לאכילה. ובזה יש ליישב מש"כ רש"י שם שיצא חוץ לחומת ירושלים דלמה לא נקט חוץ לבית רק דשם י"ל דאגף עצמו כלפנים, ועיין בהך דמכות די"ב ע"א גבי תחום ערי מקלט דאמרינן דקולטות ונראה דזה ג"כ אם אח"כ יכנס לערי מקלט וזהו דר"ל שם דלדור בה לא והיינו לישאר שם אז לא קלט והוה כמקום מחיצה וכן הדין ג"כ גבי נוף דשם וכן מוכח בירושלמי דמעשרות ספ"ג החזיר את הנוף ע"ש. והנה באמת כך דדבר שצריך שיהא שם ואז יהיה נקרא כך אז כ"ז שלא נכנס בפנים לא הוה כלפנים אבל דבר שצריך שלא יהא שם אז כיון שהוא במקום המחיצה הוה כמי שאינו שם, ועיין בהך דשבת ד' קל"ז ע"ב גבי נראה מהול ובהך דקדושין דף נ' ע"א גבי א"ב דאיתיליד אונסא באורחא, ועיין בהך דזבחים ד' ק"ז ע"ב דהויא מחלוקת גבי השוחט על גגו של היכל אם חייב משום שחוטי חוץ או לא ע"ש והפלוגתא הוא אם צריך שישחט בפנים או אסור לישחט בחוץ וגגו אינו לא כלפנים ולא כלחוץ, ועיין בהך דפסחים דף פ"א ע"ב דיכולים לישרף פסח על הגג ע"ש והנה לשיטת רש"י דס"ל שם דגבי קדשים קלים הוה מן התורה מקום אכילתו שריפתו ע"ש דף מ"ט ודף כ"ד א"כ היאך שורפין בגג אך באמת ר"ל דאסור לשורפו חוץ למקום אכילתו ולא שצריך לשרפו במקום אכילתו, ועיין בדברי רבינו ז"ל בהל' מעשה הקרבנות פי"א ה"ה דגבי אוכל חוץ נקט לירושלים וחוץ לעזרה וגבי נפסל נקט חוץ לחומה דוקא וכ"כ בזה שם וכ"מ, ועיין במכות דף כ' ע"א גבי מעשר שני דפליגי שם רש"י ותוס' גבי

נקט לה בקניא אם יש עליו שם מעשר שני שנכנס לירושלים ומ"מ לענין אכילה יהיה כמו אוכל חוץ לירושלים והוא כמו שכתבתי, ועיין בהך דזבחים ד' י"ד גבי חוץ למקומו גבי במה ע"ש ברש"י ד"ה שכן ושם גבי תוך הפתח. והנה כאן גבי נדה ג"כ תליא בזה אם נימא דכל שלא יצא חוץ לפרוזדור אין עליו שם דם כלל כמש"כ או משום דבעי שכותלי בית הרחם יעשו אותו לדם כעין הך דחולין ד"ע ע"א וע"ש ד' ס"ז ע"ב גבי לאויר העולם מהו ושאר בעיות דשם אז מקום המחיצה כלחוץ, אבל אם נימא דצריך שלא יהא בפנים דאז עדיין אינה רואה גם מקום המחיצה כלחוץ, ובאמת גם הך דאמרינן בנדה ד' כ"א ע"ב גבי הרואה דם בשפופרת ר"ל ג"כ אם תחבה במקום המחיצה, וכן הך בעיא דשם ד' כ"ב ע"א גבי הרואה קרי בקיסם ר"ל כך לא כמו שפי' התוס'. דא"כ הוה לי' למימר כמו בחולין דף ע' הנ"ל דאם נתרחב. רק דה"ק הבעיא דהנה התוס' חולין ד' פ"ז ע"ב כתבו דכל זמן שהם בגוף אין עליהם שם משקה כלל וכ"כ בזה, ועיין בתו"כ פ' שמיני פ"ב פ"ד מה דמחלק בין חלב ליין ע"ש, ועיין תוס' מעילה ד' י"ג ע"א ואכמ"ל. וה"נ מיבעי ליה אם אין שם קרי עליו עד שיפרד מבשרו וא"כ אם תחב קיסם וראה עליה קרי בפנים וכעין הך דזבחים ד' ק"ה גבי פרים ומכות ד' י"ט ע"ב גבי קניא, ועיין בנזיר ד' ס"ד ע"א גבי ש"ז אם הוה צף ודף נ"א גבי גלגלין, ואמר דהא הוא עצמו ר"ל קרי אינו מטמא אלא בחתומה וע"כ כ"ז שלא יצא לאו כלום הוא, ודחי דזה רק לומר דנוגע הוא ר"ל הבעל קרי ולא משום דאין שם קרי עליו, ובאמת אם ראה בקיסם טמא ועיין ד' מ"ג ע"א גבי נעקר ע"ש. והנה עיין במש"כ רבינו בסוף הל' טומאת מת נקט שם בפרוזדור ולא כשיטת התוס'. ועיין בהלכות אבות הטומאות פ"ה דגבי פולטת נקט לבין השיניים ע"ש בהל' י"א והטעם כמש"כ דכאן שם ש"ז יש עליה רק דמבפנים אינו מטמא וכיון שיצא למקום מחיצה מטמא, ועיין כאן ד' מ"ב ע"א גבי יולדת דאמר שם אם בימי נדה נדה ועיין שם דף ל"ט ע"א בתוס' ד"ה והיולדת ובהך דשבת ד' קכ"ט דדם יוצא קודם פתיחת הקבר, ועיין באהלות פ"ז מ"ד ע"ש בפה"מ ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' מטמא מו"מ פ"ה ה"ג דמשמע שיש עליו שם דם בעודו בפנים קודם פרוזדור, ועיין בהך דיבמות ד' ע"א ע"ב דנקט שם ג"כ חוץ לפרוזדור וכ"כ בזה ועיין בירושלמי יבמות פ"ו הל' א' בשיטת שמואל דס"ל דכל בית הבושת קרוי בית החיצון, ועיין מש"כ התוס' נדה ד' ע"א ע"א ד"ה מקור דאם יצא לאחר מיתה לא שייך שם ראיה ותוס' ד' ט"ז ע"א ד"ה במקור ע"ש. וגם זה תליא אם אותו מקום בלוע הוה או בית הסתרים הוה ע"ש ד' מ"ב ע"ב ותוס' חולין דע"א ע"א, ועיין בתוספתא ערכין פ"א משמע שם דישיבה על המשבר מיקרי שהוציא יד ועיין כאן דכ"ח ע"א גבי הך דרב הונא וכ"כ בזה:

הלכה ו

לא כל משקה כו'. הנה מלשון רבינו משמע דגם שאר מראות ג"כ יורד מן המקור ועיין תוס' ד' י"ז ע"ב ד"ה ודם העליה ועיין בהך דדף י"ט ע"א דאמר מנלן דאיכא דם טהור משמע דגם אינך מיקרי דם רק דטהור וצ"ל דר"ל דיהה ועמוק דהני ממקור קאתי ומ"מ טהורים ועיין ד' י"ט ע"ב ד"ה ירד דהכל מודים דאין רגילות שיוצא ירוק מן המקור, ועיין לקמן ד' ס"ג ע"ב גבי בשופעת דם טמא מתוך כו', ועיין ברכות ד' ס"ג ע"ב גבי מבחין בין דם טמא לדם טהור וזה ר"ל אדיהה ועמוק, ועיין בהך דב"מ ד' פ"ד ע"ב ע"ש ברש"י ד"ה שיתין, ועיין כאן ד' כ"א ע"א גבי הך מחלוקת דר"י ורבנן גבי רוב חתיכות ע"ש, ועיין במש"כ רבינו ז"ל בהל' מטמא מו"מ דגבי דם ירוק דלא אמרינן מקור מקומו טמא וגבי מקור שהזיע דטמא משום מקור מקומו טמא וצ"ל דדם ירוק ס"ל דאינו מן המקור ורבינו ז"ל ס"ל לקמן פ"ח הי"ד דכל שאינו בא ממקור טהור וא"ש, ועיין בירושלמי כאן פ"א הל' א' גבי בדקה ומצאה טהור אסורה לביתה עד מעל"ע מתוך שהיא מתרגלת בדמים טהורים וזהו ג"כ כונת הגמ' בפסחים ד' קי"ג ע"ב והיושבת על דם טוהר אסורה לבעלה עונה ואמר שם הטעם הואיל והוחזק מעין פתוח ור"ל אם ראתה דם טהור מ"מ אסורה מעל"ע א"כ משמע דזה ג"כ ממקור אך י"ל דר"ל כגון דיהה או עמוק וא"ש:

הלכה יא

מביט כו' בזכוכית כו'. עיין בירושלמי כאן דאמר דרואה מבחוץ אך רבינו ז"ל לא ס"ל כן רק דצריך לראות בתוך הכוס, ועי' בהך דר"ה ד' כ"ד ע"א גבי ראה בעששית דזה לא הוה ראיה גבי דבר דצריך ראיה, ונ"ל דזהו כונת הגמ' במגילה ד' ו' ע"א טבריה שטובה ראיתה וזהו מהך דכאן דכוס של טבריה הוא טוב לראיה גם י"ל דרבינו מיירי בכוס סתם לא של טבריה, ועיין ביומא ד' ל"ה ע"ב גבי כחמרא במזגא ע"ש:

הלכה יב

ולא כל הרואה כו' ואם נסתפק כו'. עיין בהשגות, ועיין לקמן פי"א ה"ג וה' י"ג אך באמת כך. דהנה עיין בירושלמי ספ"א דחגיגה ופ"י דנדרים דלראות כתמים צריך סמיכה והטעם דהנה בגמ' ד' כ' ע"ב גבי הך דרבי ראה דם כו' פריך שם מהא דתניא לא יאמר חכם כו' ועיין בירושלמי ספ"ב מבואר שם דצריך שיראה החכם הדם רק דאין צריך הדם בעצמו אלא מראה סגי ר"ל כך דאף דיכול להיות שמתחלה היה בו מראה אחר או אח"כ יהיה בו מראה אחר מ"מ כיון שבשעה שראה החכם טיהר אותו לא איכפת לן. אך זה יוכל להיות שישתנה בין דיהה לעמוק למראה דם ובין מאיזה מראה אם אדום כדם המכה או כמימי האדמה דמבואר בירושלמי כאן דטהור שבאדום הוא טמא שבמימי

אדמה ע"ש ועיין ברש"י כאן ד' כ' ע"א ד"ה אם ע"ש. והנה אם הראיה שאנו רואין מאיזה מין הוא או דיהה או לא גבי דמים זה ג"כ שייך להוראה ועיין ברש"י חולין ד' נ"ב ע"א ד"ה דגם לענין דבר התלוי בבדיקה גם בטרפות יש עליו שם אין לדיין אלא מה שעיניו רואות ע"ש. ובזה יש ליישב שינוי הגירסות שבין הך דסנהדרין ד' ז' ע"ב ובין הך דהוריות ד' ג' ע"ב אם עשרה טבחי או כולא טבחי משום דגבי אומדנא כל דטפי מעלי, עיין יומא דף פ"ג ע"א ובשבועות ד' מ"ב ע"א, ועיין בהך דתמורה ד' כ"ז ע"ב ובהך דערכין ד' י"ט ע"ב שאני אומדנא כו' ע"ש. ולפי"ז אם בשעה שראה היה עליו מראה טהור אף שאח"כ נראה שהוא ממין דם אחר אמרינן כבר נטהר ולזה צריך דוקא מומחה סמוך וכן זה אין רואין בלילה עיין מגילה דף י"ד ובירושלמי סנהדרין פ"ב וזהו ג"כ מה דאמרינן בגמ' ד' כ' ע"ב מרישא הוה חזינא דמא כיון דאמר כו' בין טמאה כו', וע"ש בתוס' ד"ה טיפתא ור"ל כך דהוא חייש שמא אח"כ ישתנה הדם, ועיין בירושלמי פ"ב דכאן דמבואר שם דר"י ס"ל כר"י דעמוק מכאן טהור והוא חייש דלמא אחר זמן יוכל להיות ששוב לא יהיה עמוק וא"כ צריך להיות טמא, אך הדם שראה וכבר טיהר לא איכפת לן, אך הטפה דלא מייתי קמיה ואותה לא טיהר בזה שפיר יש חשש, אבל אותן דס"ל דעמוק מכין טמא שוב ליכא חשש דאחר שנתייבש הוא מדהה יותר וזהו ג"כ כונת ה"ג דעירובין ד' נ"ט גבי ריבה למקום אחד ומיעט כו' שומעין כו' ע"ש בתוס' ור"ל כך דאף דכעת המקום חלק ויש הרבה יותר מתחום מ"מ אמרינן שבשעה שמדד היה אז הרים וכדומה שמקדרין ומבליעין וכיון שזה הצד ניתר בהיתר מומחה שוב נשאר בהיתרו ולכך צריך דוקא מומחה כמבואר במשנה שם ולכך אם היה שינוי גדול לא, וכעין דאמרינן במכות ד' כ"ב ע"ב גבי הא דאמדוהו ליומא ע"ש ברש"י דנראה שטעו באומד דבחד יומא לא אמרינן דהבריא או נחלש וה"נ כן. והנה עיין רש"י ב"ק ד' ל"ח ע"ב גבי כתם מוכח ג"כ דס"ל דצריך לראות אותו כשהוא דם ולא כשאנו רואין אותו בזמן שהוא נמצא על הבגד אף דאנו יודעין בודאי שהוא מגופה ולא מטעם דבלא הרגשה אך חכמים גזרו על כתמים שהוא טמא בגדר דין לא מגדר ראיה, ועיין ד' ג' ע"א בד"ה והאיכא ושם ד' ה' ע"א גבי ר"מ דמחמיר בכתמים ע"ש דגזרו אף במסולקת דמים ועיין בירושלמי כאן פ"א ה"א דגבי ספק אם הוא דם או לא אינה מטמאה למפרע ע"ש דהביא ראיה מטומטום ואנדרוגינוס דדיה שעתן ומ"מ גבי כתם מטמא למפרע עיין מש"כ בזה לקמן פ"ט וע"כ הטעם משום דהוה דין, ועיין בירושלמי שם דבעי ר' יודן גבי בדקה חלוקה שחרית ומצאה טהור וכו' וגופה לא בדקה ואמר שם דגם גופה טהור למפרע דעיקר טומאה של גופה מחמת חלוקה. ועיין במה דפליגי ד' י' ע"א חזקיה ור"י גבי כתמה שבין שניה לשלישית דר"י אמר טהור

ע"ש בתוס' ד"ה ר"י והטעם ג"כ משום זה דלא מטמאין להכתם משום רואה אלא משום גדר דין, ועיין בתוספתא נדה ספ"א גבי הני נשים דדיין שעתן ודוקא ראיה ראשונה אבל ראיה שניה לא כתם לא הוה כראיה, ועיין תוס' שם דף נ"ה ע"ב ד"ה כי, וי"ל כו' דאין לנו לעשות כו', ולכך בעיר שיש בה חזירים ואשה שיש בה מכה לא גזרו בה כלל דין כתם אף אם הדם משונה, וכמו דמבואר ד' י' ע"ב בהך דאמר שם זו שירפה כו'. אך באמת נ"ל דאין הפי' בגמ' כן רק דמקשה וכי מה בין זו לבתולה זה קאי לר"י דאמר כתמה טהור והקשה וכי מה בין זו לבתולה שהגיע זמנה לראות דכתמה טמא כמבואר ד' ה' משום דאם תראה עכשיו תהא מוחזקת וה"נ אם תראה עכשיו תהא מוחזקת דשוב יהיה פעם שלישי והך שדמיה טהורים דקאמר ר"ל אמה דאמר ר"י כתמה טהור ותירץ דשאני בתולה דהיינו תינוקת שהגיע זמנה לראות ששירפה מצוי שמצוי אצלה דמים טמאים, וכן הוא בירושלמי כאן פ"א סה"ג ועיין בסוף ה' ו' דס"ל דתינוקת שלא הגיע זמנה לראות אפילו ראתה מאה פעמים אין לה כתם. והירוש' ס"ל דמעוברת ומניקה ג"כ אין לה כתם כלל וט"ס שם בהל' ג' וצ"ל וחכמים אומרים אין להם כתם כלל דתינוקת שהגיע זמנה מצוי בה יותר דמים מהני, ועיין בתוספתא פ"ח על הך דדף ס' ע"ב גבי תולות זו בזו ולא חשיב שם רק אם היתה מעוברת וזקנה ומניקה שוות אבל בתולה לא דאז תלינן בבתולה דשכיחי בה דמים כמש"כ ועיין בתוספתא פ"ג, ולכך יש מן הראשונים דס"ל דלא גזרו על כתמים רק בזמן שיש טהרות דכיון דס"ל דאין החשש משום רואה רק תקנת חכמים וכן הדין גבי ז' סממנים מעבירין על הכתם עיין לקמן בדברי רבינו והראב"ד אך כל זה בזמן שהיה מומחה אבל כעת שאין לנו מומחה הוה כמו גבי עיבור השנה ושאר דברים ואומדנא ות"צ וכדומה דאמרינן כבר נפסק הדין למפרע ולא הוה רק גילוי מלתא בעלמא ותיכף כשראתה הדם הוה כאילו הביאה אותו לפני החכם וכעין דאמרינן בהך דסנהדרין ד' ט"ו ע"ב דכיון שהמיתו הוה כמאן דגמר דינא דידהו וכן ס"ל לרבינו ז"ל בכל הני דב"ק ד' פ"ד ע"ב גבי הני דשכיחי ואית בהו חסרון כיס כו', וכן הך דגיטין ד' פ"ח ע"ב גבי רב יוסף דר"ל דזה הוה כמי שכבר נפסק הדין ועיין ברש"י סנהדרין ד' י"ג ע"ב ד"ה למידן ע"ש, ועיין בהך דתענית דף כ"ד ע"א גבי הך דבי נשיאה גזר תעניתא כו' אנן בתרייהו גרירן א"כ שוב גם גבי כתמים אם א"א למיתלת הוה חשש משום ראיה רק דמדרבנן מחמת דבלא הרגשה, ולכך לא פסקינן הך דין דכאן ד' נ"ח ע"ב גבי עיר שיש בה חזירים ע"ש בתוס'. אך באמת נ"ל דהך כתמים דאמר גבי עיר שיש בה חזירים ר"ל כעין דאמרינן שם במשנה ד' נ"ו ע"ב גבי הנמצאים בחדרים וכו', ובעיר שיש בה חזירים אינו טמא ולא קאי כלל אאשה, וע"ש בתוס' בד"ה מבין דס"ל שם דעל דרבנן לא גזרו

כתמים וכן ס"ל שם ד' י"ט ע"ב גבי ירוק. אך באמת אין הפי' כן ושם מיירי דהוי ודאי מגופה רק משום דדם העכו"ם לא מטמא יבש כמבואר שם ד' ל"ד ע"א וכן כתב רש"י ב"ק ד' ל"ח ע"ב ע"ש, וא"ש מ"ש התוס' שם ד"ה לא נחשדו. אך י"ל דהנה גבי דם עכו"ם י"ל שני טעמים דמטמא, אחד משום דם הנדה גופא דמטמא, והב' משום דכיון דגזרו עליה בעכו"ם שתהיה כנדה עיין תוס' כאן ד' ל"ב ע"א ד"ה ר"מ ובע"ז ד' ל"ה ע"ב דהוה מחלוקת אם בת ג' שנים או בת יום אחד וא"כ שוב כל דם שתראה הוה כמו מעין, ועיין בר"ש פ"ב דזבים דמחלק שם בין ודאי ראתה לסתם לענין שרפה, ויהיה נ"מ אם ראתה דם בלא הרגשה דאז על ידי זה אין עליה שם רואה ומ"מ י"ל דטמא משום מעין, וכן להיפך אם היא פחות מבת ג' וראתה דם אז רק משום נדה ולא משום מעין וכן יהא הדין גבי זיבה גבי זובו אם נימא דמעין הוא ע"ש ד' ל"ד ע"ב. ובזה יש ליישב קושית הר"ש פ"ב דזבים הנ"ל ע"ש, ועיין בהך דב"ב ד' כ"ד ע"א גבי הך דאמר שם ש"מ תלת רוב וקרוב כו', וע"ש בתוס' ד"ה דתני וד"ה וש"מ אם הוה רובא דאיתא קמן ובאמת נ"ל דמאי דאמר שם רוב ומצוי קאמרת כו' הך מצוי ר"ל משום דהוה רובא דאיתא קמן עיין רש"י קדושין ד' פ' ע"א ותוס' יבמות ד' ס"ז ע"ב ור"ן רפ"ג דע"ז ע"ש. אך באמת נ"ל דזה רק אם נימא דאף שעדיין לא נכנס לפרוזדור יש עליהן שם דם טמא רק דלא מקריא רואה כמש"כ לעיל אבל אם נימא דכ"ז שלא ירד לפרוזדור ומכ"ש אם נימא כמש"כ דתליא בראית החכם א"כ לא שייך לומר רובא דאיתא קמן דהא כעת הוא דבר חדש דעכשיו נולד עליהם שם טומאה ולא קודם. אך י"ל דזה תליא בהך פלוגתא אם אמרינן מקור מקומו טמא, ובזה יש ליישב דברי התוספתא פ"ג דנדה גבי ספק דם החדר ספק דם המכה טהור ע"ש ועיין בנדה ד' נ"ז ע"ב והא מבואר בגמ' דספיקו טמא, וצ"ל דכאן כיון דכבר נולד הספק טרם ביאתו לפרוזדור ואז עדיין לא היה שם טומאה על הדם לכך טהור מספק, אך עכשיו דהוא כמו שנטמא למפרע לא מקילינן הנך קולי וא"ש:

הלכה יד

הפילה חתיכה כו' קרועה כו'. עיין בהשגות, ועיין בה"ה. אך באמת זהו הך מה דאמר בגמ' דפלי פלויי ורבינו ז"ל ס"ל כשיטת התוס' שם ד"ה כי והר"א ס"ל כשיטת רש"י דרבנן בתראי פליגי אף בפלי פלויי ומטהרי ע"ש, וע"ש ברש"י ד"ה דרכה של כו' משום דמין במינו אינו חוצץ והנה אם נימא כמש"כ דבעי שתגע בבשרה כמו הך דחולין ד' ע' הנ"ל, ועיין בהך דזבחים ד' ק"י ע"א ד"ה מין במינו. אך באמת כך דיש דאמרינן אינו חוצץ משום דמבטל להדבר והוה כמו הדבר בעצמו כמו הך דחולין ד' פ"ג ע"ב גבי עפר ועירובין ד' ק"ד ע"א גבי מלח, ועי' בהך דסוכה ד' ל"ז ע"א כיון דחבריה כגופה דמי ושם

בתוס' ועיין תוס' יומא ד' מ"ד ע"ב גבי נשתק ע"ש בשם הירושלמי דמחבריה במסמרים, ועיין רש"י מנחות ד' י"א ע"א גבי הא דפריך שם והא הוי חציצה פי' רק על צרור משמע דלבנה וגרגיר מלח לא הויא חציצה משום דהויא מין הקרבה ועיין תוס' שם ד' ז' ע"א ד"ה וכי, ועיין זבחים ד' י"ט ע"א גבי נכנסה רוח בבגדו ובהך דבכורות דף ט' ע"ש בתוס' ור"ה ד' כ"ז ע"ב אבל גבי הקטרה כיון דצריך דוקא על המזבח ובאויר של המזבח הוה בעיא שם ד' פ"ח ועיין תוס' שם ד' נ"ד ע"א, י"ל דנהי דאינו חוצץ מ"מ לא מקרי מזבח עצמו ורק היכא דבטלו בידים אז הוה כמו הך דחולין ד' פ"ג הנ"ל, ועיין חולין ד' ק"מ ע"ב גבי הך דב' סדרי ביצים ע"ש וי"ל דזה תליא בהך דשם אם צריך שיהא נוגע בביצים או רק שלא יהא חוצץ ע"ש ועיין בהך דסוטה ד' מ"ה ע"א גבי מין במינו הוה טמון ע"ש. ועיין ברש"י שבת דף נ"ז ע"א ע"ש, ועיין בהך דמנחות ד' כ"ו ע"ב גבי קומץ שסידרו וסידר עליו את המערכה, וביומא ד' נ"ט ע"א גבי על טהרו של מזבח ובירושלמי פ"ב דשם ה"ג מה הזיה בגופו ע"ש:

תטיל למים פושרין אם נימוחו כו'. עיין בה"ה ז"ל גבי הך דרשב"ג גבי ממעכתו ברוק ע"ש. והנה ע"ש בתוס' ד"ה או מה דכתבו שם דמיעוך בציפורן קשה יותר מפושרין מעל"ע ע"ש מה שהקשו. אך באמת נ"ל כך דזה תליא בהך מחלוקת דשם ד' נ"ו אם כל המעל"ע צריך שיהיו פושרין או לא דרשב"ג ס"ל דצריך שיהיו פושרין כל מעל"ע ורבינו ז"ל בפ"ב מהל' מטמא מו"מ לא פסק כן ע"ש וס"ל כך דמיעוך ע"י ציפורן קשה טפי מפושרין שהיו פושרין רק תחלתן ולא סופן אבל פושרין כל מעל"ע י"ל דעדיף טפי ממיעוך ציפורן ורשב"ג לשיטתיה וא"ש מ"ש התוס' ורבינו כאן ר"ל רק פושרין תחלת מעל"ע וא"ש:

הלכה יח

דם בתולים טהור כו' וראתה כו'. עיין בהשגות, ועיין תוס' נדה ד' מ"ה ע"א ע"ש. ובירושלמי פ"ב דברכות ה"ו. אך באמת נ"ל כך דרבנן דר"מ דס"ל דכל מראה דמים אחד הוא היינו דטהור מחמת הדין ולא משום דאינו דם המקור וכמו דם טוהר לדידן, וראיה לזה מדאמרינן בדף ס"ח ע"ב סד"א כיון דמפסקא כו' טהורים, ואם נימא דהוא רק דם מכה מה שייך על זה שם מים טהורים, הא הטעם דאינו דם המקור כלל וע"כ כמש"כ דרק הדין הוא מטהרו, וע"ש דף ל"ו ע"א דפליגי בה רש"י ותוס' גבי אחר דם טוהר שדיה שעתה אם הוא מטעם דם טוהר או מצד מניקה ע"ש, ובירושלמי פ"א ה"ד, ועיין מש"כ התוס' חולין ד' ק"ט ע"ב ד"ה נדה מש"כ בשם הקליר דנדה בתולים ע"ש משמע ג"כ דהטהרה הוא מחמת דין אך רב ושמואל גזרו משום שמא יצא דם נדה עם דם בתולים

כמבואר בירושלמי פ"ב דברכות הנ"ל דהיינו שמא מחמת חימוד ראתה, וא"כ יהיה זה תליא בהך פלוגתא דכאן דף ט"ז ע"א אם חיישינן שמא יצא דם נדה עם דם מכה, ואח"כ גזרו על דם בתולים גופא שיהיו טמאים ולכך הך דרב ושמואל רק בשהגיע זמנה לראות ואח"כ גזרו אף על שלא הגיע זמנה לראות, וזהו דאמר בירושלמי שם ר' ינאי ערק אף מתינוקת שלא הגיע זמנה, ועיין בירושלמי נדה רפ"ד אך זהו כר"מ אתיא, ואנן לא ס"ל כן:

פרק ו

הלכה ב

בין שלא ראתה כו'. עיין יבמות ד' נ"ד ע"ב ד"ה ביומא תליא כו' וכ"כ בזה:

הלכה טז

פולטת כו'. עיין בה"ה, ועיין ברא"ש בזה. והנה בתוספתא דמקואות פליגי הובא בר"ש פ"ח אם פולטת טמאה גם לחולין או רק לתרומה, ועיין בתוספתא דזבים פ"א כל שהוא טמא בכהנים סותר בזב משמע דאף זה סותר, אך י"ל דרק לתרומה ולא לחולין ולבעלה ג"כ כמו לחולין כמבואר בחולין ד' ל"א, ועיין בדברי רבינו בהל' אבות הטומאות פ"ה הט"ו דמבואר שם דהני דאין טמאים אלא לתרומה הוה רק מדרבנן כגון מים עכורים וכדומה, ומ"מ מבואר בתוספתא דזבים הנ"ל דסותר, וא"כ אמאי לא מוקי בנזיר ד' ס"ו ע"א הך ספיקא דר"ל כגון זה דעכורים, והנה באמת אם נימא דפולטת רואה הוה יוכל להיות דאף קטנה פחות מבת ג' שנה דאינה מטמאה משום משמשת מ"מ מטמאה משום פולטת, ועיין בהך דיבמות דף ל"ד ע"ב דאף לר"י דס"ל דביאה ראשונה אינה מטמאה משום משמשת מ"מ מטמאה משום פולטת, ועיין בהך דשבת ד' פ"ו ע"ב בהך דאמר רב חסדא מחלוקת שפירשה מן האיש, ודלמא ר"ל דרק אם הויא רואה אז לאחר שש עונות לא אך מ"מ טמאה משום נגוע, ונ"מ לסתירה, וכן למחנות וגם גבי שלא כדרכה אם שייך בה גדר פולטת אף דמשמשת לא הויא כמבואר ביבמות הנ"ל, ובאמת לכאורה לר"י דס"ל דביאה ראשונה אין עליה שם משמשת ה"ה קטן בן ט' ג"כ לא, עיין בהך דסנהדרין ד' ס"ט ע"א אך מ"מ פולטת הויא, ועיין בהך דיבמות ד' ק"ח ע"א ועומדת מחיקו וטובלת ואוכלת בתרומה לערב, ושם ד' ס"ט ע"ב ולא חיישינן להך דנדה ד' מ"ב ע"ב:

ראתה דם בעשירי כו'. עיין בגמ' בהך דר"י ור"ל דפליגי אם דבר שאינו ראוי להצטרף לזבה גדולה אם יש עליו שם זיבה וע"ש ד' ל"ו ע"א גבי הך דמעל"ע דכיון דכל הגזירה

א"א להתקיים בטלה לגמרי, ועיין בתוס' שם ד' נ"ג ע"ב ד"ה צריכה ועיין בהך דיבמות ד' כ"ט ע"ב גבי יבמה דחזיא לכולהו ע"ש, ובהך דסוכה ד' כ"ז ע"ב וכ"כ בזה:

הלכה כ

ואם מצאה טמא הרי זו זבה כו'. עיין בירושלמי נזיר פ"ב דהוה מחלוקת היכא דהוה ודאי נזיר רק אם נזירות אחת או שני נזירות אם בזה אמרינן לחומרא כיון דהוא שני דברים, ועיין בבלי שם ד' ח' דמשמע דאזלינן להקל, ועיין בנזיר ד' ס"ו ע"א הנ"ל גבי ספיקא ומש"כ בזה רבינו לקמן פ"י הי"ב ע"ש, ועיין תוס' נדה ד' מ"ד ע"ב גבי אבילות בספק בן ט' ובן ז', ועיין בהך דמכות ד' ד' ע"א גבי ג' לוגין מים ע"ש ברש"י ד"ה מ"ד ובדברי הראב"ד ז"ל בהל' נזירות פ"ב ה"ה ע"ש:

פרק ז

הלכה א

י"ד יום קודם כו'. עיין ביבמות ד' פ"ג ע"א דשמואל פוסק כן:

אעפ"י שחזר הצער כו'. כן מבואר בתוספתא כאן פ"ה דאם קשתה ושפתה אף שחזרה וקשתה מ"מ הויא טמאה אף דבגמ' דידן ד' ל"ז ע"ב לא משמע כן מדלא מוקי לה כה"ג. אך י"ל דזה תליא בהך דחולין ד' י"ט ע"א בהך דהגרמה ע"ש:

אבל התחיל הדם כו'. עיין בה"ה דצריך שתהא ג' ימים קודם עיין בתוספתא כאן דנקט רק אם קשתה י"ז יום, אך י"ל דאם ב' ימים היה קודם אמרינן דגם השלישי הוא מחמת זיבה כמו לר"י כאן ד' ל"ח ע"א גבי קשתה שנים בשמיני ע"ש ברש"י דאזלינן בתר רובא. ונראה דפליגי ר"י עם ר"י אם י"ל בזה כמו בתרי זימני הוה חזקה כמבואר בכ"מ. ובזה יש ליישב הך דשם ד' ל"ה ע"א מה דמקשה מהך דר"א דאמר אף בשלישי בודקין אותו כו' ע"ש בתוס' ד"ה מכלל אך הפי' דבלא ר"א י"ל דרבנן ס"ל דלא דאם ראה באונס מטמא רק דס"ל דכיון דב' פעמים ראה בלא אונס אמרינן מסתמא גם פעם השלישי בלא אונס, אך זה הקשה הגמ' דהא חזינן דר"א ס"ל דצריך לבדוק ור"א הא ס"ל שם ד' י' ע"א דבתרי זימני הוי חזקה ע"ש וא"כ ע"כ צ"ל דר"ל אם ידעינן שהוא באונס ומ"מ פליגי רבנן עליה ושפיר מקשה, ועיין בהך פלוגתא דשביעית פ"ב מ"ט וכ"מ:

הלכה ד

חל שלישי כו'. עיין בה"ה, ועיין בגמ' ד' ח' ע"ב וד' כ"א וד' ס"ו דחשיב קשתה ב' ימים וילדה בג' ומשום דהוה נפל אבל אם הוה ולד גמור אף דבג' לא הוי קושי טהורה וע"כ כמש"כ רבינו, ועיין רש"י סנהדרין ד' פ"ז ע"ב ד"ה קשתה ג' ימים, ובתוספתא דעדיות:

הלכה ט

ומונה ימי טומאה כו'. עיין בהך דכריתות ד' ט' ע"ב ע"ש בתוס' ישנים, ואם הדם של לידה הוא טמא ג"כ מחמת דם נדה או הוא דם בפ"ע עיין נדה ד' ח' ע"ב וד' י' ע"ב דם לידה לחוד ורש"י שם ד' ל"ו ע"א וד' מ"א ע"א וכ"מ, ועיין בתוס' ד' ל"ו ע"ב גבי גיורת ועיין ברש"י כריתות ד' ז' ע"ב ד"ה אין דמים ראיה ובתוספתא שם וכ"כ בזה לעיל דאף ללוי רק הימים עם המעין אז נטהר אך אם התחיל בימי טהרה אז אף אם שופע אח"כ אז טהור ועיין בתוס' נדה ד' ס"ה ע"ב:

הלכה י

ובא לה גם קושי כו'. עיין בהשגות ותוס' כאן ד"ה דבר וד' ל"ט ד"ה והיולדות וברש"י ד' ל"ח ע"ב ד"ה ור"א ונ"מ אם הדם עצמו מטמא וי"ל דהוה כמו דם טהרה של מצורעת ועיין ברש"י ד' ל"ה ע"ב ד"ה אמאי, וברש"י שם דף ל"ד ע"א ד"ה וב"ש דזה רק דרבנן אך י"ל דזה רק לב"ש דס"ל דדם טהרה של מצורעת טהור משא"כ לדידן ועיין בפה"מ לרבינו כאן. גם י"ל דלמ"ד מקור מקומו טמא ולשיטת רבינו דס"ל בפ"י לקמן ה"ה ופ"ח הי"ד דמחלק בין דם המכה לדם המקור אף אם הוא טהור וה"נ גבי דם קושי:

פרק ח

הלכה ב

ויבאו לה וסתות אלו או אחד כו'. עיין בה"ה. והנה רבינו ז"ל מפרש דהך דאמר בגמ' לוסתות אחת לא ר"ל כפי' רש"י רק דדי שיעשה בכל יום רק פעם אחת וזהו מה דר"ל הך או באחד, ועיין לקמן ד' ס"ח ע"א דשם נקט ג"כ הך ואם יש לה וסת ולמה לן זה ועיין בפה"מ כאן שפי' דבתוך י"א יום אם קבעה וסת די בפעם אחת לענין דיה שעתה. ובזה א"ש דברי רש"י ד' ל"ט ע"א ד"ה בתוך דאמר דגם לענין דיה שעתה לא הויא וסת וזהו היפך מגמ' דילן אך ר"ל דאין צריך לזה ג' פעמים, ועיין כאן ד' ט"ו ע"ב בהך דאמר ר"ה לא שנו ע"ש:

הלכה ד

[השמטה **במש"כ בהא דחולין דף קכ"ד מה דאמר שם את שבא לכלל מגע בא לכלל משא. ומ"ש** התוס' בכורות דף כ"ג ע"א דשם לא בא לכלל מגע ומ"מ מטמא במשא והנה רבינו ס"ל כך דכמו דאמרינן בכריתות דף כ"א ע"א דלאסוקי טומאה בעינן שיהא ראוי לכל ע"ש וה"נ כן דמתחלה בעינן שיהא ראוי לטמא במגע אז מטמא במשא אבל כשכבר נחית לה טומאה אז אף שאינו ראוי לטמא במגע מטמא ג"כ במשא. ולכך א"ש

פסק רבינו בהלכות אבות הטומאות פ"א הט"ז דגבי חררת דם פסק דטהורה אף ממשא והטעם דלא היה עליה שם טומאה מעולם וגם י"ל משום דהוי כמו סרוחה מעיקרא והא דבבכורות דף כ"ג ע"ב אמר דחזיא אגב אמו זה קאי למ"ד בחולין דף ע"ד ע"א דאבר דעובר מת טמא וע"ש דף ע"ב ע"א וא"כ יש עליו שם טומאה מבפנים רק דמה דאינו טמא מחמת טומאה בלועה וא"כ אם הוציא ידו שפיר טמא משא"כ לדידן דבמעי אמו אין עליו שם טומאה כלל לכך לא חל עליו אח"כ שם טומאה כלל וטהור אף במשא וכן מה דס"ל לרבינו בהלכות טומאת מת פ"ד ה"ו גבי כזית חלב שהיה מפורר ואחר כך התיכו שהוא טהור ומשמע טהור אף ממשא ע"ש בתוס' נזיר דף נ' ע"ב והטעם דמירי שהיה מפורר מעיקרא ולא היה עליו שם טומאה מעולם ובזה א"ש ג"כ דס"ל לרבינו בפ"א מהל' אבות הטומאה הי"ב דמחלק בין עור לקיסם דגבי עור אינו מטמא אף במשא והטעם דאף בפלטתו חיה ע"ש דף קכ"ב מ"מ נתבטל לגבי העור דאפשר ליבטל להיות כמבטל דהיינו אם פלטתו סכין דאז נעשה הבשר כעור ולא מטעם שהוא מבטל' רק ממילא כן ע"ש בתוס' דף קכ"ב ע"א ד"ה דאמר וע"ש דף קכ"א ע"א ובדברי רבינו שם פ"א ה"ח ע"ש בהשגות וברש"י שם ד"ה והוא שכינסו אך שם קאי לר"ל דס"ל במנחות דף נ"ד דיש דיחוי אך אנן לא קי"ל כן וא"ש פסק רבינו וע' פסחים דף מ"ו ע"א גבי בצק בעריבה ע"ש ולכך גבי עור לא היה מתחילה ראוי לטמא במגע לכך אינו מטמא במשא משא"כ גבי קיסם וא"ש: ע"כ השמטה]

הלכה יא

כל אשה כו' שאפשר שיבא כו'. עיין בהך דכתובות ד' ב' דאמר שם דאיכא נשיא דקא משניא ווסתייהו ועיין תוס' כאן ד' ס' ע"ב ד"ה עוברה דגבי וסת לא אמרינן כן ולכך ס"ל לרבינו לעיל בפ"ד דלאחר תשמיש צריכה בדיקה וכ"כ בזה:

הלכה יד

הדם טהור כו'. ואף דפסק דמקור מקומו טמא ס"ל כמש"כ דזה רק דם הבא מן המקור ואף דבגמ' אמרינן דגם דם מכה כן כאן וד' ס"ו י"ל דאמרינן משום דיש בו גם טיפת דם מהמקור ומ"מ לא מטמא האשה להיות כרואה די"ל דהוה כמו הפסק בין הפרוזדור לדם וכמו גבי שפופרת ומ"מ מטמא הדם וזה תליא בהך דכאן ד' כ"ז ע"ב גבי משום ביטול ברוב נגעו בה, ועיין בכורות ד' כ"ג וכמו שכתבתי בדברי רבינו בסוף פ"א מהל' שאר אבות הטומאות כמו דאמרינן בירושלמי דתרומות פ"ה ונזיר פ"ו דהיכא דיש איסור וטומאה מתוך שבטלה איסורו בטלה טומאתו או כמו שכתבתי בחולין ד' קכ"ב דס"ל לרבינו דהא דאמרינן כל שאינו בא לידי מגע אינו בא לידי משא זה רק היכא דמעולם

לא היה חל עליו טומאת מגע אבל אם מתחלה חל עליו אף אח"כ נסתלק ממנו טומאת מגע מ"מ נשתייר בו טומאת משא, ועיין בהך דכריתות ד' כ"א ובשיטת רבינו גבי נפסלה מאכילת אדם וכן הוה הך דנזיר ד' נ' ע"ב גבי חלב המת שהתיכו ע"ש וה"נ כיון דמתחלה יצא דם המקור מעורב עם דם המכה וגם בטל ממנו שם נדה לענין שתהיה האשה רואה בטל ממנו גם לענין טומאת מגע ומשא ובאמת זה כונת התוספתא כאן פ"ג למגעות ולהיסטות הלך אחר הרוב ר"ל כמש"כ אם רוב דם המכה אז טהור משום ביטול וכן מוכח בתוספתא כאן ספ"ז גבי דם המנטף ע"ש. אך בגמ' דידן ד' נ"ז ע"ב מבואר שם דאין הפי' כן בתוספתא וע"ש ברש"י ובתוס' ד"ה ובמגעות מ"ש על רש"י. אך באמת לפי המבואר בירושלמי כאן פ"א מוכח דלענין רה"י לכו"ע אף לשמאי ובד' נשים כך דברה"י תולין ובשאר נשים ואשה שאין לה וסת י"ל דשורפין וע"ש בה"ב וזה ר"ל הגמ' ד' י' ע"ב רוקה ומדרסה בשוק טהור ר"ל ברה"ר, וכן מוכח בירושלמי שם סה"ו וע"ש בה"ז דאמר תפתר באשה שאין לה וסת וכשיטת רש"י הנ"ל. ובזה מבואר דברי הגמ' ד' ד' ע"ב בהך דאמר שם מאי טעמייהו דרבנן חכמים תיקנו משמע דבלא תקנת חכמים הויא טמאה למפרע ואדרבא הטומאה הוא משום התקנה, וע"ש ד' ג' ע"ב, אך לפי מש"כ א"ש דנ"מ לאשה שאין לה וסת וכה"ג וגם נ"מ אם אין עליה שם טומאה כלל או הויא בחזקת טהרה ונ"מ לפרה אדומה דכל זמן שאינו מוחזק בטהרה הוא טמא עיין בדברי רבינו פי"ג מהלכות פ"א ובירושלמי שבועות פ"ב גבי ספק רה"ר וכ"מ בזה וא"ש:

הלכה טו

אבל החרשת כו'. הנה בגמ' חשיב ג"כ מי שנטרפה דעתה דהיינו שנשתטית אח"כ, וכן רבינו בהלכות מטמא מו"מ פ"ד ה"ט חשיב זה וכאן לא. והנה שם י"ל משום דלגבי תרומה בעי כונה לטבילה ולכך אחרות מתקנות אותה כמבואר בחולין ד' ל"א ע"ב דכונת דחברתה כונה מעלייתא ע"ש על זה, ועיין בהך דכתובות ד' י"א ע"א גבי גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד אף דטבילה לגירות בעי כונה כמבואר בירושלמי פ"ג דקדושין הי"ד כיון שזו וזו לשם קדושת כו', ועיין ברש"י יבמות ד' מ"ה ע"ב ד"ה יכילנא וד"ה מי ע"ש ועיין בהך דכאן ד' ל"ב ע"א והטבילוה קודם לאמה ע"ש לתרומה והטעם כמו דאמרינן בהך דנדרים ד' ל"ה ע"ב דמחוסרי כפרה א"צ דעת משום דהקרבן בא לתקנם ולא בגדר כפרה עיין מש"כ רבינו פ"א מהל' מחוסרי כפרה ה"ה ופ"ג ה"ו ויראה לי שמביאין עליהן כפרה כדי להאכילם כו', ועיין בירושלמי פסחים פ"ח וסוטה פ"ב ובתוספתא פ"א דכריתות מבואר כן וגם דהא התיקון הוא נ"מ גם לאחרים לענין אם נגע בקודש או בתרומה גבי טבילה, ובאמת הך דר"י דאמר הכל צריכין דעת חוץ כו' י"ל דר"ל כמו הך

דכריתות ד' ז' ע"ב דגבי מחוסרי כפרה א"צ שידע שחטא ולכן מהני להביא בשותפות קרבן אף לר"י ע"ש ור"י אמר זה שם. ובזה א"ש הך דנדה ד' כ"א דאמר שם ר"י מביאה קרבן ונאכל מחמת דא"א לפה"ק כו' והא ר"י אית ליה דצריך לידע באיזה חטא חטא כמבואר בכריתות דף י"ט וכ"מ וכאן אינה יודעת אם על לידה אם על זיבה אך משום דגבי מחוסרי כפרה שאני כמש"כ, אך כאן דלא בעי כונה למה לא מהני בדיקת עצמן, ועיין בירושלמי תרומות פ"א דחרש הוה בר שמירה אך לא בר דעת היכא דצריך דעת מן הדין, ועיין בהך דגיטין ד' ע"א ע"ב אע"ג דחריף טפי לא מהני גבי חרש, אך זה רק היכא דצריך דעת עפ"י דין וצ"ל משום נאמנות דאין מאמינים אותם ועיין בהך דעירובין ד' ל"א ע"ב גבי השולח עירובו ע"ש בתוס' ד"ה כאן ועיין בהך דפסחים ד' ד' ע"ב גבי דרבנן דמתחלה אמר שם אטו אמירה דהני כו' ואח"כ אמר שם דנאמן בדרבנן. אך באמת כך דאם אמרו שאחר עשה זה לא מהימני כלל דאז הוי כמו גדר עדות ולא מהני כלום, וכעין דאמרינן בהך דעירובין ד' ל"א ע"ב הנ"ל דפריך שם וליחוש דלמא לא ממטו, ע"ש בתוס' ד"ה כאן שהקשו הא מהימן, אך באמת כיון דלא נגמר הדבר על ידם לא דייקי וכעין מש"כ התוס' שם ד"ה וליחוש ע"ש וכעין דאמרינן בכתובות ד' כ"ח ע"ב ושהיינו מוליכים חלה כו' דוקא על ידי עצמו, ועיין בהך דב"ק ד' קי"ג ע"א דאמרי אשכחינהו כו' ע"ש, ועיין בהך דיומא ד' פ"ד ע"ב ע"ש ועיין ביבמות ד' צ"ט ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה וכולן, ועיין בהך דיומא ד' מ"ג ע"א דס"ל לר"י דחרש גרע מקטן ע"ש, ועיין בהך דסוכה ד' מ"ב ע"א גבי היודע לשמור גופו. אך לפי הנראה כאן מדברי רבינו התיקון שלהם כאן כדי לקבוע להם וסת ושוב אח"כ שלא בשעת וסתה מותרת, ועיין כאן ד' ג' ע"א גבי מודה שמאי בשוטה ותוס' שם ד"ה אב"א וא"כ אם היתה פקחת מעיקרא שכבר נקבע לה וסת שוב א"צ לפקחת ולכך השמיט רבינו הך שנטרפה. אך עיין בהך דבכורות ד' מ"ב ע"ב דאמרינן הואיל ואישתני אישתני וא"כ ה"נ ניחוש שמא נשתנית וסתה, ועיין כתובות ד' ב' ע"ב:

ואח"כ כו'. ואף דהא רבינו פסק לעיל בפ"ד דלאחר ת' צריכה בדיקה גם באשה שיש לה וסת ולבעלה לבד ג"כ וא"כ אף לפי מש"כ בשוטה היכי סמכינן. אך לפי מש"כ לעיל דרק אגב תקנתא דטהרות נשאר גם לבעלה, וא"כ שוטה דאינה נאמנת על הטהרות אינה צריכה בדיקה אף לבעלה אם יש לה וסת, ועיין בטהרות פ"ה מ"ח דאשה שוטה הרי היא כזבה ודאית לענין טהרות ע"ש בפה"מ לרבינו ועיין בהך דפסחים ד' י"ט ע"ב דמוכח כדברי רבינו ולא כדברי הרא"ש דדוקא אם הוחזק זב שהוא בר דעת אז דוקא גזרו על

הרוק בתורת גזירה אבל שוטה הוה ודאי טמאה. גם י"ל כמש"כ לעיל דהתקנה לא הוה רק על האשה שתבדוק עצמה כדמוכח מלשון רבינו שם ועל שוטה לא תיקנו:

פרק ט

הלכה א

הרי זו בחזקת כו'. כמו שביארנו, ר"ל מש"כ לעיל בריש פ"ד דאף קטנה בת יום אחד מטמאה בנדה ע"ש מש"כ בזה:

הלכה ג

וכל הרואה כתם כו'. עיין בגמ' ד' ג' וד' ה' בתוס' ד"ה ור"מ וד' ו' וד' ט"ו דמשמע דגבי כתם עד שעת כבוס מקולקלת אך רבינו ס"ל דהך מקולקלת למנינה לא ר"ל כשיטת רש"י ותוס' מחמת למפרע רק ר"ל מחמת דאינן יודעין אם ראיה הוא אם לאו, ועיין בדברי רבינו בהל' מטמא מו"מ דבגדה טמא למפרע והיא רק עד שעת הפקידה טמאה וזה ג"כ רק לקודש ולתרומה אבל לשאר דברים לא ע"ש בפ"ג ה"ט ועיין בתוס' כאן ד' ג' ע"א ד"ה והא דלא ס"ל כן, וכאן ד' נ"ג ע"ב בהך מחלוקת דרבי ורשב"א ע"ש ברש"י ותוס' ד"ה עצמה, ועיין בירושלמי כאן פ"ב ה"ג בהך דר"י:

הלכה ה

בתולה כו'. עיין בה"ה בשם הרשב"א. ועיין ברש"י כאן ד' ה' דס"ל דאם הביאה שתי שערות אף שאינה בת י"ב ובת י"ב אעפ"י שלא הביאה והטעם דס"ל דזה תליא בהך דלקמן ד' מ"ה ע"ב דתוך זמן כלאחר זמן ושם ד' מ"ט ע"א גבי תוך הפרק ועיין רש"י גיטין ד' ס"ה ע"א דס"ל כן ד"ה וכנגדן ועיין רש"י שבת ד' פ' ע"ב ד"ה שהגיעו לפרקן, ובפה"מ לרבינו שם ע"ש וכאן ד' י' ע"ב סכות אותן בשמן כו' ע"ש. ובזה א"ש מש"כ רש"י כאן ד' ג' ע"א ד"ה משמשת כו'. וקשה דהרי הני לדידן דיין שעתן אך ר"ל כגון תוך זמן הנ"ל וכמש"כ וא"ש:

הלכה ו

מה בין כתם כו'. עיין בהשגות. אך באמת בירושלמי פ"ב ה"ג מבואר כך דעל בשרה ליכא דם מאכולת והך קושיא דר"י מקשה זה בירושלמי ע"ש אך העיקר כמש"כ לעיל דעל בגדיה לא גזרו כלל פחות מכגריס ועל גופה הוי רק בגדר תליה, ועיין תוס' כאן ד' י"ד ע"א:

הלכה ז

לפיכך תיקנו כו'. עיין פסחים ד' ק"ט ע"א גבי במה משמחה בבבל בבגדי צבעונים, ועיין מו"ק דף כ"ג ע"א דלא מנכרי בין חדשים לישנים ועיין בשבת ד' קי"ג ע"א ודף י"ט ע"א ע"ש:

הלכה יב

היתה לה וסת כו' הרי זו כו'. והטעם דפסק דלא כר' חנינא משום דס"ל דזה תליא בהך דכאן ד' ס' ע"א אם תולין כתם בכתם ואנן ס"ל דאין תולין, עיין לקמן בהלכה כ"ט, ועיין בתוספתא פ"ג דמבואר שם דטעמא דרחב"א משום דס"ל דתולין בבעלת הכתם ע"ש ואף דרבינו פסק לעיל דגבי כתם ג"כ רק מעל"ע חיישינן למפרע זה רק לטמא למפרע אבל לענין מכאן ולהבא אמרינן שפיר דהוה למפרע, ועיין כאן ד' ס' ע"ב בד"ה כאן ברש"י ותוס':

הלכה טו

הרואה כו' תולה כתמה כו'. והטעם דס"ל כמש"כ התוס' בכ"מ עיין מנחות ד' נ"ב ע"א דהיכא שיש איסור תורה לא גזרו עוד גזירה דרבנן ואף שיש נ"מ ע"י זה ועיין תוס' מכות ד' י"ג ע"א גבי גרושה וחלוצה ע"ש וכ"מ בזה, ועיין בדברי רבינו במס' טהרות בפה"מ פ"ב מ"א בהך דאמר שם היתה טבול יום כו' וראתה משקין מה שהביא שם רבינו בשם התוספתא דר"א בר"ש ס"ל דלא גזרו על ידים בטבול יום והטעם דעיקר ידים משום סרך תרומה כמבואר בחולין דף ק"ו ע"א וגבי טבול יום לא שייך זה, ואף דידים מסואבות לענין משקין חמורים מטבול יום מ"מ לא גזרו, ועיין בירושלמי שבועות פ"ב גבי אין שם לטומאה קלה אצל טומאה חמורה וברש"י ברכות ד' כ"ב ע"א בהך מחלוקת דר"י ורבנן גבי ב"ק ובירושלמי שם ובפ"ג דיומא ה"ג ע"ש וכ"כ בזה ועיין מש"כ רבינו לקמן פ"י הי"ב גבי סנדל, ועיין כאן ד' ס' ע"ב גבי הך דג' נשים דאמר שם דרק אם בדקה עצמה כשיעור וסת ואמאי הא כיון שראתה אח"כ שוב אין לה כתם לשיטת רבינו והיכא דלא מקלקלה תלינן בה כמבואר כאן ד' ס' ע"ש דהוה פלוגתא בזה אי משום דלא מקלקלה או משום דמעינה פתוח וגם גבי דם טוהר י"ל כן דאז מעינה פתוח ולא משום דלא מקלקלה, ועיין בירושלמי ספ"ז דתרומות ובדברי רבינו שם, ועיין בנזיר דף ס"ד ע"ב ע"ש. אך י"ל דכאן מיד שנמצא הכתם תיכף נטמאו כולם מספק ושוב אח"כ לא תלינן וכעין זה כתב התוס' לחלק בד"ה כאן למפרע ע"ש:

הלכה כג

ותולה במאכולת כו'. וכאן לא מחלקינן איזה מאכולת כמו דאמרינן בגמ' ד' י"ט ע"ב דשם רק לרבנן דס"ל דרק אם הרגה דהוי בגדר תליה אז צריך שיהיה דומה הכתם להדם שממנה נתלה אבל למאי דפסקינן כרחב"א דלא גזרו על בגד עד כגריס שוב אין נ"מ רק לנמצא על בשרה אז יש נ"מ וכמש"כ בזה לעיל. ועיין ברש"י כאן דמשמע דנ"מ בזה בין כגריס לפחות מכגריס וכ"כ בזה:

הלכה כו

שתי נשים שנתעסקו כו'. עיין בהך דעירובין דף ע"ו ע"א ובירושלמי שם פ"ה גבי ג' כפרים המשולשים דאם היו שני כפרים מכאן ושני כפרים מכאן וכפר אחד באמצע אם נותנים את הכפר לזה ולזה ואמר שם דרק בשנים הוי בעיא משום שיוכל להיות שיהיה תרתי דסתרי בב"א והוה כהך דדף ע"ו אבל ביחיד שפיר נותנים לזה ולזה וכן מבואר שם בירושלמי פ"ב גבי פסי ביראות היו שתים האמצעי כו' ועיין עירובין ד' צ"ג גבי ג' ב"א ובהך דבכורות ד' צ"ח ע"ב. והנה עיין בהך דכתובות ד' כ"ז ע"א מבואר דהיכא דרק משום ספק אז תלינן אף בתרתי דסתרי ע"ש גבי שבויה דהוה ג"כ תקנה גדר דכתם ועיין בירושלמי פ"ג דדמאי גבי המפקיד אצל עכו"ם פירות מתוקנים דע"י זה נעשה כל פירות העכו"ם דמאי דאמרינן החליף ואמר שם דזה רק אם אח"כ לקח אחד מן העכו"ם רק כמו קופתו אבל יותר אז הוי ודאי טבל ואמר שם דאם מאה ב"א לקחו כל אחד רק כדי קופה, של כל אחד הוי רק דמאי אף שלקחו בב"א ואם אח"כ לקח אחד מהם כל המאה נשארו דמאי ע"ש וט"ס שם, וצ"ל כך דכאן גבי כתם ס"ל דאם נמצא כתם אחד גדול יותר מהשיעור שנתעסקו בו אז אמרינן דגם השיעור שיוכל לתלות ג"כ לא תלינן ואף דלכאורה זה הוי בעיא דר"י כאן ד' נ"ט וכמבואר כאן בהל' כ"ו אך שם שאני דאם ניטל הכגריס אז שוב לא נשאר דין כתם כלל דפחות מכגריס לא גזרו כלל משא"כ כאן וכן מוכח מירושלמי דדמאי הנ"ל וזהו מה דאמר שאני התם דאיכא סלע יתירה והקושיא היא כך. דהנה עיין לקמן בהל' ל' כתב רבינו דלכך אינו תולה בבעלת החלוק שהרי בדקה, ולכאורה למה ליה לרבינו לומר זה הא אם לא בדקה הוי ג"כ האחרונה טמאה דנ"מ רק לענין הראשונה דאם לא בדקה הראשונה טמאה מספק ועכשיו הראשונה טהורה ודוחק לומר דמיירי שהאחרונה הוי מעוברת ומניקה וכדומה דאז אם לא בדקה הראשונה היתה האחרונה תולה בה כמבואר לקמן בהל' ל"ג וכאן משום דאמרה שבדקה לא תליא דאמאי לא להימנה שבדקה ועיין בהך דיבמות דף קי"ח ע"א בפלוגתא דר"ט ור"ע ע"ש בתוס' אך י"ל דכאן מיירי ששתיהן של בעל אחד הן ויהיה הוא עושה איסור

ממ"נ, ועיין מש"כ לעיל בהל' אישות פ"ט הי"ח גבי והמשלח מותר ולקמן פט"ו הי"ד במש"כ רבינו ויראה לי שחוששין ולכך מקשה מן הך דב' נשים שנתעסקו וס"ל דמיירי ג"כ שהם של בעל אחד ולכך שניהם טמאות כי היכי דלא לקשי מהך דכתובות ד' כ"ז הנ"ל וס"ל דשם מיירי שהם נשי של שני כהנים ועיין בהך דשבועות ד' מ"ז ע"ב דהוה כה"ג בעיא דלא איפשטא אם הסיבה הוא בב' גופים והנ"מ הוא לגוף אחד ע"ש גבי הך דב' לוין ומלוה אחד, וא"כ ה"נ תהיה גם הראשונה אסורה מאחר שעל פי דין השניה תולה בה כיון שהשניה מעוברת כמש"כ ותירץ דשאני התם דאיכא סלע יתירה וכמש"כ לעיל ואף אם הם של ב' אנשים:

נתעסקו בדם כו'. עיין בתוס' ד"ה אם נתעסקו בפחות מכגריס. אך באמת לגבי פחות מכגריס אין עליה שם נתעסקה כלל כיון דבזה השיעור לא גזרו כלל ואין נ"מ בשיעור זה:

הלכה כז

ספק עברה כו'. עיין נזיר ד' ס"ו ע"א לא תימא ספק חזי כו', ועיין בהך דחולין ד' נ"ג ע"א ספק על כו'. וזה ר"ל הך דבכורות ד' מ"ו ע"ב כי אקילו רבנן כו' אבל בתחילתה לא, ועיין בע"ז ד' ע' גבי ספק ביאה ותוס' ב"ב ד' נ"ה ע"ב וכו':

הלכה ל

ואינה תולה כו'. כ"כ בזה אך י"ל דה"א כיון דעכ"פ הראשונה טהורה וא"כ תתלה האחרונה בה דהא לא מקלקלה לראשונה וכמו גבי ביושבת על דם טוהר קמ"ל דכאן הטהרה שלה הוא משום הבדיקה לכך לא שייך למיתלי:

פרק י

הלכה ב

היתה צורת האדם דקה כו'. וזה הוה ולד גמור ואף דפסקינן לקמן בהל' ג' דאין נותנין לה ימי טוהר עד שישעיר זה רק חומרא בעלמא ועיין בהך דכריתות ד' ז' ע"ב ואף דהא מבואר כאן ד' כ"ד ע"א דבעינן דוקא יד חתוכה והשפיר אין לו חיתוך ידים זה רק היכא דחזינן דהיד נגמר רק בלא חיתוך אז הוה כמו גוף אטום אבל היכא דעדיין לא בא הזמן שיגמר האברים ומ"מ הוה ולד גמור לאחר ארבעים יום אבל היכא דאיזה אברים נגמרים אז מוכח דלא הוה ולד וכעין דאמרינן בהך דבכורות ד' ג' ע"ב גבי שרוע אי משום בריאותא כו', ועיין בהך דבכורות ד' מ' ע"ב גבי כל מרבית העגלים, ועיין בהך דגיטין ד' ס' ע"א התם מיחסרא במלתא, ועיין מש"כ התוס' תמורה ד' כ"ד ע"ב גבי הך דנדמה, ועיין בהך דבכורות ד' מ"א ע"א דפריך שם גבי אנדרוגינוס ויעשה נקבות שלו חרוץ ויהיה בעל מום

חזינן דאף דאנדרוגינוס אורחא הוא בכך מ"מ מקרי בעל מום ושינוי, ועיין כאן ד' כ"ג ע"ב בתוס' ד"ה שר"מ דאף דאם דמי לבהמה ס"ל דהוה לידה מ"מ מקצת אברים שאני, ועיין במש"כ רבינו לקמן בהל' י' גבי המפלת דמות נחש ומ"ש שם הראב"ד ז"ל ועיין בה"ה. אך באמת זה ודאי גם רבינו ס"ל דאם הפילה נחש אין אמו טמאה לידה ומה לנו מה שיש לו גלגל עין כאדם הרי כל נחשים כן הוא וכעין מש"כ התוס' ד' כ"ד ע"ב ד"ה המפלת וגם רבינו בהל' ח' גבי עופות לא חלק בין קריא וקיפופא וס"ל כמש"כ התוס' הנ"ל, ועיין תוס' ב"ק ד' ע"ח ע"א בהך דמקצת סימנים דומים כו', מה דפליגי שם על רש"י ותוס' בכורות ד' ז' ע"א ד"ה זה ושם ד' כ"ד ע"א ד"ה ראה משמע שם דס"ל דלא כנ"ל רק אף שהמין הוא כן מ"מ מקרי מקצת סימנים דומים. אך זה תליא בהך מחלוקת דכאן, ורבינו ס"ל דאין עליו שם ולד עבור זה והך דדמות נחש ר"ל אם כל הגוף כשל אדם ויש לו ידים ורגלים ונחש אין לו ידים ורגלים ולא דמי לבהמה חיה ועוף דשם גם להם יש להם הני אברים רק דאינם דומים לשל אדם משא"כ בנחש וצורתו הוה כשל נחש אז א"א לומר עליו שהוא נחש שהרי יש לו ידים ורגלים אך משום דבעי שהצורה יהא בו צורת אדם מפני שצורת נחש יש בו מצורת אדם והר"א ג"כ ס"ל זה רק משום דס"ל דבעי כל הצורה כשל אדם ובאמת זה תליא אם הטעם משום דאינו צורת אדם או משום דדמי לבהמה, ועיין ביבמות ד' ק"ג ע"א ברש"י ותוס' בד"ה מאן דמסגי על לוחתיא כו' שחלקו שם בין אם נחתך הרגל בין אם ישנו ומהופך והוא ג"כ כעין זה, ועיין בהך דשבת ד' קט"ו ע"א דאין הדבר פועל רק ע"י שנשתנה אבל היכא דאין בו שינוי אף דאין הדבר לא איכפת לן ועיין בירושלמי פ"א דמגילה גבי כרך וכל הסמוך דאם נחרב הכרך הסמוך לא נשתנה ועיין בהך דעירובין ד' צ"ב ע"ב דאף דגבי כרם אחד אם יש י"ב אמה פנוי יש עליו שם מחול ומותר לזרוע גבי קטנה וגדולה לא מהני זה משום דכן הוא הגדר כך ולא מקרי משתנה ויש על הקטנה שם כרם ואסור. וזהו מה דאמרינן בספרי פ' תצא פסקא ר"ל כרם שאינו עושה פירות מנין ור"ל כה"ג וכמש"כ התוס' בעירובין הנ"ל בד"ה גפנים ע"ש. או י"ל דהספרי ר"ל לאילן שיבשה עיין בירושלמי פ"ז דכלאים בהך דר"מ ורבנן ובפ"ה דביצה ע"ש. ועיין בהך דחולין דף קל"ו ע"ב אם שינוי במראה ובצמר אם הוה שני מינים ועיין בירושלמי כאן פ"ג דר"ש ס"ל דאף בצפרניו דיו אם דומה לאדם ועיין ברש"י בכורות ד' ג' ע"ב ד"ה לא דגם בצמרו כן, ותוס' שם דף ז' ע"א. אך זה רק אם השינוי הוא שנשתנה למין אחר אבל בלא זה רק שנשתנה לא מקרי שינוי ועיין בירושלמי כלאים פ"א ה"ה גבי לפת וצנון. וע"ש במה דפליגי בזה רבינו והראב"ד ז"ל בפ"ג דשם ועיין בירושלמי פ"ב דדמאי ה"א הפירות לא הלכו בו לא אחר כו' ע"ש. ועיין בהך דב"ק דף

נ"ה ע"א גבי אווז ועיין בחולין דף ס"ב ע"ב ברש"י ד"ה תסיל דהיכא דאם אינה מוצצת לא הוה מין יונה, אבל אם מוצצת ואח"כ מקיא אע"ג דיונה אינה מקיאה הוה מין יונה ועיין בהך דגיטין דף פ"ו ע"ב דיש עוד מין שמוצץ:

הלכה ד

הפילה חתיכה כו'. הנה ברש"י ז"ל מבואר דיש לה גם ימי טוהר. ועיין כאן דף כ"ח ע"א ותוס' דף כ"ה ע"ב ד"ה המפלת ועיין מש"כ רבינו לקמן בהל' י"א דרק מצטרף לרוב אברים והטעם דחיישינן שמא לא נולד עדיין שאר החתיכות, וא"כ ה"נ ניחוש כן. ועיין דף כ"ט ע"א גבי עברה בנהר ותוס' שבועות דף ח' ע"א דס"ל דרק אם הרגישה שהפילה והטעם י"ל כמו דס"ל לרבינו בהל' בכורות פ"ד הי"ג דכל שלא העגיל ראש כפיקה לא פטר בבכורה י"ל דה"ה דלא הוה לידה והטעם י"ל דזה תליא בהך בעיא דחולין דף ע' ע"א גבי נתרחבו כותלי רחם אם צריך ליגע וה"נ דהרי מבואר בפה"מ לרבינו בפ"ז דאהלות דכל שלא העגיל ראש כפיקה אינה מרגשת כלל בהלידה. ע"ש ובפכ"ה מהל' טומאת מת וה"נ שוב לא נגע בהכתלים ולכך ס"ל להתוס' דבעינן הרגשה וא"כ ממילא גבי יד חתוכה כיון דשאר אברים לא הרגישה לכך כתב רבינו דרק שמצטרף לשאר אברים. גם י"ל דהך דדף כ"ט הוא רק לריב"ל לשיטתיה דס"ל שם דף כ"ה ע"א דבצלול פליגי ר"י ורבנן והוא ס"ל כריב"ח מחמת הך דבכורות דף י"ט ע"ב ע"ש וא"כ שוב לא יקשה קושית הגמ' מבהמה דגבי בהמה לא פטר שפיר כמבואר שם דף כ"ה. וגם בזה יש ליישב ג"כ מאי דלא מקשה הגמ' מן הך דכריתות דף ז' ע"ב דהמפלת דבר שאינו ידוע הוה ספק ע"ש ובזה א"ש דהטעם דריב"ל משום דס"ל כריב"ח והך משנה דכריתות ע"כ לא אתיא כריב"ח דהא שם נקט דיוצא דופן אינו ולד ור"י ס"ל בבכורות דף נ"ז דיוצא דופן הוי ולד מעליא ע"ש אך רבינו לא ס"ל כן. גם י"ל כך דהנה התוס' כאן דף י"ח ע"א כתבו דהך דין אם נימוק כולו דטמאה לידה רבנן לא ס"ל כן ועיין דף כ"ז ע"ב ודף מ' ע"א. והנה באמת לפי שיטת רבינו בהל' בכורות פ"ד הי"ד דאם הולד יצא חתוך ונאכל קודם שיצטרף לרובו אז לא נפטר מבכורה ג"כ ועיין כאן דף כ"ד ע"ב גבי שפיר מלא גנונים דמקשה שם שמא ולד היה ונימוח וקשה לשיטת התוס' דרבנן פליגי על נימוק ומאי קושיא דלמא אתיא כרבנן דפליגי על נימוק וצ"ל דרק בשליא אז נימוק בטל כיון דנשתנה לדבר אחר אבל בשפיר דזה הוה גוף הולד הוה כעין שלדא קיימת כהך דנדה דף כ"ח ושם דף נ"ו ע"א ועיין בהך דברכות דף ל"ח ע"ב גבי כשבא מלחם גדול ע"ש וכן ס"ל לרבינו גבי חררת דם ועיין בב"ק דף י"א גבי שליא ע"ש בתוס' ורש"י דנקט רוב, ועיין בר"ן ס"פ בהמה המקשה דחיישינן שמא נימוח אח"כ ואמאי לא ניחוש שמא נימוח תיכף כשיצא

וכשיטת הרמב"ם וצ"ל דזה לא הוה כמו נאכל. ובאמת לשיטת התוס' דנימוק מטהרין רבנן ואמאי גבי יד חתוכה למה לא ניחוש שמא שאר האברים נימוקו כשיצא ולא שייך כאן לומר רוב דהא לא חזינן להו כלל וע"כ נימוק כמש"כ רש"י דף י"ח וצ"ל דכיון דנשאר היד שלם שוב גם הנימוק לא בטלה מעליו שם ולד כעין דאמרינן בהך דברכות דף ל"ח ע"ב דכשנשתייר דבר מן מה שבא ממנו החביצה אף שמחזירן לסלתן יש שם הראשון עליו וה"נ כן, ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בפ"א מהל' טומאת אוכלים בשם התוספתא ולא נשתייר ממנו אלא כפול ע"ש בהל' ד' וה"נ כן וכן גבי חתיכה כיון שנשאר דבר שממנו בא לא אבד שמו. ובאמת במה דאמר כאן בגמ' דף כ"ז ע"א היינו טעמא דר"ש מחמת כל טומאה שנתערב בה ואמר שם ר"פ היינו נמי טעמייהו כו' הוא משום דהא בתוס' בכורות ד' כ"ג ד"ה הניחא כתבו וי"ל הטעם משום דאין מאהיל וחוזר ומאהיל וזה רק ר"ש ס"ל גם הך מחלוקת דבכורות דף כ"ג אם טומאה שבטלה אם כמאן דאיתא דמי אם כמאן דליתא דמי באמת כעין זה פליגי תנאי בתוספתא דטהרות פ"ה גבי זב שהניח פיו על הכוס דר"ש מטהר אם הסיטו וחכמים מטמאין והטעם כנ"ל דר"ש ס"ל דבטל הדבר וחכמים ס"ל דלא בטל לגמרי, ועיין בפ"א דמקואות ג"כ פליגי כה"ג ר"ש ורבנן, ואף דשם אומר ר"ש שאני אומר טיפה של מים כו' כמבואר בתוספתא שם היינו משום דר"ש הולך לשיטתיה בפסחים דף ט"ז דספק משקין לטמא אחרים ספיקו לחומרא ועיין מש"כ בזה בדברי רבינו פ"ב מהל' טומאת אוכלים הכ"ו ע"ש ולכך קאמר כאן ר"פ היינו טעמא דר"ש. ועיין בירושלמי פ"ג דכאן ה"ד אמר ר"י דר"ש היא וקאי על הך דאהלות פ"ז גבי יצא הראשון מת ע"ש במש"כ רבינו בפכ"ה מהל' טומאת מת ה"י והי"א ורבינו שם בהל' י' לא נקט הלשון דמשנה דשליא בבית רק נקט הלשון האשה שהפילה שליא משום דס"ל דאף דפסק כר"ל בפ"ג ה"ט דשפיר שטרפו במימיו טהור זה רק אחר יציאה ומשום בלבול צורה אבל בשעת יציאה או קודם משעת פה"ק אז עדיין שמו עליו ולא נתבלבל. אך י"ל דזה תליא בהך דר"ש ורבנן בזבחים דף ק"ו ע"א אם שויא חרוכא אם הוה כשרוף ממש ע"ש וא"כ י"ל דר"ש לשיטתיה, אבל אם נימא דהטעם משום דבטל לגמרי אז אין נ"מ בין בשעת יציאה בין אח"כ וזהו דאמר בירושלמי כלים שהיו בשעת יציאה מהו ופשט דטהור מחמת טעם ביטול אך אנן בזה לא קיי"ל כן וא"ש פסק רבינו:

הלכה ו

נחתך הולד כו' ואם יצא ראשו כו'. הנה נראה דאף דס"ל דלידה הוה משעה שיצא לפרוזדור עיין כאן דף מ"ב ע"ב בתוס' וביבמות דף ע"א ע"ב זה רק בלידה גמורה אבל במחותך בין באדם בין בבהמה אז לא הוי לידה עד שתצא לחוץ. והנה רבינו ס"ל דמה

דאמר בגמ' כאן בשלם כ"ע לא פליגי כי פליגי במחותך ר"ל דפליגי אם הראש מחותך ורבינו פסק כר"א בזה ולכך קאמר ראשו כולו כאחת ר"ל דהראש שלם ועיין בתוס' כאן מש"כ בשם ר"ח דדוקא בר קיימא ר"ל לענין רוב ראשו וכמש"כ התוס' שם דף כ"ו ע"א ד"ה סנדל. גם י"ל דהא דאמר בגמ' דף כ"ו סנדל עד דנפיק רובו ר"ל כך דבולד גמור הראש עושה כאילו גם מה שנשאר בפנים נולד אבל סנדל אף דראשו חשוב לידה מ"מ מה שנשאר בפנים עדיין לא חשוב כמי שכבר נולד, ועיין תוס' חולין דף ס"ח ע"ב ד"ה הוציא ידו ותוס' בכורות דף מ"ו ע"ב ד"ה לאתויי ע"ש וא"כ גבי גיורת בסנדל אם יצא רק ראשו ואח"כ נתגיירה שפיר הוה לידה, ועיין בירושלמי כאן במה דאמר ר"א הראש כאחד מאבריו ואח"כ אמר שם דר"ז מחוי פדחתו וגולגלתו ע"ש, ועיין במש"כ רבינו ז"ל בהל' בכורות פ"ד הי"ד ע"ש ובהל' תמורה פ"ד הי"ב דנקט שם ג"כ אם יציאת רוב ראשו ודלא כמו דמבואר בגמ' דילן דנקט רובו סתם, ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' נחלות פ"ב ע"ש מש"כ, ועיין בתוס' חולין דף ס"ט ע"ב ד"ה ר"ה מ"ש מהך דתמורה הנ"ל דדוקא בשעת יציאה ע"ש, והטעם כך דהנה עיין ברש"י חולין דף קל"ב ע"א ד"ה ואם, ושם דף ק"ל ד"ה פטורין, ותוס' בכורות דף י"ד ע"א ד"ה קדושת ושם דף נ"ג ע"ב יהיה קדוש ולא שכבר קדוש, י"ל כך דהטעם כיון דהוא קדוש הוה כמי שאינו וכעין דאמרינן בירושלמי פ"א דפאה הקדש לא כשרוף הוא ע"ש מחמת דכל היכא דאיתיה בי גוא דרחמנא איתיה וא"כ שוב לא שייך על זה למימר קדושת הבכור חל עליו למפרע דאין על מה לחול וכעין שכ' רש"י שם דף ע' ד"ה לא מחתך ע"ש, ועיין בהך דע"ז דף ס"ג ע"א גבי קדמוה והקדישתו ע"ש והוא ג"כ תליא בזה דשוב א"א לאיסור אתנן לחול עליו, ועיין בהך דתמורה דף כ"ד ע"א גבי בשר בעל מום בקדרה ע"ש אם יש עדיין שם החטאת עליו או לא ועיין בירושלמי פאה פ"ז גבי המקדיש כרמו עד שלא נודעו העוללות כו', ע"ש בזה. והנה י"ל ג"כ דאם הוציא הראש ביום מ' ובלילה יצא רובו י"ל דהוה לידה גמורה דכיון דפחות ממ' לא הוה ולד בו לא אמרינן ראשו כרובו וכן גבי יוצא דופן כה"ג למאן דאמר בחולין דף ס"ט ע"ב מכאן ולהבא ועיין בירושלמי נדה פ"ג ה"ב בהך מחלוקת דר"י ור"ל שם דר"י ס"ל דראשו ורובו גם בלידה הזאת ור"ל ס"ל בהכרת פנים ולכאורה י"ל דזה המחלוקת דבכורות דף מ"ו. אך באמת נ"ל דפליגי על הוא בהמה ופניו אדם דר"ל ס"ל דכיון דעיקר הולד הוא משום הכרת פנים צריך דוקא הכרת פנים ולא סגי בראשו ורובו, ועיין דף כ"ט ע"א בהך מחלוקת דר"י ורבנן וי"ל דזה ר"ל ר"י ועיין רש"י דף כ"ו ע"א ד"ה הויא לידה דפי' הך דראש אגיורת ולא פי' איוצא דרך דופן וע"כ כמו שכתבתי דהיכא דלא הויא לידה לא אמרינן בו ראשו כרובו, ועיין בתוספתא חולין פ"ד וכ"כ בזה:

הלכה ז

הוציא עובר את ידו כו'. עיין בחולין דף ס"ח ע"א גבי בהמה המקשה ושם לא גזרו מדרבנן שיהיה לידה וצ"ל דזה תליא בהך דחולין דף ס"ח ע"ב בהך מחלוקת אם יש לידה לאברים ר"ל אם האיסור הוא משום יוצא דהיינו בשר בשדה טרפה או משום נולד והוי כאבר מן החי אף דמהני השחיטה של האם לדידן לטהרו משום נבלה אבל לא להתירו באכילה ועיין רש"י שם דף ס"ט ע"א ד"ה אבן פקועה ושם דף ע"ה ע"ב ע"ש, רק דלגבי טומאת לידה לאבר אין עליו שם לידה, ועיין תוס' ב"ק דף י"א, ועיין בתוספתא דערכין פ"א דהוצאת יד הוה כמו התחלת לידה ועיין כאן דף ל' ע"ב דשני ידיו על שני צדעיו וכאן דף כ"ט ע"א אמר ר' יוסי משיצאו צדעיו לכך י"ל דהוה התחלת לידה אך עיין בדברי רבינו ספ"ג בהלכות מטמא מו"מ דנקט שם סתם אבר ג"כ ע"ש ועיין בה"ה כאן:

הלכה ט

אבל כו' והאף כו'. עיין בירושלמי כאן דס"ל אף החוטם ג"כ צריך להיות דומה לאדם ועיין בהך דבכורות ד' מ"ו ע"ב דס"ל דזה דתליא בהך דר"י ור"ל דאמר שם תני עד החוטם וע"ש בתוס' ד"ה מאי קרא דפליגי בזה אם חוטם הוא ג"כ בכלל פרצוף או לא, ועיין ביבמות ד' ק"כ ובתוס' שם בשם הירושלמי:

הלכה יא

נברא וושט שלו כו'. עיין בגמ' ובכס"מ כאן, ועי' בירושלמי דנזיר פ"ז גבי רקב אם יש עליו שם מת שחסר ועיין בשאלתות דרא"ח פ' אמור דמחלק בין בהמה לאדם, ועיין בנזיר ד' כ"א ע"ב גבי כבדו נזירה ובהך דערכין דף כ' ע"א בתוס' שם ד"ה לאתויי ורש"י כתובות ד' מ"ו ע"א. אך כאן לא קשה דכיון דחזינן דאין החסרון האבר פועל הנטילת נשמה רק מה שניטל ממנו ושפיר יש שם ולד על השאר ואין עליו שם גוף אטום דהרי אם נחתך בסכין מלובנת יכול לחיות ועיין בתוס' עירובין דף ז' ע"א מה דמחלקי בין על ידי חולה בין ע"י אדם, ועיין בזה לקמן בדברי רבינו פי"ו ה"ח ע"ש, ועיין בהך דערכין ד' י"ט ע"ב בהך מחלוקת דאביי ורבא כיצד אומדין ושם דף ד' ע"ב ועיין בהך דתמורה ד' י"ז ע"א אם טריפה מיקרי פסול הגוף או פסול חסרון ור"ל אם הפעולה עושה בכל הגוף או רק בזה האבר ועיין בהך דמנחות דף ו' ע"א ע"ש, ועיין כאן ד' כ"ד ע"ב כל שראוי לבריאת שמונה ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דשבת ד' קל"ו ע"א גבי מילה ע"ש גבי מילת בן שמונה ע"ש בזה ועיין בהך דמנחות ד' ל"ז ע"א גבי יש לו שני ראשין דמיקרי שפיר גדר ולד דאל"כ מה שייך פדיון עליו ועיין בדברי רבינו ז"ל בהל' בכורים פ' י"א הל' י"ד דכל נפל שאין אמו טמאה לידה אינו פוטר גם לזה וגם לענין בכור בהמה כן ומ"מ

גבי חררת דם פוטר ולא חיישינן שמא מגוף אטום בא וצ"ל כהך דכאן די"ח ע"א ועיין כאן ד' כ"ט ע"א ועיין בדברי רבינו ז"ל בהל' בכורות פ' ד' הל' י"ג דלא הביא הך תירוץ דנדה ד' כ"ט וצ"ל או משום דכיון דקי"ל דלחומרא גבי ולד באשה עד שישעיר ה"נ גבי בהמה עיין דף כ"ה ע"א וע"ב או משום דחיישינן שמא עדיין לא נגמרה היצירה דהוא בעיא דלא איפשטא כמבואר בהל' בכורות פ"ד הל' י"ב וע"ש בהל' י' גבי טינוף ובהך דנדה ד' נ"ז ע"א דלא חיישינן דלמא לא בקיאי בטינוף אך באמת נראה דהא דחיישינן הוא רק שאין הדבר לפנינו כהך דדף כ"ט ועיין כאן דף י"ו ע"א דהוי ספק שם אם נפל הפילה או רוח ולא אזלינן בתר רובא. וצ"ל דמיירי שראינו שלא היה נפל גמור או שלא הוחזקה מעוברת או שלא הרגישה שהפילה כמש"כ התוס' שבועות דף ח' או י"ל דרוח לאו דוקא ור"ל שמא נימוק וכר"ל ד' כ"ז ע"ב גבי שפיר שטרפוה דאינו מטמא באוהל. אך יהיה נ"מ אם נברא חסר ויצא רובו כפי שהוא עכשיו שחסר בו אבריו אם אזלינן בתריה או בבתר עלמא עיין בהך דבכורות ד' מ"ה ע"א גבי רוב בנינו של מת דאזלינן בתר רובא דאינשי ועיין בהך דחולין דף צ"ב ע"ב דהוה בעיא דלא איפשטא בכה"ג, ועיין יומא דף פ' ע"ב גבי אכילה של יום כפור. וכן יהיה נ"מ לגבי ברהמ"ז דתליא בשביעה אם שבע בפחות מכזית כמו הך דיומא ד' ל"ט אם חייב בברהמ"ז מה"ת ועיין ברכות ד' ל"ה ע"ב גבי יין אם קבע עליו ושם דף מ"ב ע"א גבי ר"ה אכל ע"ש ברש"י ועיין בעירובין ד' מ"ח ע"א דהיכא דגבי קטן יש שיעור לא חשבינן בהך דהכל לפי מה שהוא אדם ועיין שם ד' ל' ע"ב בתוס' ד"ה תרגומא דמוכח להיפך דהא גבי ערוב יש שיעור למטה ע"ש ועיין בירושלמי בפרק כל כתבי דגבי דליקה משערין להקל לרעבתן כדי מזונו ועיין במנחות ד' כ"ו ע"ב דאין קומץ פחות משני זיתים וא"כ גבי מנחה נמי יש שיעור למטה מ"מ חשיב לה במשנה דכלים הנ"ל וצ"ל משום דמבואר בירושלמי פרק ב' דיומא דכהן שאין קומצו מחזיק שני זיתים פסול העבודה ע"ש בהל' א'. וא"כ שפיר חשיב לה דפחות הוה פסול בכהונה:

ומצטרפין לרוב אבריו כו'. כ"כ בזה לשיטת רבינו בהלכות בכורות פ"ד הל' י"ד ע"ש וגם י"ל דהנה ר"ש ורבנן דפליגי גבי יוצא דופן דר"ש ס"ל דאזלינן בתר הולד ורבנן ס"ל דאזלינן בתר לידה ולכך אם לא הרגישה שילדה אין עליה שם לידה וזהו כונת התוס' שבועות דף ח' ע"א וה"נ כן וזהו ג"כ הטעם של פחות מהעגיל ראש כפיקה וכמש"כ:

הלכה יב

וחומרא החמירו בו כו'. עיין ברש"י ד"כ לשון מוכח דס"ל דכיון דתלינן דולד אחר גרם לזה לא בטל ממנו תורת ולד, ועיין בהך דברכות דף ס' ע"א דסנדל נעשה לאחר מ'

יום שכבר היה עליו שם ולד. והנה מדברי הגמרא ד' כ"ו מוכח דסנדל הוה ולד גמור מה"ת וחייב עליו קרבן וצ"ל לשיטת רבינו דמיירי שיש עליו צורת פנים דאל"כ היאך חייב קרבן. אך י"ל דזה ג"כ תליא בהך מחלוקת דירושלמי כאן פרק ג' הל' ג' גבי שפיר שנתקלקלה צורתו דאמר שם ר"י אמר ולד ור"ל אמר אינו ולד ומשמע אף לענין טומאת לידה לא למת בלבד ולא ס"ל כר"ש גבי נימוק וכמש"כ התוס' די"ח ע"א וה"נ גבי סנדל:

הלכה יד

המפלת שליא כו'. עיין רש"י כאן דף ל' ע"א ד"ה ולנדה דנקט שם דלמא ליכא ולד וצ"ל דחייש דלמא לא נקלט הזרע עד יום ג' וא"כ עדיין הוא תוך מ' והך דכריתות ד' ז' ע"ב מיירי שהיה מ"ג יום ועיין תוס' שם דף י' ע"א ד"ה ביום ונדה ד' כ"ה ע"ב ד"ה המפלת וד' ל"ח ע"א ד"ה שיפורא ותוס' יבמות ד' ל"ז ע"א ע"ש:

הלכה יט

האשה כו' או שהפילה לבור כו'. עיין כאן ד' ט"ז ע"א אבל בשליא אף אם לא הוחזקה מעוברת מ"מ הוה ולד גמור דדוקא נפל אבל שליא ליכא בדבר שאינו ולד גמור כמבואר ד' כ"ו ע"ב והא דלא חיישינן שמא לא השעיר עדיין צ"ל דזה רק חומרא בעלמא ורק אם חזינן דלא השעיר. אבל בסתם לא חיישינן. ועיין בהך דיבמות דף פ' ע"א דבן ח' לא נגמר שערו וע"ש בבעל המאור:

פרק יא

הלכה י

ואם נשאת לת"ח כו'. עיין בהשגות שהקשה דחופה דאיסורא היכי הוי עבדי וע' ביבמות דק"ז ע"א לא ניחא להו דתיהוי חופה כו'. ועיין מש"כ רבינו ז"ל לעיל בהלכות אישות פ"ד הל' י"ב דאסור לקדש לכתחלה את הנדה ע"ש אך גבי חופה רבינו ז"ל לשיטתיה דס"ל דחופת נדה לא הויא חופה בהל' א' פ"י ה"ב וא"כ שוב לא עשה כלום ולכך שרי לכתחלה, ועיין בירושלמי יבמות פ' י"א ה"א או אינו אלא דרך נשואין כבר אמרנו שאין קדושין תופסין בעריות, ועיין תוס' כתובות ד' כ"ט ע"א מוכח דלמ"ד אין קדושין תופסין בחייבי לאוין אין נ"מ בין קידש או לא קידש ע"ש בד"ה ועל הכותית, אך עיין ביבמות ד' מ"ט ע"ב בתוס' ד"ה אי משמע שם קצת דגבי יבמה אינו חייב מלקות עד שיקדשה וכן מוכח בירושלמי הובא בתוס' סוטה ד' י"ח ע"ב דיבמה שזינתה אף מלקות אין בה ע"ש והטעם כמו גבי מחזיר גרושתו דקדושין דף ע"ח ע"א דרך הויה ובאמת נ"ל דלכך מחזיר גרושתו וגם יבמה לשוק אמרינן בגמ' דלא הוה זר אצלה מעיקרא דר"ל דבלא קדושין

לא עבר על לאו, ומ"מ הרי מבואר ביבמות ד' צ"ז ע"א דמוקי הך לאו דלא יגלה בדודתו ובשומרת יבם ופריך ותיפוק כו' משום שומרת כו'. אף דהא לא תפסי בה קדושין וא"כ לא עבר, וע"כ צ"ל דמ"מ דרך קדושין בעיא אף דאינו כלום, ועיין בהך דגיטין ד' פ"ה ע"א גבי אבא ואביך דעבר ואינסיב ע"ש ועיין בפ' י"ב ה"ב:

הלכה יח

ואסור לאדם כו'. עיין בהשגות, עיין בירושלמי פ"ב דברכות סה"ו ואסור ליטול ממנה כוס כו'. אך י"ל דרק בימי נשואין אסור משום דטריד וכעין דאמרינן בסנהדרין די"ט ע"א גבי כה"ג אגב דמרירא חיישינן דלמא נגע אף דיש היכרא ועיין יומא ד' י"ד ע"א ובתוס' שם ד' י"ח ע"ב ע"ש וד' כ"ד ע"ב דלמא אגב חביבותיה דעבודה ע"ש. אך באמת אין הטעם משום חשש תקלה למסקנא דגמ' רק דכיון דיליף לה מאשת רעהו ס"ל דזה בעצם איסור לא מחמת תקלה וזהו המחלוקת דר' פדת דאמר לא אסרה תורה אלא קריבה של גילוי עריות ר"ל דס"ל דהאיסור קריבה הוא רק מחמת חשש תקלה וכמו יחוד וא"כ גבי נדה דיחוד מותר שוב אין גם בזה איסור ועיין תוס' סנהדרין ד' ל"ז ע"א ובהך דסוטה דף ז' ע"א, ועיין במה דפליגי רבינו עם הרמב"ן ז"ל לקמן פ' כ"א ה"א ע"ש ועיין בהך דע"ז דף כ' ובדברי רבינו שם בהל' ד' דלא משמע כן, ועיין בהך דנדרים דף כ' ובעירובין ד' ס"ג ע"ב ולא היא עד האידנא ועיין בהך דשבת ד' ק"מ ע"ב גבי הך דרב קטינא העומד באמצע המטה כו'. ונ"מ לדינא דמלשון הגמ' מוכח דרק זב עם זבה אבל טהור עם זבה לא חיישינן לתקלה דטומאה חמירא להו ע' פסחים ד' פ"ה ע"א וחולין ד' קכ"ב וכ"מ וכן מוכח בירושלמי כאן אבל אם נימא דזהו איסור בפ"ע אין נ"מ ועיין בירושלמי שבת פ"ג גבי הך דאבלט שאל ללוי כו' שלא תתפרץ ע"ש ועיין גיטין דף ו' ע"ב בתוס' דנדה ג"כ יש עליה שם עריות ותוס' שם רפ"א דהוה דבר שבערוה ועיין בירושלמי הובא בתוס' סוכה ד' מ"ז ע"ב מביא כהן זקן או על ידי מפה ועיין סוטה דף ח' ע"א בהך מחלוקת דר"י ורבנן ע"ש ועי' בב"מ ד' צ"א ובע"ז דף כ' דחשש הרהור לא שייך היכא דטרוד בעבידתיה אך זה רק בשאר דברים כמו בגדי צבעונים או בהמה וחיה כו' אבל באשה אין נ"מ ובאמת זה הוה מחלוקת בזבים פ"ב דר"י ס"ל דגם בשאר דברים ראה עד שלא הרהר פועל אצלו ורבנן ס"ל דרק באשה ע"ש ועיין בהך דיבמות ד' ע"ו ע"א מעבירין לפניו בגדי צבעונים ועיין ב"ק ד' מ"ח ע"א גבי לישה דמסלקי נפשייהו כו' ע"ש ועיין בתענית ד' כ"א גבי הך דאבא אומנא. ובזה י"ל החילוק של בין ימי ליבון לנדה ע"ש בתוס' שבת ובתוס' כתובות דף ס"א דבימי נדה אז הקריבות בעצמו ג"כ איסור תורה ובגדר ערוה ובימי ליבון הוה רק משום חשש ועיין תענית ד' כ"ב ע"א ד"ה דיסתנא ברש"י וע"ז ד' י"ח ע"א דאז היא

מאוסה בעיניו וי"ל דאז לא שייך חששו ועיין מש"כ ה"ה ז"ל כאן בשם הרשב"א גבי מטתה עיין שבת ד' ק"מ ע"ב ובעירובין ד' ס"ג ע"ב דלא משמע כן:

פרק יב

הלכה א

ישראל שבעל כו' או ישראלית כו'. עיין ע"ז שם דאמר ב"ד של שם גזרו, ועיין תוס' קדושין דף ע"ה ע"ב דר"ל דהוה עשה מחמת הך דהוציאוה ותשרף ועיין רש"י מנחות ד' מ"ג ע"א ד"ה משום זונה דאמר שם דעבר על לא תתחתן ועיין רש"י סנהדרין ד' פ"ב ע"א, ובירושלמי סנהדרין פרק ב' בהך מחלוקת דרשב"י ע"ש בהל' ו' וביבמות ד' ע"ו ע"ב ע"ש. והנה אם עבד מוזהר על זה עיין תוס' יבמות ד' מ"ה ע"ב כתבו דאינו מוזהר ועיין תוס' נדה ד' מ"ז ע"א וסוף ע"ז ועיין גיטין ד' ל"ח ע"א משמע קצת גבי אמתא דר"א בר זוטרא דשפחה אסורה לנכרי וצריך לחלק דזה הוה כמו עשה לשיטת התוס' דקדושין הנ"ל ועיין תוס' כתובות ד' כ"ט ע"א בתוס' ישנים:

הלכה ד

כל הבועל כו' הרי אלו משובחים. עיין בהשגות, וע' בירושלמי כאן ספ"ט דבקשו לנדות את פנחס ושלא ברצון חכמים היה וא"כ מוכח כשיטת הר"א ז"ל אך י"ל דכיון דזה לא הוה גדר דין רק קנאים זה לא שייך רק במי שיכול להורגו אבל פנחס שהיה כהן עיין זבחים ד' ק"א ע"ב א"כ עליו אין מוטל הדבר ולכן בקשו לנדותו:

הלכה ה

ולא עוד אלא ונשמט הבועל כו'. דוקא נשמט אבל אם הוא בועל אז חייב אם הרג להקנאי משום דהוה כמו יכול להצילו באחד מאבריו דיכול לפרוש ושוב לא יהרגהו הקנאי, ועיין בירושלמי סנהדרין ספ"ח כאן גבי רודף שנעשה נרדף דהיינו אם רודפו להרגו ובאמת יכול להצילו באחד מאבריו אם על ידי זה נעשה הרודף נרדף והרודף אחריו רודף ועיין בדברי רבינו בפ"א מהל' רוצח דפסק דאין הורגין אותו רק חייב מיתה וזהו דפשט הירוש' מקטן דאף דאין שייך בו מיתת ב"ד מ"מ מיקרי רודף. ה"נ זה דאם הרגו אין ממיתין אותו מ"מ הוי רודף וה"נ כן הא יכול לפרוש אך י"ל דעכשיו אנוס הוא דיצרו אנסו וכעין דאמרינן בכתובות ד' נ"א ע"ב וד' נ"ג ע"א וד' נ"ד ע"א ועיין תוס' שבועות ד' י"ז ע"ב דגם גבי בועל אמרינן זה ע"ש בד"ה אי וכ"כ בזה. והנה אם זה הוה רק גדר קנס או יש עליו חיוב מיתה ונ"מ אם פטור אממון כשהזיק אם יש עליו שם חייבי מיתות עיין במה דפליגי רבינו ז"ל עם הרמב"ן בס' המצות בשורש ג' ע"ש, ועיין בירושלמי ספ"ח

דסנהדרין גבי רוצח שגלה לעיר מקלט והיה משבר כלים אם פטור משום דהא אם הרגו עכשיו גואל הדם פטור ומיקרי עדיין בר חיוב מיתה ואף דבעינן שיזיק בשעת שעובר זה רק גבי מיתת ב"ד דשוב כ"ז שלא נגמר דינו אין עליו חיוב מיתה עיין מש"כ רבינו פ"ג מהל' גניבה ה"א וירוש' פ"ה דגיטין ע"ש, ועיין בתוספתא ב"ק פ"ט זה הכלל כל שחלה עליו כו' משא"כ גבי גואל הדם דכל שעה ושעה כ"ז שלא נכנס לערי מקלט שייך בו מיתה ועיין בתוספתא שם דהחובל בחייבי גליות חייב ולא הוה כמו גבי חייבי מיתות ב"ד לאחר גמ"ד ועיין ערכין דף ו' ע"ב ע"ש וסנהדרין דף פ"ה והנה בירושלמי ב"ק ספ"ד הוה מחלוקת גבי עבד שיוצא ליהרג דר"י ס"ל דאם נמצאו עדיו זוממין זכה בעצמו ע"ש ועיין בגיטין ד' י"ב ע"א מבואר דעבד שהרג בשוגג עדיין שם עבד עליו ומעשה ידיו לרבו ועיין סנהדרין ד' י"ט ע"א גבי עבדא דינאי מלכא ע"ש וצ"ל דהירושלמי שר"ל דפטור מלשלם גבי שבר הוא משום דעושה ברשות עיין ב"ק דף ל' וד' ל"ב וכן גונב את הקסוה דהיינו כלי שרת דיש בזה דין מעילה ג"כ עיין למעלה דף י"ט דהוה מחלוקת אם יצא לחולין גבי כלי שרת אך י"ל דזה קאי אכהן והוה כמו גזבר לזה כמש"כ התוס' בכ"מ, ועיין בספרי פ' קרח ואתה ובניך כו' זה עון המסור לכהנים הל' כה"ג:

והבא על בת ג"ת כו'. עיין בפה"מ לרבינו סנהדרין פ"ט דרק עובדת ע"ז משמע אף אם לא קבלה עליה בפני ב"ד שלא לעבוד וכמו בזמן שאין היובל נוהג דאין מקבלין ג"ת כמבואר לקמן בפ' י"ד וכ"מ. והנה באמת נראה דזה ג"כ פשיטות רש"י בקדושין ד' כ"ב גבי שלא ילחצנה במלחמה וכמש"כ התוס' שם בסוף הדבור בשם הירושלמי לאחר כל המעשים ור"ל כך כר"ע דס"ל ביבמות דמ"ח ע"ב אביה זה ע"ז וכמש"כ שם הריב"ן בתוס' ור"ל שתעשה ג"ת וקודם לכן אסור משום דזה לא התירה התורה והך קיבלה עליה דשם דף מ"ז ר"ל גירות גמורה ומ"מ אין זרעה מתייחס אחריו וא"ש מ"ש התוס' בקדושין הנ"ל מהך דתמר, וגם דהא בלא קבלת ג"ת אסור לקיימה ועיין מש"כ רבינו בפ"ח מהלכות מלכים ה"ט. אך י"ל דאשה שאני כמש"כ רבינו שם בפ"ו ה"ד. וגם נ"מ אם בשעת מלחמה כבשה לשם קנין וא"כ הוה שלו ואז אסור לבוא עליה דמדברי רבינו שם משמע דהוה כעין הך דחולין ד' י"ז דאף איסורים התיר להם בשעת מלחמה וזה רק שלל דידהו כמבואר בחולין ד' י"ז משא"כ כשכבשה וקנה אותה אז אסור בה ועיין בדברי רבינו שם בהל' ו' דמשמע דהך לאו דלא תתעמר בה הוא אם לא רצתה להתגייר וכמבואר בספרי פ' תצא אפילו אחר מעשה יחידי ר"ל אחר ביאה דהיינו לאחר קבלת ג"ת, אך עיין במש"כ רבינו בהל' אישות פ"ו ה"י דנקט שם וכן המקדש יפת תואר על תנאי שיתעמר בה כו' דמשמע דרק אם קידשה אז אסור להתעמר דאל"כ מה זה ענין תנאי להקדושין

הא בלא הקדושין ג"כ אסור להתעמר בה ובמש"כ א"ש דאם לא נתכוון לקנותה בשעת מלחמה אז מותר לבוא עליה אף אם עדיין לא קיבלה עליה דין ג"ת ולכך אחר ביאה מותר להתעמר בה אח"כ אם לא תרצה לקבל עליה דין גירות ויכול להשהותה אצלו י"ב חודש אך מ"מ למוכרה אינו יכול דלא הויא שלו, ועיין מש"כ רבינו בהל' בכורות פ"ו ה"ה ע"ש ובהל' מלכים פ"ח רק אם קיבלה עליה גירות וקדשה אז שייך הלאו דלא תתעמר אבל אם כבשה לשם קנין אז אסור לבוא עליה עד שתקבל עליה דין ג"ת ואז שייך להך לאו דלא תתעמר בה אף שלא קידשה ועיין ביבמות ד' מ"ו ע"א אם צריך לקנין גם טבילה או די בקנין לבדו, ומש"כ רבינו בהל' עבדים פ"ט ה"ה ועי' ביבמות ד' ס"ה גבי אשה דלאו בת כיבוש היא וי"ל דה"ה ג"כ דאינה נקנית בכיבוש ועי' בקדושין דף ב' ע"ב דרכו של איש כו', ועיין בהך דיבמות דף ק' ע"ב התם מאי קא מזהר ליה כו' מוכח דאף הני דלא קיבלו עליהם רק ז' מצות מוזהרין על חתנות ועי' ע"ז ד' ס"ד ע"ב גבי מגע ג"ת וע"ש ברש"י ד"ה ה"ה כנכרי מש"כ כיון דלא מל ומשמע שם דרק משום חשוד ועיין בכורות דף ל' ע"ב גבי גר שחשוד לד"א הוה חשוד לכל התורה אך כאן מה שייך זה הא אין עליו דין ישראל וצ"ל דר"ל דאין לו נאמנות, ועיין במכות דף ט' ע"א דשייך בו דין גלות אך זה רק באותו שקיבל עליו בפני ב"ד ובזמן שמקבלין וכן יש נ"מ גבי נגעים דבגד ג"ת מטמא בנגעים כמש"כ הר"ש פרק י"א מ"א ועיין ברש"י סנהדרין ד' ע"ה ע"א דלא הוה בכלל עמיתך ועי' בירושלמי ביבמות פ"ח ה"א דמצווין על אונאתו אך זה תליא בהך דב"מ ד' קי"א ע"ב גבי שכיר ע"ש, וע"ש ד' ע"א ע"א ובדברי רבינו בהלכות שבת פ"ב הל' י"ב ע"ש דאסור לחלל את השבת:

הלכה ו

לא פגעו ולא הלקוהו כו'. עי' בה"ה ומשמע מלשון רבינו דאף מכת מרדות הוה גדר כפרה ועיין בהך דברכות ד' נ"ח ע"א בהך דר' שילא ובהך דתענית ד' כ"ד ע"ב ע"ש ועיין מש"כ לעיל בהל' חמץ ומצה. אך י"ל דזה קאי על כהן דחייב מלקות מן הדין משום זונה ועיין במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בפ' י"ב מהלכות שבועות ה"א גבי שבועת שוא כה"ג, ועיין מש"כ רש"י מכות ד' כ"ג ע"ב בד"ה רב אשי דאי בלא התראה נשאר עליו הכרת ע"ש ובסנהדרין ד' פ"א ע"ב דגברא בר קטלא הוא ואף דלקה דנפטר ידי כרת עמש"כ רבינו בפה"מ מכות פ"ג דצריך ג"כ תשובה להמלקות ואז נפטר ומש"כ במסכת סנהדרין פ"ט במה דמחלק בין מיתה בידי שמים לכרת ע"ש ועיין מש"כ רבינו בפ' י"ח ה"ה דמ"מ מכין אותו מכת מרדות, ועיין ב"ק ד' ק"ו דרק אם ב"ד מחייבין אותו שבועה אז קונה, ועיין בהך דב"מ ד' כ"ו ע"ב ואע"ג דחזרה לאחר יאוש כו', ועיין מש"כ התוס' ב"ב ד' פ"ח

ע"ב ד"ה התם דלא מהני החזרה כיון דעפ"י דין אינו מחוייב ופסול לעדות כמש"כ התוס' סנהדרין ד' כ"ה ע"ב ד"ה סתם ע"ש:

הלכה ז

עון זה כו' אלא יש בו כו'. נראה דהיינו מה דאמר בגמ' דעירובין ד' י"ט ע"א לבר מישראל שבא כו' ע"ש:

הלכה יא

העבדים כו' לפיכך השפחה כו'. עי' בהך דקדושין ד' כ"א ע"ב ובהך דב"ק ד' כ"ח ע"א דמוכח שם דהוה איסור דאורייתא דאמר עד האידנא היתרא והשתא איסורא, ועיין ברש"י יבמות ד' נ"ה ע"א דמבואר שם דס"ל דהוה חייבי לאוין, אך רבינו לא ס"ל כן, ועיין בסנהדרין ד' נ"ח ע"ב בהך דעבד מותר באמו, ובירושלמי ביבמות פ' י"א מבואר דעבד אסור ע"ש וצ"ל דהך דגמ' דילן ר"ל דקודם שנעשה עבד הקריבות שלו מותר אחר שנעשה עבד דהוה כמו גדר גירות והירוש' ר"ל לאחר שנעשה עבד אז אסור בקרובות שלו ועיין בירושלמי דיבמות פ"ח גבי מצרי דמספקא ליה שם אם בעבדות עלו לו ג"כ לחשבון ג' דורות ועיין ברש"י חולין דף קי"ד ע"ב ד"ה עבד דדייק וכתב רק במין אמו לא באמו ממש ע"ש וכמש"כ ועי' בהך דיבמות ד' צ"ט ע"א ע"ש גבי הטבילן לשם עבדות ולקמן אבאר זה, ועיין במש"כ רבינו בהל' איסורי מזבח פ' ד' ה"ח וה"י שם נקט דאתנן לא הוה רק מחייבי לאוין ומ"מ שפחה הוה אתנן וצ"ל דכיון דאינה בת קדושין הוה דומיא דכותית דהיינו זונה ועיין בתוספתא שם בתמורה פ"ד בהך מחלוקת דר' ור' יוסי בר"י דנקט שם אתנן שביאתן בעבירה, ועיין בתמורה דף ל' ותוס' ב"ק דף ע' ע"ב ונ"מ לענין חלל הבא על הכשרה דאף דביאתו בהיתר מ"מ הא חיללה אם יש בה גדר אתנן ועיין מש"כ בזה בהל' אסמ"ז ע"ש, ועי' תוס' יבמות ד' ט"ז ע"ב וקדושין ד' ע"ה ע"ב דס"ל דשפחה הוה לאו גמור. והך דב"ק ד' כ"ח הנ"ל י"ל דס"ל דמיירי בשפחה חרופה ובהשלמת הזמן של העבדות לא פקע ממנה דין של שפחה חרופה אף לדידיה עי' בירושלמי פ"א דקדושין סה"א דהוה זה בעיא דלא איפשטא לפי גירסתנו א"כ נמצא דהעבד עברי לאחר שיצא נשאר על שפחתו לאו דשפחה חרופה אף לדידיה לעצמו ועיין רש"י סנהדרין ד' נ"ז ע"א ד"ה נהרג עליו אם עכו"ם הבא על שפחה חרופה אם נהרג משום א"א ע"ש וא"כ לפי מש"כ שפחה שילדה בן ובא על אמו חייב וכמבואר בירושלמי פרק י"א דיבמות סה"ד ואף דאמרינן בקדושין ד' ס"ט כל במעי שפחה כבמעי בהמה דמיא ועי' ביבמות ד' ע"ח ע"א זה רק לענין יחוס דידיה עיין לקמן פ' ט"ו הל' ו' ע"ש ונ"מ אם נשתחררה מעוברת וילדה אח"כ דמוכח ביבמות ד' צ"ז ע"ב דגם בשפחה מיקרי אחים ואף דהא

קי"ל בקדושין ד' ס"ט ע"א דיכול לשייר העובר שיהיה עבד ועי' בירושלמי גיטין פ"ד דהוה מחלוקת אם שפחה מעוברת היוצאה בשן ועין אם הוה בניה ג"כ בני חורין ע"ש בה"ד ובירושלמי ב"ק פ"ה סה"ו מבואר דאין יוצאין העוברין בשן ועין של אמם וא"כ מוכח דהוה גדר ב' גופים לענין שחרור ע' בהך דתמורה דכ"ה ומ"מ לענין לידה מיקרי אחין וזהו דמקשה בירושלמי דיבמות הנ"ל דכיון דס"ל דגבי עבדים כ"ז שהם עבדים יש עליהם שם בן לאמם השפחה ולכשישתחררו נפקע וא"כ אמאי גבי שפחה מעוברת שנשתחררה חייבין משום אשת אח ולייבם אינם יכולים ותירץ דכמו דגבי זיקה אמרינן בפ"ב דכל שיש בהם שני צדדים א"א לייבם ומ"מ מיקרי אשת אח כמבואר שם בהל' ב' ה"נ גבי שפחה, זהו כונת הירושלמי שם:

הלכה כ

מצרית מעוברת כו' או מצרי כו'. כן מבואר בירושל' ביבמות כאן בשם ר"ע ע"ש:

הלכה כא

גר עמוני כו'. עיין בה"ה, אך באמת נראה דט"ס הוא וצ"ל גוי עמוני וא"ש:

הלכה כב

מי שנתגייר כו'. עיין בה"ה בשם הרמב"ן דס"ל דאף עכשיו מי שנתגייר מן גרגשי אסור מה"ת בלאו דלא תתחתן ע"ש במלחמות פ"ח דכאן, ועי' בה"ג בהלכות נחלות דמבואר שם דעליהם לא אמרינן הך היתר דבא סנחריב ובלבל כל האומות דלקמן הל' כ"ה ע"ש והטעם נראה כך דנ"מ אם האיסור הוא על האומה וכיון שנתבלבלה האומה הותרה כולם משא"כ היכא דהאיסור הוא על כל יחיד אז לא שייך הך גדר דנתבלבל, ועיין בירושלמי דמאי פ"ב ה"א מה דמקשה שם על הך דאמר ר"א חש למיעוט מעתה גר שבא להתגייר אין מקבלין אותו שמא מעמון כו' ר"ל כך דהני מינים דתיקנו להפריש מהם דמאי הוה גדר תקנה אף אם אנו יודעים בבירור שכבר נפרש מהם או להיפך, ועי' בירושלמי שם פ"ג הל' ד' דע"י קופה אחת נעשה כל פירות העכו"ם דמאי ועי' בתוספתא פ"א דדמאי דאפילו כולה עכו"ם וישראל אחד מטיל לתוכה נעשה כולה דמאי ועיין בפ"ב דמכשירין ה"י מבואר שם ג"כ כן ור"ל דזה הוה כך תקנה להפריש דמאי בכגון זה ור"א ס"ל בירושלמי שם דלעשות תקנה אף למיעוט שלא לחוש אין עושין דרק ע"י סיבה אז אמרינן דלא חיישינן למיעוטא ולא לעשות תקנה ועיין מש"כ התוס' כתובות ד' כ"ח ע"ב גבי בית הפרס ועיין בתוס' ע"ז ד' ל"ד ע"ב ד"ה אי אמרת ובמש"כ הר"ן ז"ל שם בשם הראב"ד, ועל זה יקשה דא"כ איך מקבלין גר ר"ל כך דנהי דאם נתגייר מותר לו לישא אשה ישראלית דאזלינן בתר רוב אך מ"מ היאך מקבלין אותו לכתחלה דע"י

זה יהיו נצרכים לומר דלא חיישינן למיעוטא דכ"ז שלא נתגייר אין עליהם שם עמוני כלל דגבי עכו"ם אין שום נ"מ וכן כה"ג גבי מעשרות דכ"ז שהם ביד עכו"ם לא שייך עליהם כלל זה השם דודאי או דמאי ולכך על ידי שתקנו דהלוקח מן העכו"ם מפריש דמאי בזה עושים לבטל המיעוט וגם מה שמפרישין תחלה תרומת מעשר כמו גבי דמאי וה"ה להיפך לשיטת חכמים בזה לא שייך לומר דאזלינן בתר רובא דכ"ז שהוא ביד העכו"ם אין שום נ"מ, ועי' בהך דברכות ד' כ"ח ע"א דאמר שם דאזלינן בתר רובא. והנה בתוספתא דדמאי הנ"ל אמר שם רק על אוצר ע"ש וזהו ג"כ משום דשם עדיין אין עליו שם של חיוב למעשרות וגם הוא מקום העשוי למכור משא"כ בדבר שיש עליו נ"מ קודם שנפסק הדין כמו גבי כנענים דיש נ"מ עד שלא נתגייר וגם יש פסול עליו קודם הגירות לשיטת רבינו בזה שפיר י"ל דאזלינן בתר רובא ומיעוטא בפרטים ועיין במה דפליגי במס' מכשירין פ' ב' ר"י ורבנן אם אזלינן בתר רוב המין או בתר רוב הפרט גבי תינוק מושלך וגבי פת קיבר ע"ש דחכמים ס"ל דבזה לא אזלינן בתר רוב הפרט רק בתר רוב המין וה"נ אזלינן רק בתר רובא דעלמא ומהם יכולים להתגייר ולישא אשה אף דרוב הפרטים י"ל דרובא מהני דאסורים לבוא בקהל וכן ס"ל לר"י בדמאי פרק א' הל' א' גבי שיתין ורימין דאזל בתר הפרט וע"ש בירושל' מה דמקשה על ר"ל דס"ל דהמשנה לא קאי רק על מקום דהוה רק דמאי ושם התקנה לא הוה על הפרט רק על המין כמבואר שם בפ' ב' הל' א' א"כ אמאי אזלינן בתר רוב פרטים ועי' בשביעית פרק ה' מ"א דר"י ס"ל ג"כ כזה גבי הפרסאות ע"ש בירושלמי והרי עמך בטבריה כו' ור"ל ג"כ כה"ג דאזלי לשיטתייהו במכשירין ובדמאי ועיין בירושלמי עירובין פרק ה' הל' א' מה דאמר שם ר"ש יכולני לעשות כו' ע"י מערות ובורגנין ואמר שם דזה רק להילוך ר"ל לענין סיבה שיכולים להלך ע"י זה והוה כתוך התחום אבל לעבר ר"ל לעשות את העיר ולעברה ע"י זה דזה הוה בגדר תקנה זה אין עושין ע"י הני דברים וא"ש מש"כ רבינו בהלכות שבת פרק כ"ז הל' י"א ואם כלתה מדתו במקצת דהיאך אפשר זה כיון שהחשיך חוץ לתחום המדינה ובזה א"ש דלהלך שפיר מצרפינן הני מערות ובורגנין אבל לא לעברם ועיין בירושלמי שם דיש מ"ד דאין העיבור יכול להיות גדול מהעיר עצמה ע"ש ובזה י"ל כונת הגמ' עירובין ד' נ"ט ע"א ובלבד שלא ירבה כו', ועי' בירושלמי ביבמות פ' ז' הל' ז' דרב דס"ל עכו"ם ועבד הבא על ב"י הולד כשר מ"מ אם הוא פסול לבוא בקהל מודה הרי דגם קודם גירות יש נ"מ. אך י"ל דהירושלמי לשיטתיה אזיל דס"ל כס"ד כאן ד' ע"ו דהאיסור הוא קודם גירות:

פרק יג

הלכה ד

וכן לדורות כו' והרצאת קרבן כו'. עי' במש"כ רבינו בהל' מחוסרי כפרה פרק א' הל' ב' שעדיין לא נעשה ככשרי ישראל ועי' בפה"מ בכריתות שם ריש פ' ב' דרק לכתחלה וכאן ס"ל לרבינו דרק לקדשים לא מיקרי עדיין ישראל גמור אבל לשאר דברים הוה כישראל לכל דבר וא"כ בזמן הזה לא מחסר כלל בשביל הקרבן ומה דבעי שם דף ט' ע"א קרא דאף בזמן דליכא קרבן יכולים לקבל זה דלא נימא כמו בהך דקדושין ד' ל"ח ע"ב גבי שילוח עבדים דרק בזמן שיש בארץ ישראל ע"ש ואמר בכריתות שם דהא בספרי מרבינן מן הך בתוככם דאף אם כבר נתגייר צריך להביא קרבן אח"כ ע"ש פ' שלח פסקא ק"ח וא"כ חזינן דיכול להתגייר אף בזמן שאין קרבן ועי' תוס' יבמות ד' מ"ו ע"ב וקדושין ד' ס"ב ע"ב ועי' בתוספתא פ' א' דכריתות דאמר שם הביא לצרעתו יחזור ויביא לכפרתו ע"ש הרי דמטמא בצרעת אף דעדיין לא הביא קרבנו, ועי' בתוספתא פ"ג דשקלים ע"ש ועי' בדברי רבינו בהל' ק"פ פרק ד' הל' ט' גבי הפריש פסחו עד שלא נתגייר כו' והא לאו בר הפרשה הוא כלל כמבואר בירושלמי פ"א דתרומות וע"כ צ"ל כנ"ל דהיינו קודם הבאת קרבן דחייב במצות ומ"מ לגבי אכילת קדשים אין עליו דין ישראל:

הלכה ו

הואיל והדבר צריך ב"ד כו'. עיין בכסף משנה. אך באמת לפי המבואר בירושלמי פ"ג דקדושין וברש"י דף מ"ד ע"ב דטבילת גירות בעי כוונה לא שייך בזה להקר וגם בעי דאני יודע שמכוון וכמ"ש התוס' דיבמות ד' ק"ב ע"ב ד"ה עד וא"ש מ"ש התוס' ד' מ"ז ע"א ד"ה יש לך עדים ע"ש ד' ק"ה ע"ב ועיין ביצה ד' י"ח ע"א ואף דתרומה וקדשים ג"כ בעי כוונה זה רק מדרבנן ודרבנן לא מיקרי תיקון כמבואר ביצה שם ועי' ברש"י חולין ד' ל"א ע"ב כגון שירדו להקר פי' שם שלא להטביל כל הגוף משמע אבל לטבול כולה לא הוי בגדר להקר והוה סתם וי"ל דמהני גם גבי גירות ועי' בהך דפסחים דס"ה וס"ט דמבואר שם דהזאה אסור משום מתקן גברא ע"ש ברש"י ואמאי לא נימא ג"כ גדר להקר כמו בר"ה דכ"ח וצ"ל משום דבעי כוונה עי' רש"י סוטה ד' ל"ט ותוס' ישנים יומא דמ"ב ועי' בדברי רבינו בהל' פ"א. אך י"ל ולחלק בין גר דכבר מלו אותו י"ל כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה עי' זבחים דף ב' ע"ב, ועי' בירושלמי עירובין פרק ד' ה"ה ר"נ בר יעקב בעי גר שטבל לאחר שהאיר המזרח וקאי אשבת, ועיין בירושלמי קדושין פרק ד' הל' ז' דמשמע שם דהך דאמר ר"י מטבילין גר בשבת ר"ל דכיון דחזינן דס"ל לר"י דבחו"ל

א"צ להביא ראיה וע"כ משום דס"ל כך. דהנה בגמ' יש ב' פסוקים על גר שצריך ב"ד אחד ממשפט ואחד אמר ר"י מן ושפטתם צדק וס"ל לר"י כך דצריך שני דברים אחד להגירות בעצמו והיינו מן ושפטתם ואחד לפסוק עליו שהוא גר והיינו מהך משפט ועי' תוס' שבת ד' ס"ח ע"א וסנהדרין דף ס"ח ע"ב בתוס' ע"ש בסוף הדבור ועי' בה"ג הל' מילה חרש שוטה וקטן שבאו להתגייר אין מקבלין אותם שאין כשרים להתנות עליהם ר"ל קבלת המצות והגירות כמש"כ התוס' בסנהדרין שם ע"ש וס"ל לר"י דלפסוק עליו שהוא גר דא"א לעשות זה בלא עדים כיון דבעי ב"ד זה רק בא"י אבל בחו"ל לא בעי זה, והטעם משום דשם נ"מ גם לקדשים בעי פסק ופעולה כמו גבי בכור בעל מום עי' בכורות ד' ל"ו ע"ב וכ"מ ולכך יסבור ג"כ דטבילה א"צ כוונה בחו"ל כיון דבחו"ל הוה זה רק גדר דין לא גדר פעולה ולכך מטבילין בשבת ועי' בתוס' כאן ד"ה משפט די"ל דזה תליא בשנים שדנו דיניהם דין ועי' תוס' גיטין ד' ל"ב ע"ב ובירושלמי רפ"ז דברכות גבי זימון ועיין בנדרים ד' ע"ז ע"א ובירושלמי ביבמות פ' י"ב מבואר דלמ"ד חליצה ביחיד ובלילה מותר אפילו בשבת ע"ש וא"כ י"ל דהירושלמי דעירובין הנ"ל הוא לר"נ לשיטתיה וכמש"כ:

ואם הטבילוהו כו'. הנה עי' בירושלמי פ"ח דיבמות מבואר שם דמחלק בין גר לגיורת דגר י"ל כיון דהיתה מילה קודם הוה כמו גמר דין ושפיר דמי בלילה משא"כ גבי גיורת ע"ש בירוש' ובתוס'. והנה בדברי רבינו אינו מבואר כאן די"ל דרק על גר, ועי' ביבמות ד' ע"ב ע"א גבי גר שנתגייר כשהוא מהול וכ"כ בזה דהיכי ר"ל שם דמטיפין ממנו דם ברית בלילה אם נימא דזה ג"כ משום גדר גירות, ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' סוטה פ' ד' הל' ז' טעם אחר לפסול מגילת סוטה שכתב בלילה ולא משום משפט ועיין בהך דיבמות ד' ק"ד ע"א דפסקינן דפסולה בלילה דהוה תחלת דין ועיין ברש"י ותוס' סוטה ד' י"ז ע"ב ע"ש, אך י"ל כך דהנה כבר כתבתי בשם בה"ג הל' מילה דס"ל דקבלת המצות מעכב דהיינו ר"ל שיקבל עליו הגירות וזהו כוונת הגמ' יבמות ד' מ"ז ע"ב קס"ד לקבל עליו עול מצות ר"ל שיתרצה בזה לקבל הגירות ולא בע"כ ואח"כ מסיק שם ד' מ"ח דאחד גר ואחד לוקח עבד מן הנכרי דאז אין בו קנין הגוף בלא מילה וטבילה כמבואר שם ד' מ"ו לכך צריך לקבל דהיינו שיתרצה משא"כ בעבד שלקח מישראל שהוא כבר קנוי לו קנין הגוף או בלוקח נכרי עצמו דאז יש לו קנין הגוף מאז א"צ קבלתו ודעתו וביפת תואר זה תליא אם קונה אותה בכבוש מלחמה וכמש"כ לעיל. והנה רש"י ז"ל בכתובות ד' י"א ע"א דייק גבי גר קטן ואמו הביאתו להתגייר ובלא זה לא וגם דייק שם בד"ה על דעת ב"ד דהם נעשים לו אב ובלא זה אינם יכולים משום דצריך קבלה אך נ"ל דזה רק ב"ד סמוכים יכולים לעשות זה דהוה כמו גזילות וחבלות ולא שייך כאן שליחותייהו קעבדינן כמש"כ

התוס' ביבמות ד' מ"ז וגיטין דפ"ח והא דלא הביאו ראיה בכתובות דף י"א מהך דשם דף מ"ד ע"א גבי הגיורת שנתגיירה בתה עמה וע"כ שם מיירי שפחותה מבת ג' ע"ש בתוס' דשם מיירי שגם היא נתגיירה ונעשה ב"ד לה וממילא מהני גם על בתה כעין הך דיבמות ד' מ"ו ע"א גבי הך דבלוריא הגיורת, עוד י"ל דלכך לא הביא ראיה משום דר"ה קמ"ל אף בזמן שאין לנו ב"ד סמוכים כמש"כ ולכך כתב רש"י ביומא ד' פ"ה ע"א גבי מצא בה תינוק דצריך להמתין עד שיתגדל דוקא אך באמת זה הוה מחלוקת בירוש' פ"ח דיבמות דר"י ור' אושעיא דר"י ס"ל דרק בן איש דהיינו בן גדול אין מוהלין בע"כ ר"ל אין מגיירין אותו בע"כ אבל קטן שפיר מגיירין ור"א פליג שם ורבינו פסק בס' פ"ח מהלכות עבדים כר"י ולכך פסק ג"כ דקבלת המצות לא מעכב ולכך פסק ג"כ דבדיעבד גם בלילה הוה גירות, אך רש"י ובה"ג ז"ל לא ס"ל כן וכמש"כ ובזה א"ש ג"כ מ"ש התוס' סנהדרין ד' ס"ח הנ"ל מהנך גרים דגבי מדין ע"ש ועי' בירושלמי רפ"ד דקדושין אין בה דעת לטבול ע"ש אך שם הא קנו אותם בכבוש מלחמה וגם שם גם נשים בכלל דהוה גדר מלחמות חובה ולכך א"צ קבלה לדעת וא"ש:

הלכה ח

היה נשוי כו' וחוזר וטובל כו'. עי' בירושלמי קדושין פ"ד דאמר שם דמטבילין אותו ומה בכך אך רבינו ז"ל כאן דייק דצריך לטבול בב"ד דוקא משמע כדין גירות ממש והא דנקט לפסול את הבנים נראה דר"ל דס"ל כשיטת הני דס"ל ביבמות ד' מ"ה ע"א דאם היתה בת פסולה לכהונה ועי' לקמן פרק ט"ו הל' ג' בה"ה ז"ל ובירושלמי פ' ג' דקדושין ועי' רש"י יבמות דמ"ה ע"א ד"ה בת מינך דס"ל דבן הנולד מעכו"ם שבא על בת ישראל אסור לישא ממזרת אף דרש"י ס"ל בכ"מ עי' קדושין ד' ס"ח ודף ע"ה דהולד צריך גירות מ"מ ס"ל דאסור בממזרת ועי' תוס' יבמות דף ט"ז ע"ב ד"ה אמוראי ובירושלמי פ' ד' דקדושין דאמר שם חד מכשיר וחד מקבל ר"ל די"ל דלא תליא זה בזה דאף אם הכתמים טהורים מ"מ י"ל דבאו עליהם וצריכים גירות ועי' בירושלמי פ' א' דבכורים הל' ד' דעכו"ם שבא בעבירה על ב"י שפיר יכול ליקרא בבכורים אך צ"ל דרש"י ס"ל דיש בו צד ישראלית אף דבעי גירות ולכך אסור בממזרת דאזלינן בתר לידה ג"כ ולא הוה כמו גבי שפחה דשם כמו בהמה דמי כמבואר בקדושין ד' ס"ט וזה ר"ל הך דיבמות דף ע"ח ע"א מה דמקשה מן הך דיכולים ממזרים ליטהר ולא הקשה מן ולדה כמותה דשם י"ל דהטעם משום דאזלינן אחר הפגום לכן הקשה משפחה דאזלינן בתר דידה אף דבה לא שייך כלל הבא מב' עממים דהולכין אחר הפגום עי' תוס' קדושין ד' ס"ז ע"א ד"ה בנה ע"ש ועי' רש"י יבמות ד' ט"ז ע"ב דס"ל בד"ה נכרי דלמ"ד דגוי הבא על ב"י הולד ממזר ה"ה ישראל הבא

על נכרית ועי' בדברי רבינו ז"ל לקמן פ' ט"ו הל' ו' גבי עכו"ם שבא על השפחה ובפ' ט' מהל' עבדים ע"ש, וס"ל לרש"י דגבי ישראל ג"כ יש בהולד צד ישראלית ולכך אסור בממזרת ומ"מ צריך גירות ועי' תוס' קדושין ד' ע"ד ע"ב ד"ה והרי ומש"כ בזה לקמן פ' ט"ו הל' ט':

הלכה ט

גיורת שראינו כו'. הנה רבינו ס"ל דכיון דאנו רואים דנוהגת בדת ישראל הוה כעדים דכל שעשתה פעולה המראה לנו שהיה הדבר מהני זה בגדר עצם ולא בגדר ראיה, ועי' מש"כ רבינו בהל' מכירה פ' א' הל' י"ו גבי קנין שדה כה"ג ובהל' עבדים פ' ח' הל' י"ז גבי הפרה ע"ש בהשגות ומש"כ התוס' יבמות ד' מ"ה ע"ב ד"ה מי בשם י"מ ועי' ב"ב ד' קמ"ג ע"ב בתוס' ד"ה אם אמרו דבעיא דוקא ב"ד ומ"מ ר"ס כיון דגברא רבא הוה כמו שאמר בפני ב"ד ותוס' ב"ק ד' ק"ד ע"א ד"ה רבה ע"ש ג"כ כן דמעשה המוכיח הוה כאמירה בפני עדים אף דהוה גדר פעולה לא גדר בירור וע"ש ד' ע"א ע"ב דאמר שם כיון שמת אביו כמו שהודה כו' אף דבעי דוקא ב"ד בהודאה בקנס מ"מ אומדנא הוה כמו זה ועי' מש"כ הבעל המאור ז"ל ביצה דף כ' ע"א גבי תנאי כפול דאומדנא הוה כתנאי כפול ע"ש ולכך נקט רבינו כאן רק הני דברים דלא שייכי רק בישראל ובעכו"ם לא הוה פעולה כלל כמו טבילה דמבואר בנזיר ד' ס"א דלא שייך כלל גבי גוי וכמו תרומה מעיסתה דהיינו חלה דלא שייכא כלל בגוי כמבואר במנחות ד' ס"ז ע"א וכן קרי כמבואר בנדה ד' ל"ד וכמבואר בירושלמי פ' ג' דקדושין דזו וזו לשם קדושת ישראל ע"ש:

ואעפ"י כן כו'. עיין בירושלמי כתובות פ' ב' הל' ח' דאמר שם דליתן למעשר עני צריך להביא ראיה עכ"פ בעד אחד שהוא ישראל ע"ש משמע דלזה ג"כ צריך להביא ראיה וע' תוס' יבמות ד' מ"ז ע"א ופסחים ד' ג' ע"ב וכ"מ ועי' בהך דיבמות דף ק' ע"א אם נותנים לעבד ג"כ מעשר עני ועיין בגיטין ד' י"ב ע"א בהך פלוגתא דרשב"ג ורבנן ותוס' ב"ק ד' פ"ח ע"א ד"ה דכתיב ע"ש וע' תוספתא פ"ד דפאה דנותנים לענייי כותים ע"ש ועי' גיטין ד"ל ע"ב דהוא מחלוקת דר"א ורבנן אם נותנים מעשר עני לכותים ועיין בקדושין ד' ע"ו ע"א דעבד ושפחה נתערבו בהם ועי' תוס' כתובות ד' כ"ט וכ"מ, ועיין ביומא ד' פ"ה ע"א גבי להחיותו ע"ש בתוס':

הלכה יא

הלוקח עבד כו'. והנה מה דאמרינן בגמ' שם אבל עכו"ם גופו קנה לא הביא זה רבינו רק כתב הלוקח עבד מן הכותי וכן כתב בהל' עבדים פ"ח הל' י"ט וע"ש בפ"ט ה"ה דכתב שם אעפ"י כן ע"ש בכ"מ דר"ל אם מכר עצמו ועי' בהך דנזיר ד' ס"א ע"ב ברש"י שם

ד"ה ר"א בר יעקב ע"ש ובאמת לכך אמרינן דעכו"ם לא קנה חבירו רק למעשה ידיו הוא משום זה דאינו מורישו לבניו כמו גבי ע"ע כמבואר בקדושין ד' י"ז ע"ב וכ"מ, ועי' בהך דגיטין דף ל"ז ע"ב ד"ה למעשה ידיו ברש"י שם דכתב אבל עבד משתעבד לעולם אך י"ל דהך לעולם לאו דוקא רק כל ימי חייו ועיין בתוס' שם בד"ה בין כך ואף דהא נתייאש ממנו וא"כ שוב הוה עליו דין ישראל ועי' בר"ן שם ותוס' שם ד' מ"ג ע"ב ד"ה אבל, ועיין בר"ן נדרים ד' כ"ט ע"א דכל קנין דהוא רק לזמן לא מיקרי קנין עצמיי ועי' תוס' מגילה ד' כ"ח ע"ב דכתב כה"ג גבי ביהכ"נ ועי' בהך דב"ק ד' קי"ג דאמר שם דע"ע גופו קנוי גם לעכו"ם וע"כ צריך לומר כמש"כ דמ"מ כיון דלא קנוי לעולמות להורישו לבניו מהני השחרור לאפקועי משא"כ ביד ישראל דמורישו לבניו שוב יש עליו קנין הגוף:

הלכה יב

כשישתחרר העבד כו' וא"צ לקבל כו'. כבר כתבתי דהטעם משום דאז א"צ דעתו ובזה א"ש מה דאמרינן בגיטין דף ט' גבי שכ"מ שכתב כו' דאינו חוזר בעבד וכתב רש"י שם הטעם דכבר קדשו השם ועי' בתוס' שם ד' ע"ז ע"א ד"ה דין בשם ר"ת ע"ש ואמאי לא הוה כמו הך דאמרינן בכתובות ד' י"א הגדילו יכולין למחות לא אמרינן שם ג"כ זכה בו שמים וע"כ כנ"ל דשם צריך קבלה מדעת ועי' ירושלמי ריש פרק ד' דקדושין דכשנתגדל אי הוה גירות למפרע ע"ש ותוס' סנהדרין ד' ס"ח ע"ב וכמש"כ לעיל וגם אם נימא דשוב אין יכול לחזור בו שוב לא הוה זה זכות ועי' ב"ב ד' פ"ח ע"א גבי גמר בלבו דאינו יכול לחזור בו לענין מעשרות ולשיטת רבינו ז"ל בהל' מעשרות פ' ה' הל' א' הוה זה לענין לקבוע למעשר ומבואר שם ג"כ ברמב"ן הטעם משום דהוה גדר זכה בו שמים ועי' בהך דב"מ דף ו' ע"א גבי תקפו כהן דאם אין מוציאין, אף דאחר אם תקפה זוכה מ"מ חל ההקדש ושוב לא פקעה וצ"ל דגבי גירות הך מה שלא מיחה הוה כמו קבלה ושם צריך לבטל הדבר ועיין תוס' ב"ב ד' קי"ג וברשב"ם שם דהיכא דיכול לחזור בו לא הוה עלייהו שם ב"ד ע"ש בד"ה ברשב"ם רצו עושין דין ותוס' שם ד' קי"ד ד"ה ניחוש וא"כ ה"נ גבי גירות כיון דיכול לחזור בו שוב אין עליהם שם ב"ד וא"כ לא הוה גירות וצ"ל דאם חוזר בו שוב אינו זה שנעשה ולא מיקרי חזרה דחזרה לא הוה רק אם הדבר כמו שהוא נפקע אבל שיהיה דבר חדש זה לא מיקרי חזרה וכעין שכתב התוס' פסחים ד' מ"ד ע"ב ד"ה וה"ה גבי ערלה דילדה בזקנה ועי' מש"כ רבינו ז"ל בפה"מ על הך דגיטין ד' י"א ע"ב גבי אמרו לו מפני שהוא קנינו דכיון שזה אינו בעצמיית לא מיקרי לא מעלה ולא חסרון ע"ש וכן הוא בירושלמי שם וה"נ כל דבר שבעצם לא שייך בו זה רק שיהיה דבר אחר זה לא מיקרי בידו, ועי' תוס' פסחים ד' מ"ו ע"ב ד"ה הואיל וכ"מ בזה ועי' קדושין ד' ס"ב ע"ב

גבי שפחה כה"ג ולא אמר כן גבי גר מעיקרא בהמה וצ"ל משום דגר בא הגירות על ידו והוא גורם לזה משא"כ בעבד:

הלכה יג

ובמקוה הכשר לטבילת נדה כו'. ר"ל דלא נימא דכיון דגזרו על עכו"ם שיהיו כזבים לכל דבריהם וזב בעי דוקא מים חיים וא"כ יהיה מדרבנן ג"כ בגירות צריך מים חיים קמ"ל דהוה כטבילת נדה ועיין בהך דע"ז ד' נ"ב ע"א ע"ש ברש"י דלגבי טומאת ע"ז הביטול מועיל כמו מקוה ועי' בהך דפסחים ד' צ"ב ע"א גבי פורש מן הערלה כפורש מן הקבר ומבואר שם בירושל' ובתוספתא דבעי הזאה ג' וז' לקדשים מדרבנן אך רבינו לא הביא זה, ועי' בתוספתא כריתות פרק א' דנקט שם גבי קרבן גר מהול ע"ש דלמאי נ"מ זה וצ"ל דס"ל דהא א"א לו להביא קרבן עד אחר ז' ימים לכך אמר דוקא כשנתגייר שהוא מהול דס"ל דוקא הפורש מן הערלה אך עי' בתוספתא פסחים שם דלא משמע כן דנקט גם אשה ועי' מש"כ בזה בדברי רבינו בהל' ק"פ פ"ו הל' ז' ועי' תוס' זבחים ד' ע"ה ובכורות ד' ל"ד ע"ב ד"ה מי קמייתא גם הא כאן סגי בעוף וכ"כ בזה:

הלכה יד

אלא סוד הדבר כך הוא כו'. עי' בירושל' סנהדרין פ' ב' דהוה זה מחלוקת דתנאי דר"ש ור"י ע"ש ועיין בירושלמי קדושין פ' א' הל' א' דאותם גרים אם אח"כ באו להתגייר מקבלין אותם מיד ואין דוחין אותם וזהו כונת רבינו כאן בהל' ט"ו ועי' רש"י יבמות דף מ"ה ע"ב ד"ה בא ע"ש ומדברי רבינו כאן משמע דאם אח"כ עובד ע"ז בטלה הגירות מעיקרא והוה כמו הוכיח סופן על תחלתן ועי' תוס' ב"ק ד' ל"ח ע"ב וכ"מ ולכך אמרינן בבכורות דף ל' ע"ב דגבי גר הוה מומר לדבר אחד מומר לכל התורה לכו"ע, ועי' בהך דגיטין ד' מ"ה ע"ב גבי חזר לסורו מחמת יראה דכשר לכתוב ס"ת ובלא מחמת יראה מיקרי מין ועי' ע"ז דף ס"ה ע"א דאם קיבל עליו למול ולא מל יש עליו דין מין ועי' בדברי רבינו פ"ח מהל' מלכים הל' י' דלא פי' כן ואף דבאמת קשה הא אף אם חזר לסורו מחמת יראה מ"מ עכ"פ עבר על הך דמס"נ עי' תוס' ע"ז ד' נ"ד ע"א וסנהדרין ד' ע"ה ע"א וא"כ נקרא עכ"פ חשוד לדבר אחד וגבי גר הוה חשוד לכל התורה וצ"ל דמ"מ לאונסו שאני ועי' בה"ג הל' מילה דאם חזר לסורו יינו יי"נ כו' כמו הני דברים דחולין דף י"ג ע"א גבי מין ע"ש:

הלכה יז

גר כו'. עי' שבת ד' ס"ח ע"א וכריתות דף ג' ע"ב ובתוס' שבת ד' ע"ב ע"ב ד"ה עד כאן:

ומצוה להחזיר אבדתו כו'. עיין בדברי ה"ה וכ"כ בזה דגר שאני ועי' במכילתא פ' משפטים גבי פריקה וטעינה דמוכח שם כמש"כ ה"ה ע"ש:

פרק יד

הלכה ה

ואם היה מהול מטיפין ממנו דם ברית כו'. הנה לפי מש"כ בהל' מילה דזה רק משום מצות מילה ולא בדין גירות א"כ קודם טבילה לא שייך זה וכמש"כ בהך דציצין שאינם מעכבים דאף דקי"ל דמצוה בחול ליטלן מ"מ קודם טבילה א"צ זה כמבואר כאן ד' מ"ז ע"ב וא"כ צ"ל דרבינו ס"ל דזה ג"כ נוגע לגירות וצ"ל דנהי נמי דלגירות אין זה עושה פעולה אך מ"מ זה הוה בגדר קבלת המצות והגירות ולכך קאמר בגמ' שם הטעם דשהוי מצוה לא משהינן דאף דהא כתב התוס' שם דעפ"י דין צריך להיות המילה קודם הטבילה ועי' בה"ה כאן בשם הרמב"ן ועי' בתוס' ישנים יומא דף ח' ע"א ד"ה ור"י רק דזה קאי גם אכה"ג דאם היה מהול ומזה יליף זה רבינו. והנה בענין הברכה עי' לעיל פרק י"ג בה"ה ובדברי רבינו פ' י"א מהל' ברכות הל' ז' ותוס' פסחים וכ"מ אך נ"ל דרבינו שם ר"ל על טבילת גיורת דכיון דהמצוה מתחלת רק בשעת טבילה אז מברך אבל גבי גר י"ל דדי במה שמברך בשעת מילה ולכך דייק בגמ' רק גבי אשה שמושיבין אותה במים עד צוארה ולא גבי איש דהא קי"ל לבו רואה את הערוה אסור ואם משום שצריך להשמיע לו את המצות וערום אסור עיין ב"מ ד' קי"ד ושבת ד' כ"ג ע"א וד' ק"ן ושם ד' ק"כ ע"ב וכ"מ בזה, ועי' ברכות דכ"ה ע"ב, ועי' יומא ד' ע"ח ע"א מכאן רמז לנדה ע"ש. אך י"ל דלכך נקט יושבת כמו הך דברכות ד' כ"ד ע"א דבאשה אם יושבת נכסה ולא באיש גם י"ל לפי מש"כ מחמת הברכה דהאשה מברכת ולא האיש או דגבי איש רק לאחר עליה כמו לשון הגמ' בברכות דף נ"א ועי' בהך דחגיגה ד' י"ט ע"א דכ"ז שהוא לח יכול להחזיק עצמו לכל מה שירצה לפי גירסת התוס' שם וה"נ כן וכמו שכ' התוס' בפסחים דף ז' ע"ב גבי קודם ניגוב ועי' תוס' נדה ד' נ"א ע"ב וכ"מ ע"ש:

הלכה ז

איזהו גר תושב כו'. עיין במש"כ רבינו בהל' מלכים פ"ח הי"א ובהל' עדות ספי"א אך זה רק בקבלה בב"ד אבל בלא זה או בזמן שאין היובל נוהג אז הוה בגדר ב"נ המבואר בפ"י שם ה"י ועיין מש"כ רבינו בהל' שבת פ"כ הי"ד ע"ש ובהל' ע"ז ספ"י ובהשגות שם ועיין במש"כ רבינו בהל' בית הבחירה פ"ז הי"ד דאסור לדור לו בירושלים וזהו כונת הראב"ד ז"ל כאן מש"כ בעיר עצמה, ועיין בהך דע"ז דף כ"ד ע"ב גבי ארונה אך י"ל דשם עדיין

לא נתקדשה ירושלים ועיין בספרי פ' תצא פסקא רנ"ט דגם בעיר הסמוכה לספר אין משהין אותו ועיין ביבמות דף מ"ח ע"ב דאמר שם טעם שמא ישמע כו' ועיין בסנהדרין דף ט"ז ע"ב גבי עיר הנדחת ובירושלמי פ"י דסנהדרין גבי גרים ותושבים מהו שישלימו לרוב גבי עיר הנדחת ועיין בהך דמכות דף ט' ע"א דמקשה שם אם ג"ת גולה לעיר מקלט ואמאי לא משני כך. דהנה עיין מש"כ רבינו ז"ל פ"ד מהל' ע"ז ה"ד דאין אחת מערי מקלט נעשית עיר הנדחת ועיין בירושלמי סוטה פ"ט לגבי אם מביאין עגלה ערופה זה תליא בהך דמכות דף י"ג ע"א אם יש להם קנין ללוים בעריהם או לא ע"ש בירושלמי ספ"ב דמכות וא"כ לפי זה יש חילוק להני שש ערי מקלט למ"ב כמבואר בגמ' שם וא"כ שש ערי מקלט הוה כירושלים דלא מקרי עריך וא"כ שם אסור לג"ת לדור בהם ואמאי לא מתרץ כן הגמ' במכות שם, ועיין בהך דע"ז דף כ"ד ע"א מה דמקשה שם דלמא מע"ז לחודא כו' וצ"ל דזה אתיא כמ"ד שם דף ס"ד ע"ב דבזה ג"כ נקרא ג"ת, ועיין בירושלמי שם רפ"ב דעתידים לקבל מצות ועיין חולין ד' צ"ב ע"א אלו ל' מצות ובע"ז ד' ג' ע"ב דגם תפילין קבלו עליהם, ועיין תוס' גיטין ד' מ"ו ע"א גבי גבעונים ד"ה כיון דכתב שם שלא באו להתגייר ע"ש ולשיטת רבינו בהל' מלכים ע"כ צריכים לקבל עליהם דין ג"ת ואז לא היה היובל נוהג ועיין בסוטה ד' ל"ה ע"ב דר"י ס"ל דאין יכולים לקבלם בלא גירות ע"ש בתוס'. אך נראה דעבד תושב כמבואר בכריתות ד' ט' ובירושלמי יבמות פ"ח מקבלין לעולם ועיין בירושלמי פ"ו דעירובין ה"א. אך מלשון רבינו ספ"כ מהל' שבת לא משמע כן, וכן כאן כתב להדיא להפך. והנה הר"א ז"ל כתב כאן בהשגות דקונה ע"ע כעכו"ם ובאמת עיין בב"מ ד' ע"א ע"א מבואר דגם גבי ג"צ כן דאינו מורישו לבנו וצ"ל דר"ל כמו שכ' הר"א ז"ל בפי' לתו"כ פ' בהר דרק מבן נח אינו יכול לגרוע בפחות מש"פ משום דכיון דאין לו קנין הגוף רק למעשה ידיו כו' צריך לקנות עצמו בדמים דהיינו פרוטה משא"כ בישראל דדי במחילה ועכו"ם לאו בר מחילה כן כתב הראב"ד, ועיין קדושין ד' י"א ע"ב דמבואר להיפך וגם גבי ישראל כן ותוס' שם ד' ד' ע"ב ובירושלמי שם. אך ר"ל כך דהנה הא מבואר בעירובין ד' ס"ב דגבי עכו"ם הוה פחות מש"פ קנין גמור וקונין ממנו בזה ע"ש. ואף דהא קנין הוה בגדר דין ולא משום שויא ועיין קדושין ד' י"ג ע"א ובירושלמי בעירובין שם הוה מחלוקת בזה וע"כ צ"ל דזה תליא אם בתר מקבל אזלינן עיין בקדושין דף ז' ע"ב בד"ה שתי בנותיך ועיין ב"מ ד' צ"ו ע"א גבי שאל שתי פרות ובכתובות ד' מ"ו ע"א גבי שכרם שניהם בפרוטה ע"ש וא"כ קשה למה גבי נמכר לעכו"ם צריך דוקא פרוטה בפדיונו וצ"ל כך דבאמת עיין בקדושין ד' ט"ז מוכח דזה שני דברים אחד מה שיוצא בגרעון כסף זה הוה כמו גדר ביטול המקח והשני שקונה א"ע מן האדון

בכסף וזה הוה כמו קנין חדש לכך אם היה שייך דין גרעון כסף גם בנמכר לעכו"ם אז כיון דגבי עכו"ם פחות מפרוטה ג"כ הוה ממון היה די בכך דכדיניהם דיינינן כמבואר בב"ק ד' קי"ג ור"ל הדינין של תורה שפסקה בהם כמו בהך דבכורות ד' י"ג ע"א, ועיין תוס' ב"ב ד' נ"ד ע"ב אבל בגדר קנין חדש אז לא מהני בפחות מפרוטה גם מב"נ כיון דצריך להקנות לו להישראל בזה וזהו כונת התוס' קדושין ד' י"ו ע"א ד"ה בנכרי ע"ש. אך בעכו"ם דלאו בני מחילה פי' דבלא קנין אינו יכול לסלק עצמו ואף דהא מבואר בגיטין ד' מ"ז ע"א דעכו"ם בר הפקר הוא י"ל דזה ג"כ הוה בגדר קנין לכל העולם ואפשר דבזה כ"ע מודו לר"י בנדרים ד' מ"ג דעד דאתו לרשות זוכה ועיין תוס' יבמות ד' מ"ח ע"א ד"ה המפקיר דלא כתבו כן רק היכא דנקנה הגוף אז הסילוק הוה כמו שמקנה להעבד הגוף שלו משא"כ גבי עכו"ם דאין לו קנין בגוף העבד ולכך לא מהני סילוקו ולכך י"ל דלכך לא מהני ביטול רשות גבי עכו"ם משום דזה לא הוה רק גדר סילוק כמבואר בעירובין ד' ע"א ע"א וזה לא שייך בעכו"ם, וא"ש מש"כ הירושלמי דאינו מועיל ביטול רשות משום דחוזר בו אבל אם משכיר אינו יכול לחזור בו ומקרי גזלן, ועיין שם ד' ס"ח ע"ב דהוה מחלוקת אם תיכף בביטול קנה ומ"מ גבי עכו"ם לא מהני וכמש"כ, ועיין בדברי רבינו בהלכות עירובין דמבואר שם דמה שמועיל השכירות בפחות מש"פ הוא ג"כ רק בגדר סילוק ומשום היכר ע"ש בפ"ב הי"ב ונ"מ לענין מומר אם די בפחות מש"פ וכ"כ בזה. אך באמת עיין בירושלמי פ"ד דב"מ מבואר דגם בב"נ פחות מש"פ אינו יוצא בדיינים ע"ש בהל' ב' ועיין בסנהדרין ד' ק"ט וד' נ"ט ע"א ע"ש ודלא כתוס' בכ"מ וצ"ל דאף דממון חשוב הוא לגבייהו מ"מ לעשות ישיבת הדיינים על זה א"א דגם ב"נ צריך דיין, ועיין בב"מ ד' נ"ה ע"א ישיבת הדיינים ע"ש, ועיין במש"כ בהל' זכיה דהיכא דצריך כסף לא בגדר שויא אז גם לב"נ פחות מש"פ לא כלום, ועיין בירושלמי פ"א דקדושין דיליף דאין ב"ד נזקקין לפחות מש"פ מן קרא דלאשמה בה ע"ש, וזה ר"ל הר"א ז"ל כאן גבי ע"ע ועיין בתוס' ב"מ שם ד"ה אינו דהקשה למה נקט בת הא גם בישראל אינו עובד את הבת. אך י"ל דהא רש"י ביבמות ד' ס"ב ע"א כתב דגבי ב"נ בן ובת שוין וכן אין להם בכורה והוה ס"ד דיעבוד גם הבת, ועיין שבת ד' קט"ז ע"ב גבי הך דר"ג ע"ש ובירושלמי ב"ב פ"ח חכמי עכו"ם אומרים כו' ועיין בירושלמי ספ"י דשביעית גבי גר שמת אם רוצה להחזיר לבניו אם שייך בזה בן קודם ע"ש:

שאין קדושת הארץ עליה. אזיל לשיטתיה דס"ל כן בסוף פ"ו מהל' בית הבחירה ע"ש:

אבל בזמן הזה כו'. הנה רבינו לא סיים לשון הגמ' מד"ס, והטעם דר"י בר"י אזיל לשיטתיה בהוריות דף י"א דמומר להכעיס אף בדבר אחד מד"ס הוה מין ואנן לא ס"ל

כן, ועיין מש"כ רבינו בהל' רוצח פ"ד ה"י, ועיין ברש"י בעירובין ד' ס"ט ע"א ע"ש בתוס' ועיין ברש"י סוכה ד' כ"ט ע"א דקדוקי סופרים. והנה באמת מהך דשבת ד' ל"א ע"א קשה היאך קבלו הלל וכבר עמד שם רש"י על זה, ועיין במנחות ד' י"ח ע"ב גבי כל כהן שאינו מודה וכתב שם התוס' לאפוקי הפשט ונתוח וקשה הא הוה מין עיין מש"כ רבינו בהל' תשובה ולקמן בהל' שחיטה פ"ד ובפה"מ לרבינו לחולין פ"א ע"ש, ועיין מש"כ רבינו בפ"א מהל' בכורים הל' א' ע"ש, ובהך דחולין ד' ק"ל ע"ב כל המחזיק וצ"ל דנ"מ לענין אשתו אם יכולין ליתן להם מתנות כהונה ועיין בתוספתא פ"ד דפאה ופ"ב דדמאי דהוה מחלוקת אם גבי קדשי הגבול כן ע"ש ורבינו פסק דלא שנא לכך שינה לשון הגמ' בהל' בכורים הנ"ל:

הלכה יד

שני אחים כו'. הנה כאן מבואר דהם עצמם אין עליהם שם גרים מדחשיבי אחים, ועיין ברש"י כאן ד' צ"ח ד"ה לא תימא דלא שייך בזה כקטן שנולד ועיין ד' מ"ב ע"א מבואר ג"כ כן אך כאן ד' ע"ח ע"א מוכח דהם בפ"ע מקרי ג"כ גדר גרים ע"ש ובתוס' ד' מ"ז ע"ב ד"ה מטבילין משמע דהמילה שלהם הוא בגדר גירות ועיין בנמוקי יוסף שם. והנה בירושלמי כאן פי"א בהך מחלוקת דריה"ג ור"ע אם חייב על אמו על קללתה אמר שם מה פליגין בגר שהיתה הורתו כו' אבל הורתו ולידתו כו' גם ריה"ג מודה וצ"ל דר"ל כגון עכו"ם הבא על ב"י וס"ל כשיטת רש"י שכתבתי לעיל דיש בו שני הצדדין צד ישראלית וצד גירות ועי' בבכורות ד' מ"ו ע"א בתוס' ד"ה נתגיירה ושם ד' מ"ז ע"א גבי לויה שנבעלה מעכו"ם או כהנת דמבואר דבשעה שנולד יש עליו שם ישראל דאל"כ מה שייך בו גדר פדה"ב כלל ונ"מ אם מילה שלו דוחה שבת אם נימא דהוה בגדר גירות לא ידחה ואם הוה בגדר ישראל ידחה ובאמת זה ר"ל בהך דשבת ד' קל"ה ע"ב בהך דר"ח ורבנן עיין מש"כ שם בדברי רבינו ועיין בכתובות ד' מ"ד ע"ב דמשמע דלא הוה גדר ישראל גמור. והנה תוס' כתובות דף י"א ס"ל דאם מת אמו יורשתו ע"ש בד"ה מטבלינן. אך באמת נ"ל דמה שכ' התוס' ב"ב ד' קי"ד ע"ב ד"ה אך מטה דפי' שם דבגיורת קאמר ר"ל כה"ג דהיינו מעוברת שנתגיירה וא"כ נמצא דזה הוה מחלוקת. וכן נ"ל דמה שכ' התוס' ביבמות רפ"א בשם הירושלמי למעט אשת אחיו מאמו מכרת היינו ג"כ כה"ג ופליג על הך דגמ' דידן דקאמר וחייבין והטעם כיון דמעורב בו שתי כחות כמש"כ לכך נתמעט מכרת ועיין בתוס' בכורות ד' מ"ו ע"א דלא גרסי כגירסא דידן דטעמא דאפקר ליה לזרעיה קאי אנתגיירה מעוברת ע"ש. ועיין במש"כ רבינו לקמן פי"ט הי"ב אם בדיעבד לא תצא אם נשאת לכהן ומש"כ שם בזה ומדברי התוס' בכורות הנ"ל מבואר כשיטת רבינו דשאר האב לא גזרו

אף מדרבנן יעו"ש. ובשיטת רבינו דס"ל דב"נ אסור מה"ת באחותו אף דבגמ' מבואר להיפך אליבא דר"ע נראה דס"ל דאינו נהרג על אחותו אבל מוזהר עליה ולא ס"ל הך דכל שב"ד של ישראל ממיתין ב"נ מוזהר ואזהרתן זו היא מיתתן רק ס"ל דלא בכל הדברים שב"נ מוזהר חייב עליה מיתה וס"ל דאחותו ג"כ כן וכמו גבי אבר מן החי של עוף וכה"ג ובזה א"ש ובהלכות מלכים אבאר זה:

הלכה יז

העבד מותר כו'. כ"כ בזה לחלק בין אמו גויה לבין אמו שפחה ואף דעבד אין לו יחס כלל כמבואר ביבמות ד' ס"ב זה רק למשפחה אבל מ"מ שם אב יש עליו עיין תוס' ב"ק ד' פ"ח דמחויב למול את בניו ועיין בהך דנזיר ד' ס"א ע"ב ברש"י א"ה בעבדים נמי ע"ש דהוא תמוה דהא לא הוי גדר ירושה עיין גיטין ד' מ"ג ע"א דמנליה יורשים וע"ש בתוס' ד"ה ואי אמרת אך זה רק בחציו עבד וחציו בן חורין אבל עבד גמור שפיר קרוי בנו על שמו אף דאין לו יחס ועיין בירושלמי פ"ד דשם גבי היוצא בשן ועין בניו עבדים ובפסקי תוס' סוטה על הך דסוף פ"ז ע"ש. אך אין הפי' כן בירושלמי וכמש"כ לעיל דר"ל אשפחה מעוברת ועיין תוס' יבמות ד' ט"ז ע"ב ד"ה בשלמא דמשמע דס"ל דעבד הבא על ב"י יש שם עבד על הולד ועיין שם ד' מ"ה ע"ב וד' ע"ח דלא משמע כן, ועיין בהך דקדושין ד' ע"ו ע"א דאמר שם איסור משום מאי משום שפחה מוכח דאין על הולד שם עבד. אך י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דבכורות ד' מ"ז אם מזהמין את הולד ע"ש ברש"י ותוס', ובאמת ר"ל הך מחלוקת דיבמות דף מ"ה וירושלמי קדושין פ"ג אם בתה פסולה לכהונה או כשרה וכן קרא לה בירושלמי שם לשון מזוהם ע"ש ועיין בירושלמי פ"ח דיבמות דהוה בעיא שם אם עבד מצרי שנשא שפחה עמונית אחר מי מהם הולכין הזרע ואף דבכל מקום אזלינן בתר שפחה זה רק אם אינם שוים אבל כאן שגם הוא עבד י"ל דאזלינן בתריה ובזה א"ש הך דגיטין ד' מ"ג הנ"ל מהך דנזיר ד' ס"א ע"ב הנ"ל ועיין מש"כ רבינו בפ"ט מהלכות עבדים:

הלכה יח

ויראה לי כו'. עיין בהשגות, ועיין תוס' ב"ב ד' י"ג מה שכ' בשם ר"ת גבי ממזר דמ"מ מוזהר על זכר גם נראה לי דכונת רבינו דנ"מ יהיה אם הורגין את הבהמה אם בא עליה עבד דהרי גבי ב"נ פסק בהל' מלכים פ"ט דאין הורגין את הבהמה דהוא בעיא דלא איפשטא והטעם משום דגבי ב"נ לא חיישינן לקלון כמבואר בסנהדרין ד' נ"ה ע"א א"כ גבי עבד י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דב"ק ד' פ"ז ע"א אם יש לעבדים בושת ועיין תוס'

נדה ד' מ"ז ע"א ומש"כ רבינו בהל' עבדים פ"ט ה"ח לא לבושה אך מלשון רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ד ה"ג משמע קצת דאינה נסקלת ע"ש בזה:

פרק טו

הלכה ב

אחד ממזר כו' בעל כו'. עיין בהשגות, ועיין בהך דיבמות ד' ע"ו ע"ב שלמה לזנות בעלמא וע' בירושלמי פ"ב דסנהדרין ובמש"כ רבינו לעיל פי"ג שגיירן אך בלא קדושין לא עבר ועיין בהך דיבמות ד' ס"ט ע"א ואימא עד דאיכא הויה וביאה ר"ל דכיון דבלא הויה לא לקי בחייבי לאוין לא איפסל ג"כ ותירץ דומיא דכה"ג באלמנה דשם הלאו בביאה לחוד וכן ר"ל בהך דתמורה ד' כ"ט ע"ב גבי אתנן ומבואר שם ג"כ בדברי רבינו דשאר חייבי לאוין בלא קדושין לא הוה אתנן רק ביאה ראשונה משום דעל ידה נעשה זונה אבל ביאה שניה לא אבל על ידי קדושין הוה אתנן בכל הביאות כיון שהוא עובר ע"ש מש"כ ולכך נקט שם בגמ' ג"כ כגון אלמנה לכה"ג. אך באמת נ"ל למ"ד דס"ל בקדושין ד' ע"ח דיש לאו בפ"ע משום לא יחלל זרעו י"ל דגם בממזרת כן וכמ"ש הר"א ז"ל בהשגה אך זה יהיה רק בגמר ביאה וא"כ י"ל אם נימא כשיטת רבינו דליכא קנס רק בגמר ביאה ה"נ איכא לאו בממזרת וא"ש קושית הראב"ד מהך דכתובות, ועיין לקמן בפי"ז דאנן לא ס"ל הך דר"י וא"ש שיטת רבינו:

המחזיר גרושתו כו'. ר"ל אף לכהונה מותרת הבת ועיין מש"כ רבינו לקמן פי"ט ה"ה:

הלכה ו

עכו"ם הבא על השפחה כו'. כן מבואר בירושלמי פ"ג דקדושין הט"ו ע"ש, ועיין ביבמות ד' צ"ט ע"א דגרס שם הטבילן לשם עבדות משמע דוקא שניהם. אך לפי שיטת רש"י שם ד' ט"ז ע"ב דלמ"ד עכו"ם ועבד הבא על ב"י הולד ממזר ה"ה להיפך ע"ש בתוס' ד"ה נכרי ה"ה גבי שפחה כן, וכאן אתיא כמ"ד הולד ממזר ולכך נקט טבל שניהם. ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דר"א ור"ט בקדושין ד' ס"ט ע"א ע"ש. גם יהיה נ"מ בשפחה המחוסרת גט שחרור עיין תוס' יבמות ד' ס"ו ע"א ותוס' גיטין דף מ' ע"א דס"ל דלענין גוף שם שפחה עליה ומ"מ מוכח בדברי התוס' גיטין ד' מ"ג ע"ב ד"ה אבל דהולדות לא שייך להאדון, וע"ש ד' מ' ע"א אי אתה מודה שבניה עבדים, ובירושלמי שם דמשמע דעבדים שייכין לו ועיין בדברי רבינו פ"ו מהל' עבדים ה"ד דנקט שם ג"כ לשון הגמ' רק שפחה והטעם משום דס"ל דזה הוה גדר הפקר וס"ל דהמפקיר עבדו אסור בשפחה כנענית דלא כהתוס' וא"כ בעבד ע"כ כופין מחמת קושית התוס' הנ"ל ולכך נקט שפחה דאין שייך בה הדין

של כפיה. ועיין תוס' ערכין דף ב' ע"ב ד"ה כמשנה ראשונה, ובירושלמי פ"ד דגיטין דאף דמחוסר גט שחרור מ"מ אינו מעכבו מלאכול בפסח דאין רשות רבו עליו ע"ש, וא"כ אף לשיטת התוס' דס"ל דהגוף הוא עבד מ"מ הולדות אינו שלו ואך לא שייך הך דהאשה וילדיה אבל אם נימא כבמעי בהמה דמי אז אין נ"מ, ועיין מש"כ רבינו בהלכות עבדים פ"ט הלכה ג' ובדברי השגות שם:

הלכה ט

גר שנשא בת ישראל כו'. עיין בהך דיבמות דף נ"ז ע"א בהך דאיבעיא שם אי כשרות איתוספא בה אי קדושה איתוספא בה ע"ש ברש"י מבואר לחד לישנא כשיטת רבינו, ועיין תוס' קדושין דף ע"ד ע"ב מבואר שם לפי שיטת התוס' דאף לראב"י מותרת בממזר אף דמותרת לכהן וא"כ יקשה מהך דדף נ"ז הנ"ל וצ"ל דר"ל כמו הך דשם דף ע"ז ע"א גבי עמוני שנשא בת ישראל דקיי"ל דבתו כשרה לכהונה ומ"מ מותרת לממזר וכמו לר"י שם בקדושין דס"ל קהל גרים אקרי קהל רק באותן המותרות לבוא בקהל ודלא כשיטת הירושלמי ביבמות פ"ח ובקדושין פ"ד ע"ש ועיין בתוס' יבמות דף ע"ה ע"א ד"ה מצרי שני דמוכח שם ג"כ כן דהקשה שם דישא שתוקית ע"ש ועיין תוס' יבמות דף פ"ד ע"ב ד"ה אי נסיב דס"ל דבת מצרי שני מישראלית מותרת בממזר ע"ש. והנה באמת אף למ"ד דבת גר וגיורת פסולה לכהונה, זהו לא מטעם פסול בעצם רק מטעם הך דקדושין דף ע"ח, ועיין לקמן פי"ח ה"ג דפליגי בזה רבינו והראב"ד אגיורת עצמה אם הטעם משום זונה או משום גזיה"כ ע"ש, ועיין בהך דיבמות דף ס"א בתוס' ד"ה אין זונה ובע"ז דף ל"ו ע"ב וכ"מ דס"ל ג"כ משום זונה ע"ש אך בתוס' סנהדרין דף פ"ב ע"א כתבו דזונה לאו דוקא ע"ש. אך באמת בירושלמי פ"ח דיבמות ופ"ד דקדושין ה"א וה"ו מבואר כך דגיורת עצמה הוה פסול בעצם משום זונה אבל בת גר וגיורת אף אם נימא דאסורה לכהן מ"מ אין הפסול עליה בעצם רק לכהן וא"ש מ"ש התוס' ביבמות שם דף נ"ז ע"א ד"ה ואי ע"ש, והוא כך דגיורת עצמה יש עליה שם זונה ואסורה לאכול בתרומה אף לר"ש ודלא כהתוס' שם ד"ה והא וע"ש דף ע"ד ע"ב ד"ה ושפחה. ובזה א"ש גם למ"ד בקדושין דף כ"א ע"ב דכהן מותר ביפ"ת אף בביאה שניה מ"מ בתרומה אסורה דהויא זונה ועיין ביבמות דף מ"ד ע"ב גבי היא כשרה וולדה כשרה ובתוס' שם ד"ה ה"נ דזונה פסול לתרומה. ועיין בתוס' שם דף ס"ט ע"א ד"ה לא דכתבו שם דלר"א לא מיפסלה בתרומה אף דמקריא זונה. אך באמת בירושלמי שם מבואר להיפך דלר"א אסורה בתרומה וע"ש ד' ס"ח ע"ב ברש"י ותוס' ושם ד' ל"ה ע"א ד"ה אעפ"י בסוף הדבור דס"ל להתוס' דאין שם זונה פוסל בתרומה וע"ש ד' י"ג ע"ב ד"ה ב"ה ע"ש וכ"מ, ועיין סוטה ד' כ"ט ע"א דשם

מוכח דלא מפסל מטעם זונה ועיין בירושלמי יבמות פ"ד הי"ג דמחזיר גרושתו משנשאת נפסלה מלאכול בתרומה ע"ש וע"ש בפ"ט ה"ה דלא משמע כן ושם בפ"ה ה"ד דהבא על חלוצתו אינו פוסלה מלאכול בתרומה כשיטת גמ' דידן ביבמות ד' מ"ד ע"ב וגבי יבמה ס"ל להירושלמי הובא בתוס' סוטה ד' י"ח ע"ב דלא מפסלה לכהונה ועיין מש"כ רבינו פי"ח ה"ד דס"ל דהויא זונה יבמה שבא עליה זר ועיין ביבמות ד' פ"א ע"א מוכח דיבמה לא נפסלה לכהונה ע"ש, וע"ש ד' צ"ו ע"א בהך מחלוקת דרב ושמואל וצ"ל משום דמספקא ליה אי קדושין תופסין ביבמה לשוק ולכך עבדי הולד כשר מ"מ יש עליה שם זונה אך יש לחלק בין אם נעשה זונה בעצם או יש עליה שם זונה רק להנשא לכהן ונ"מ ג"כ לענין איילונית לר"י דס"ל דזונה היא אם היא מותרת לאכול בתרומה אם היא בת כהן ולכאורה מלשון הגמ' כאן דף פ"א משמע דאסורה לאכול בתרומה מדקאמר דלא כר"י ע"ש אך י"ל דר"ל לכהונה אבל לתרומה כשרה ואין עליה שם פסול בעצם והוה כמו בת גר וגיורת להני דאסרי לכהן דמ"מ אין עליה שם זונה בעצם ועיין מש"כ רבינו בפי"ט ה"ה דולד ראשון דיבמה יש עליו שם כהן אף לדידן דס"ל דיבמה עצמה הויא זונה ולא הויא כמו לר"י בחייבי כריתות ועיין בירושלמי קדושין פ"ג הי"ד הרי יבמה שזינתה ועיין ביבמות ד' ט"ו ע"ב גבי הך דבני צרות לב"ש דמבואר שם דכשרים אף לכהונה וע"ש בתוס' ד' פ"א ע"א ד"ה לימא, וצ"ל לפי"ז דשם זונה ביבמה שנשאת לאחר ג"כ לא בעצם ואם בת כהן היא מותרת לאכול בתרומה רק לכהונה אסורה משום זונה, ועיין במש"כ הרי"ף ז"ל בפ"י דיבמות בשם בה"ג דאם היה בעלה כהן ממתין עד שימות היבם ומותרת לו הרי מבואר דלא כרבינו:

הלכה יב

פנויה שנתעברה. עיין בה"ה על מה שכתב רבינו דאף שאמרה לפלוני נבעלתי והוא ממזר וגם פלוני מודה הוה רק ספק וכתב הטעם מחמת דכיון דמה"ת מותר אינה נאמנת כו' והוא תמוה דהא כמו דמותר בישראל כך מותר בממזרת וצ"ל דס"ל כך לשיטת רבינו דכל הספיקות לקולא מה"ת. והנה עיין בכתובות ד' ע"ג ע"ב גבי נמצאו עליה נדרים דרבה אמר דהגט הוא רק מדרבנן ורבא אמר משום ספק ולכאורה לשיטת רבינו מאי נ"מ הן בין כך וכך רק מדרבנן, ועיין בר"ן פ"א דקדושין על הך דדף ה' ע"ב דכל ספק קדושין הויא רק מדרבנן ע"ש וצ"ל כך דס"ל דזה הוה גדר מין בפ"ע לא שהיא פנויה ונ"מ כגון אם אחר קידשה ואח"כ מת הראשון אם תפסי בה קדושין אחרים דאם היא מתחלה משום גדר פנויה אז קדושין השני קדושין ודאין וקדושין השלישי אינם קדושין ואם הוא מחמת ספק אז גם קדושי השלישי הוה ספק קדושין וזהו כונת רשב"ם ב"ב ד' נ' ע"ב גבי

ספק נפשות להקל משום ושפטו ע"ש בתוס' ר"ל דשוב הוה ודאי אינו מחייב ולא הוה כמו ממון דהוה גדר ספק ועיין תוס' חולין ד' כ"ב ע"ב וכ"מ וכן להיפך יש ספק ועל ידי ספיקו נתחייב ודאי ועיין בנדרים ד' י"ט ע"א גבי אנשי גליל ויהודה וחולין ד' קכ"א ע"ב גבי והרובעה חייב ע"ש ברש"י ותוס', ועיין במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' מעשה הקרבנות פי"ח ה"י גבי אשם תלוי בחוץ אם חייב ודאי או רק ספק ע"ש והטעם הוא ג"כ כן אם זה הוא ודאי חיוב או רק ספק חיוב שהתורה צותה לו להביא על ספק וזה תליא אם חולין בעזרה דאורייתא דאז י"ל דהתורה התירה לנו להביא קרבן אבל אי לאו דאורייתא אז א"כ דהתורה צותה להביא בתורת ודאי דהא באמת ספק כפרה לחומרא כמש"כ רבינו ז"ל בהל' נזקי ממון פ"י ה"ה ע"ש רק משום דכאן הוא מחמת חשש חולין בעזרה כמש"כ רבינו פי"א מהל' שגגות ה"ב יראה לי שאלו כו', ועיין תוס' זבחים דף ס"ח ע"א ד"ה אומר ותוס' שבועות דף ח' ע"א ועיין במש"כ רבינו בהל' מעילה פ"ב ה"ה, וא"כ למ"ד חולין בעזרה לאו דאורייתא ולמה לן קרא ע"כ לחייבו בגדר ודאי ועיין תוס' פסחים ד' קט"ו ע"א כתבו כעין זה בד"ה אלא וכו' והנה כאן גבי שתוקי עיין מש"כ רבינו בהל' כ"ז ס"ל דלא הוה בגדר ודאי דס"ל דאשתו אינו ודאי א"א, ועיין ביבמות ד' ל"ז ע"א בהך מחלוקת דראב"י ורבנן וס"ל דרק שם כיון דהספק סיבה לא נולד בו מקרי ספק בעצם ולכך א"ש מה דאמרינן בקדושין ד' ע"ג דטעם דשתוקי פסול שמא ישא אחותו כו' וקשה הא בהך דיבמות ד' ל"א לא שייך זה הטעם ומ"מ אסור וע"כ כמש"כ דכאן דכיון דהספק הוא בו יצא מגדר פסול ונעשה כמו ודאי כשר משא"כ בהך דיבמות הנ"ל ועיין כזה בדברי רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"ג גבי טומטום ואנדרוגינוס ובהל' עדות פ"ט ה"ג וכ"כ בזה. והנה כאן לא חילק רבינו בין רוב העיר כשרים לרוב העיר פסולים ובין תרי רובי לחד רוב כמש"כ לקמן פי"ח הי"ו וצ"ל דס"ל דרק גבי אשה עצמה מהני זה אבל בולד נותר עליו שם שתוקי אף לדידן דקיי"ל דהיא נאמנת על הולד כר"י ועיין בירושלמי ספ"א דכתובות בהך מעשה דתינוקת והקשה שם מן ר"י דמתניתין דאזיל בתר רובא צ"ל דזה תליא בהך דקדושין ד' ע"ה דהכל מודים בבת אלמנת עיסה דפסולה ע"ש והירושלמי לשיטתיה אזיל דס"ל דמקשינן להו להדי הדדי, ועיין שם בתוס' כתובות דף י"ד ד"ה בת והך דתינוק מושלך דשם ד' ט"ו ע"ב כבר פרש"י שם דמיירי דאין בה חשש אסופי וגם שתוקי ליכא כיון דאין לה אם, ועיין בירושלמי כתובות פ"א ה"ט דמדמה בתה של עיסה לבתה דדף י"ג גבי לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה אך אנן לא ס"ל כן וא"ש דברי רבינו:

אפילו אותו פלוני כו'. עיין לקמן בהל' ט"ו ובהל' י"ז דאב נאמן לומר שהוא ממזר אך כל זה דוקא בהוחזק שהוא אב אז נאמן לומר שהוא ממזר ועיין בש"ג בקדושין פ"ד דרק אם אומר שבנו הוא ונולד מחייבי כריתות אבל אם אומר שאינו בנו אינו נאמן אך מדברי רבינו בהל' י"ז לא משמע כן, ועיין ביבמות ד' מ"ז גבי הך דאמר לדבריך עכו"ם אתה ואין עדות לעכו"ם משמע דזה הוה גדר עדות לא גזיה"כ, ועיין בגיטין ד' ע"א דאמר שם דדי בזה בהרכנה משמע דלא הוה גדר עדות ועיין ברשב"ם ב"ב דף קכ"ז ע"ב דלא מהני שם חזרה תכ"ד משמע דלא הוה עדות רק גזיה"כ. אך באמת כך דהנה רבינו עם הרשב"ם ז"ל פליגי אם הא דאב נאמן להכיר גבי בכורה אם רק במוחזק שהוא בנו ואמר שהוא בכור אז נאמן כן ס"ל לרשב"ם ד' קל"א ע"ב וע"ש ד' קכ"ז ע"ב ודף קכ"ח ע"ב, ורבינו ס"ל בהל' נחלות דאף אם אין אנו יודעין שהוא בנו כלל מ"מ לבכורה נאמן ע"ש בפ"ב ה"ד, וע"ש בפ"ד ה"א דמשמע דגם בירושה הוה בגדר עדות לא כשיטת רשב"ם שם. אך זה נ"מ דהנה בתו"כ פ' בהר יליף שם מקרא דוהתנחלתם לבניכם אחריכם דגבי ירושה א"צ לידע בודאי שהוא בנו אלא די בחזקה שהוא בנו ועיין במש"כ רבינו פ"ד מהל' נחלות ה"ז ולכך מהני מה שהוא אומר שהוא בנו כדי להחזיקו וממילא יורשו ולכך אמרינן בירושלמי דקדושין פ"ד ובב"ב פ"ח דאם מת הבן אין האב יורשו דזה לא הוה בגדר בירור רק בגדר חזקה ולא מהני לאחזוקי לעצמו ועיין בתוס' כתובות ד' כ"ה ע"ב ד"ה שבידו ע"ש ועיין בירושלמי ב"ב פ"ג ה"א דפריך שם וחשוד אדם לומר על מי שאינו בנו שהוא בנו ותירץ בנכסי הגר ור"ל דהיינו אם הם גרים דאין להם יורשים ואומרים שזה הבן שלהם הוא וכיון דהם לאו בר ירושה אינם נאמנים לומר שהוא בנו כעין דאמרינן ב"ב דף קמ"ט ע"א. או אפשר דר"ל כך דעיקר הטעם משום דאמר בנו וא"כ גבי גר די"ל שיש לו בן ובאמת אינו בנו עפ"י דין דהיינו שהיה לו קודם שנתגייר לגביה ליכא נאמנות, וזהו כונת הירושלמי פ"ד דקדושין ה"ז גבי היו מחזיקין בו שהוא בנו כו' ואמר שם היו מחזיקין אותו שהוא משפחתו ר"ל דאף דהוא בנו מ"מ אינו בנו עפ"י דין אבל גבי בכורה ופסלות משפחה אז הוה עדות גמורה שהוא בנו או שהוא ממזר ואז אף אם יש נ"מ להיפך או לדבר אחר כמו גבי לפסול אחר אף דבחזקה לא פסל כמבואר לקמן פ"כ הי"ג אבל כאן פוסל, ועיין בדברי הרי"ף ז"ל בפ"ח דב"ב דמוכח דס"ל דהא דנאמן להכיר בכור אחר זה רק כשזה הבכור רק מוחזק ע"י קול וכדומה אבל אם יש עדים שזה בכור אין האב נאמן לומר על אחר אך מדברי הרשב"ם בב"ב ומדברי רבינו לא משמע כן וכן מדברי התוס'. אך באמת נראה דזהו כונת הירושלמי ב"ב פ"ח ה"ה העבודה שיכול אלא שאינו רשאי ר"ל כה"ג דאף אם יש עדים על אחר שהוא בכור מ"מ האב נאמן אך עבר על ל"ת ועיין

בירושלמי קדושין פ"ד וב"ב פ"ג אביו ואמו כשני עדים הם אך זה רק אם היא מוחזקת שהיא אשתו אבל בהך דיבמות דף מ"ז כיון דלדבריו נכרי הוא ואין בו צד אישות אינו נאמן וזהו דקאמר אין עדות לנכרי ר"ל הך דין דהוה בגדר עדות זה לא שייך בנכרי משום דאין בו אישות. ובזה א"ש דברי הירושלמי ביבמות פי"ג גבי היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי אם נאמן לעשות הולד שתוקי ע"ש ואמאי לא מהימן על בנו אך דלפי דבריו אינה אשתו כלל כיון דלא יבמה אינו נאמן. גם י"ל דכיון דאף לפי דבריו לא נעשה ממזר אינו נאמן דרק היכא שעל ידי עדותו נפסל הבן אז נאמן, ועיין לקמן בהל' י"ט וי"ל דכונת רבינו מש"כ שם ואם אמרה מכותי כו' הולד כשר ר"ל ואז י"ל דהוה בנו דכיון דלא מהני דבריו לפוסלו שוב אין מאמינים לו להוציאו מחזקת בנו ואפשר לומר גם לענין ירושה ואף דרבינו בהל' נחלות פ"ד ה"ב ס"ל דאף אם יש להבן בנים דאינו נאמן לפוסלו מ"מ אינו נוטל ירושה הרי ס"ל דלא תליא זה בזה. הנה באמת בדברי רבינו כאן בהל' י"ו משמע דאם יש לבן בנים דאינו נאמן לפוסלם מ"מ הוא עצמו נפסל ולא מטעם חתיכה דאיסורא כמש"כ התוס' רק בגדר נאמנות והנה בירושלמי קדושין פ"ד הוה פלוגתא שם בהך דנאמן אתה לפסול עצמך דוקא אם נאמן לפסול אשתו ר"ל אם זה הוה כמו גוף אחד וכעין דאמרינן ב"ב ד' קל"ד ע"ב בחד גופא לא פלגינן דבורא ה"נ כן, ועיין בהך דמנחות ד' ע"ט ע"ב דמחלק שם בין שמן ליין דכיון דגופא דמנחה היא לא שייך לב ב"ד מתנה ע"ש, ועיין רש"י כתובות ד' י"ד ע"א גבי הך דאמר שם דהוה ס"ס משמע דהוה כמו שני פסולים לא פסול אחד ע"ש ובמש"כ רבינו לקמן פ"כ הי"ג, ולכך גבי נחלה דכיון דהטעם דבני בנים יורשים הוא דבמקום אביהם קיימי עיין ב"ב ד' קנ"ט ע"א ודף קכ"ה ע"ב גבי לירתי ע"ש וכ"מ לכך נאמן עליו לענין ירושה:

הלכה יד

ויראה לי שחוששין כו'. עיין מש"כ לעיל בפ"ט מהל' אישות הל' ט"ו והל' י"ט ע"ש בזה:

הלכה טו

אבל האב שהוחזק כו'. הנה כאן כתב רבינו רק אם הוחזק ולגבי בכורה בהל' נחלות פ"ב הי"ד פסק דאף אם אינו מוחזק שהוא בנו נאמן האב בבכורה וצ"ל דכאן כיון שלפי דבריו ג"כ אינו בנו אינו נאמן אך נ"מ אם אמר שהוא בנו רק ששאתו היא חייבי כריתות אם נאמן דבאמת לכל הדברים השייך בגדר אשתו ובניו אם אף היכא דעפ"י דין אינה אשתו או בנו מ"מ י"ל דיש עליהם שם זה ועיין בעירובין ד' פ' ע"א דיליף שם דאשת נכרי יכולה להשכיר בלא דעתו מהך דאשתו של אדם מערבת שלא לדעתו אף דזו לא הויא עפ"י דין אשתו כלל, ועיין בתוס' יבמות ד' פ"ה ע"ב ד"ה ולר"ע גבי פירות ובלאות

של אותה דאין בה קדושין ועיין בהך דסנהדרין ד' ע"א ע"א דמקשה שם גבי בן סורר ומורה מה שקנתה אשה קנה בעלה ואמאי לא מוקי לה שם כשהיה מחייבי כריתות דג"כ יש שם בן סורר ולא שייך מה שקנתה אשה, וע"כ דאין נ"מ וכעין דאמרינן בב"מ ד' ס"ז ע"א, ועיין בסנהדרין שם גבי בננו זה דמשמע שאביו ואמו נאמנים עליו לומר שזהו הבן שלקה בפניכם, ונ"מ אם ישראל הבא על הנכרית וילדה לו בן אם שייך בו הך דכתובות ד' י"א ע"א דניחא ליה במה דעביד אבוה:

הלכה יט

ואם אמרה מכותי ועבד כו'. עיין מש"כ רבינו בפה"מ כאן ד' ע"ח ע"ב ולפי מש"כ לעיל י"ל דלכך כתב רש"י שם דרבנן לא פליגי אבכור משום דס"ל דטעם דרבנן פליגי אר"י כאן גבי ממזר משום דאזלי לשיטתייהו דר"י ס"ל בכ"מ דעכו"ם ועבד הבא על ב"י הולד ממזר וא"כ לפי דבריו שאמר אינו בני הוה ממזר ולכך נאמן אבל רבנן ס"ל דהולד כשר וא"כ אין נ"מ בדבריו לפסול הולד ולכך אינו נאמן כלל משא"כ גבי בכורה גם הני רבנן מודו:

הלכה כה

האסופי כו'. עיין בהשגות דאם רוב עכו"ם כו' עיין בהה"מ, ועיין בהך דכתובות ד' ט"ו דאין זה קבוע וברש"י יבמות ד' ט"ז ע"ב ע"ש. אך באמת כונת הר"א ז"ל משום דהוה תרי רובי דהא מבואר בתוספתא דמכשירין דרוב המשליכין הם נכרים ע"ש בר"ש פ"ב דמכשירין מ"ז ובתרי רובי ס"ל להר"א דגם בולד מכשירין, ורבינו אזיל לשיטתיה כמש"כ לעיל בהל' י"ב ועיין בתוספתא דטהרות פ"ו בהך דהנבלות והשחוטות בהך דרשב"ג ורבנן והוא ג"כ מטעם זה דרוב המושלכין באשפה הם נבלות, ועיין בהך דב"מ ד' כ"ד ע"ב גבי אשפה ובירושלמי ספ"א דכתובות דהמשליכין הם פסולים ועיין בתוספתא שקלים פ"ד מצא באשפה אסור כו'. ולקמן בהל' שחיטה פ"ד ה"ח:

הלכה כו

מחצה על מחצה מצוה להחיותו כו'. עיין בכ"מ אך באמת רבינו ז"ל ס"ל דהך להחיותו הוא כמו לפקח עליו את הגל וזה תליא בהך דר"י אם בפ"נ אזלינן בתר רוב וס"ל דרב סבר כר"י דרק במחצה על מחצה מפקחין וה"ה להחיותו ושמואל פליג על זה ואנן קיי"ל כרב ור"י, ועיין מש"כ בזה בהל' שבת פ"ב ובהל' שביתת עשור:

הלכה כז

יראה לי שכל כו'. עיין בהשגות מש"כ מהך דסנהדרין ור"ל הך דסנהדרין ד' ס"ט ע"א דהוה שם מחלוקת דאמוראי אם אף בדבר דלהגוף אין נ"מ רק דמפרשינן כונת התורה אם התורה ר"ל מסתמא כמו מנהג הרוב ואז הוה זה כמפורש בתורה דזמן בן סורר הוה

ג' חדשים ואף אם זה הבן תיכף כשהביא שתי שערות נשא אשה ואיתרמי ליה שאשתו הרתה לבן ז' חדשים וממילא ניכר עוברה לב' חדשים ומ"מ נעשה בן סורר ומורה או לא כן הוא הפירוש בגמ' שם וכן ר"ל שם בהך דאחד אומר בב' בחודש ואחד אומר בג' ר"ל אף דמיירי שבאמת הם יודעים בעבורו של חודש וא"כ הם מכחישים זא"ז אך מ"מ התורה לא עשתה זה לחקירה כיון דרוב ב"א טועין בכה"ג ועיין בירושלמי סנהדרין פ"ה ה"ג דלא ס"ל כן דאמר שם דאם חכמים אומרים זה העדות דאינם טועים בטלה העדות ועיין במה דמבואר בירושלמי יומא פ"ה גבי מחתה בימין וכף בשמאל דאף דזה רק משום סברא דחמה וצוננת מ"מ אם החליף פסולה דהוה כמו מפורש בתורה כן ועיין במה שכ' בזה בדברי רבינו בהל' עבודת יוהכ"פ ע"ש וכן להך דאמרינן ביבמות ד' ע"ט ע"ב דסריס חמה לא חולץ ואף אם אח"כ נזדמן שנתרפא מ"מ אינו בר חליצה עיין בתוס' שם דף קי"א ע"ב ע"ש. והנה ה"נ אף דאנן אמרינן דהולכין בתר רוב והוה ישראל ס"ל לרבינו דזה רק לענין היתר אבל לומר דאשתו יהא א"א גמורה א"א כאן לומר זה דהרי אם נתברר שהיה עבד או נכרי ודאי אינה א"א ועל זה בשעה שנולד הספק לא היו דנין עליה לענין א"א ולכך לא מקריא הוחזקה א"א וזהו ג"כ מה דמבואר בתוספתא דמאי פ"א ובירושלמי שם פ"ג ובתוספתא דמכשירין דישראל אחד עושה כל הפירות של האוצר דמאי משום דבשעה שהיה באוצר דהוה של עכו"ם ובעכו"ם לא שייך דין תרומות ומעשרות אז לכך לא שייך בזה גדר רוב ומיעוט וכ"כ בזה ועיין בירושלמי סנהדרין פ"ה ה"א הרוג בין טבריה לציפורי חזקה ישראל ועיין ב"מ ד' כ"ד ע"ב:

הלכה לב

אבל אם ערער כו'. עיין בה"ה והנה רבינו ז"ל ר"ל דאינו מערער לומר שהיא משקרת בזה הולד רק דר"ל שקרא ערעור בדבר אחר ואמר שהחיה משקרת ועיין מש"כ רבינו בפה"מ פ"ח דעדיות מ"ג על הך שהאשה כשרה ע"ש בפירושו:

פרק טז

הלכה א

אפילו כהן שהוא פצוע דכא כו'. עיין בהשגות ועיין בה"ה ועיין בהך דכאן ד' נ"ז ע"א ע"ש ועיין בסנהדרין ד' נ"א ע"ב דיש ריבוי על בעלי מומים ובהך דהוריות ד' י"ב ע"ב דמשוח שנצטרע אסור באלמנה וצ"ל דפצ"ד שאני כיון דפסולו הוא לא מחמת קדושת כהונה וגם בישראל הוה פסול זה ופקע קדושת כהן מיניה, אך איסור כהונה נשתייר בו ונ"מ דמ"מ גרושה אסור לישא אף כהן פצ"ד אם היא גיורת ועיין בתו"כ פ' אמור והיו

קודש להגיד מה גרם וכן גבי כי אני אמר שם להגיד מה גרם ר"ל כי יש ב' איסורים על כהן בנשים אחד משום איסור ואחד משום קדושה ונ"מ דאף דקיי"ל דהיא ג"כ מוזהרת עליו עיין יבמות דף פ"ד ע"ב זה רק בדבר שהוא משום איסורי כהונה אבל דבר שהוא משום קדושת כהונה וכעין שכ' התוס' בחגיגה ד' י"ד ע"ב גבי בעולה לכה"ג וכן נ"ל דהעשה של קדושים תהיו עיין תוס' ב"מ ד' ל' ע"א היא אינה עוברת ואף דמדברי התוס' שם לא משמע כן וביבמות ד' ה' ע"א ד"ה אכתי ובאמת קשה לשיטת הרמב"ם דס"ל בהל' אבל דגם ישראל המטמא כהן עובר ע"ש בפ"ג ה"ה א"כ טומאה ג"כ הויא כמו זה, ועיין ביבמות ד' פ"ה ע"א וכ"מ דקרי אינו שוה בכל וצ"ל ג"כ דהך עשה דקדושים המטמא אינו עובר וכן גבי המקיף את הנזיר כן. וכן נ"ל דהך דין דיבמות ד' פ"ח ע"ב שאם לא רצה דפנו ואמר שם דאיסור כהונה שאני זה רק עליו אבל הנשים אין כופין. ובזה יש ליישב שיטת התוס"י נדרים ד' צ' ע"ב גבי טמאה אני לך דשם ג"כ הוא רק משום איסור כהונה שאני וכן נ"ל הך דבכורות ד' מ"ה ע"ב גבי הנושא נשים פסולות דמדירין אותו כו' וכבר עמדו הראשונים היאך נאמן בנדר הא חשוד אך שם ר"ל רק כה"ג דיבמות ד' פ"ח ע"ב דהפסול הוא רק משום איסור כהונה ובזה די בנדר ועיין מש"כ רבינו בפה"מ סוטה ספ"ג דמשמע שם מדבריו דכל זמן שיש לו האשה פסול לעבודה מן הדין ע"ש ועי' יבמות ד' פ"ה ע"א דפליגי בזה רש"י ותוס' ע"ש בד"ה וכל מקום וע"ש ד' ק' ע"א גבי נושא אשה שאינה הוגנת:

ואפילו כו' מן הספיקות כו'. הנה לכאורה קשה כיון דסבירא ליה לרבינו דממזרת אסורה לפצ"ד וגם ישראלית אסורה וא"כ אסור ממ"נ אך לפי מש"כ לעיל דספיקות הוה כמו מין בפ"ע יש ליישב זה ועיין מש"כ בדברי רבינו בהל' בכורים פ"ט ה"ה גבי כוי ובהך דנדרים ד' ז' גבי ספק צדקה מהך משנה דפאה פ"ז מ"ד גבי עוללות דאם ספק לעניים לד"ה והטעם דשם הספק הוא בעצם לא ע"י סיבה, ועי' בירושלמי רפ"א דברכות דיליף ספק קרא ק"ש ספק לא קרא מהקורא בהש"מ הרי דס"ל דגם בהש"מ הוה רק ספיקא לדידן ולא ספק עצם, ועיין בירושלמי פ"ח דפסחים ה"ב גבי הזורק דם חטאתו ספק ביום כו' ובהך דהוריות ד' ד' ע"א על הך דסומכוס ע"ש ובירושלמי שם פ"ג ה"ג ע"ש, ועיין בירושלמי נדה פ"א ה"א דבעיא שם אם ראתה ראיה שהוא ספק טומאה אם מטמא מעל"ע למפרע ויליף שם מטומטום ואנדרוגינוס דמבואר בתוספתא דדיין שעתן הרי מבואר דס"ל דדמי להדדי משום דס"ל דטומטום ואנדרוגינוס הוה ספיקן רק גדר סיבה ועיין תוס' יבמות ד' פ"ג ע"א ד"ה בריה וכ"מ בזה ועיין ירושלמי כלאים פ"ח ה"ה דחשיב שם ששה ספיקות וכו' אנדרוגינוס באדם וכוי בבהמה ר"ל דהספיקות לא הוה גדר סיבה

רק בגדר עצם דהוה מין שהוא כך וצ"ל דהראיה דירושלמי דנדה הנ"ל הוא מטומטום וכמו הך דבכורות ד' מ"א ע"ב וכמש"כ התוס' בכ"מ ובאמת זה ר"ל הגמ' ביומא ד' מ"ח ע"ב בהך בעיא דבין הבינים ופשטוהו ספק ע"ש בתוס' ר"ל כך דלא דהוה ספק בחסרון ידיעה לאיזה צד הוא שייך רק דהוא ספק בעצם ויש בו שני הצדדים וישאר הספק לעולם והוי כהני ספיקות דירושלמי דכלאים הנ"ל. ועיין בפאה פ"ד ה"ז גבי הך מחלוקת דר"י ור"ע גבי ראש היד והוא ר"ל ג"כ כה"ג וס"ל להירושלמי דרק באדם הוה אנדרוגינוס גדר מין ולא בבהמה ועיין בכורות ד' מ"א וכ"מ, אך ביהש"מ ס"ל דהספק הוא רק גדר סבה וע"ש בפ"א דברכות הנ"ל גבי לכשיבוא אליהו ואמר שם מאן תנא ראיה נחלקת לשנים ר"י ור"ל חדא דס"ל דהוה רק כהרף עין דאל"כ הוה ראיה מרובה וכמש"כ התוס' שבת וגם משום דס"ל בכריתות ד' י"ט ע"ב דאף חלק קטן יכול להתחלק לשנים ע"ש גבי הגביה בהש"מ וכ"כ בזה. אך באמת י"ל דהך אחד מן הספיקות שכ' רבינו היינו כגון מצא תינוקת במקום שמחצה על מחצה כמבואר לעיל פט"ו הכ"ו:

הלכה ד

ואם ניכרת כו' מוקף לכל כו'. הנה בגמ' דילן אמר דדי ברובא אך באמת כך דהך נחתך מעטרה ר"ל דנחתך מהעובי דאף אם ניטלה כל העטרה היינו שנעשה שוה להגיד ולא שניקף ואמר דצריך שישתייר חוט שיהיה גבוה משאר הגיד והחוט צריך שיהיה על שטח רוב העטרה אך מ"מ צריך שיהא מקיף לכל הגיד ועיין שם ביבמות ד' ע"א ע"ב גבי רוב גובהה ובהך דחולין ד' מ"ד ע"ב גבי קנה ושם ד' נ"ב ע"ב גבי גולגלת וד' ע"ו ע"ב גבי מן הארכובה ולמעלה אך למטה אף אם נחתך לגמרי כשר והך כחוט השערה ר"ל שדי שיהיה העטרה גבוה מן הגיד כשיעור חוט השערה:

הלכה ח

אבל אם נולד כו' או שחלה כו'. הנה רבינו ס"ל דכל שנעשה פצ"ד על ידי איזה פעולה אף שלא בידי אדם אסור לישא אשה ועיין בתוספתא כאן פ"י באחד שעלה לראש הזית ונפל ונפצע ומבואר שם דפוסל את אשתו ועיין בהך דכתובות ד' י"א ע"ב בהך מחלוקת דמוכת עץ ע"ש דהוה פלוגתא דר"מ ורבנן ועי' תוס' עירובין ד' ז' מה דמחלק שם בין ע"י חולה בין ע"י אדם ע"ש ועיין בחולין ד' נ"ה ע"ב גבי צמקה הריאה ע"ש ועיין בירושלמי כאן פ"ח ה"ה גבי סרסו מבפנים ע"ש דס"ל דהוה סריס בידי אדם וע"ש בהל' ב' דאמר שם דהוה מחלוקת גבי בידי שמים אם פסול או לא אך לבסוף מסיק שם דהמחלוקת הוא רק היכא דתחלתו בידי שמים ואח"כ נגמר ע"י אדם אבל היכא דנולד כך אז גם לרבנן שרי ע"ש ועיין בהך דבכורות ד' מ' ע"א בהך מחלוקת דר"י ור"ע גבי יש לו שני

כיסין אם הוה מום או לא ומשמע שם דחסר ביצה אחת לא הוה מום אם נימוק וע"ש בע"ב דדי שתהא השניה רק כפול אך י"ל דנ"מ כך דאם אין לו רק כיס אחד אז הוה גדר בעל מום אבל אם יש לו ב' כיסים רק שנימוק אז הוה רק גדר חסרון וע"ש ד' ל"ט ע"ב ברש"י ד"ה אלא דאמר שם דכו"ע ס"ל חסרון מבפנים שמיה חסרון וא"כ ע"כ צ"ל דפליגי לענין פדיון, וע"ש ד' מ"ד ע"ב גבי הך מחלוקת דר"י ור"ע דר"י אומר כל שנמחו האשכה. אך רבינו ז"ל בהל' ביאת מקדש פ"ז ה"ח פסק דאם אין לו אלא ביצה אחת הוה בעל מום והך דנימוק האשכה פי' שם בפ"ט הי"ב דקאי על כיס של ביצים ולא על ביצה ממש ועיין בתוס' בכורות ד' מ"ג ע"א ד"ה הא איכא ורבינו ז"ל בפה"מ בכורות ד' מ' ע"ב ס"ל דהך דאמר שם די שיהיה אחת כפול קאי אאוזן ולא אביצה ועיין בתוספתא בכורות מבואר שם דבין סריס חמה ובין סריס אדם פסול לעבודה וא"כ הך דמרוח אשך למאי הלכתא לפרש"י וצ"ל דנ"מ לחילול העבודה. והנה רבינו ז"ל כאן לא הביא הך דנימוקו עיין ברש"י דהפי' הוקטן ועיין חולין ד' מ"ז ע"ב ברש"י ד"ה נימוקו אך אם נימא כשיטת רש"י בבכורות דגם אם אחת קטנה כפול כשרה א"ש. אך באמת זה כך דאם המום הוה שע"י זה נעשה חסרון בלידה או שזה גופא הוה מום ועיין בתו"כ פ' אמור דאמר שם דאין הנקבות בסירוס ופי' בס' יראים דאם ניטל האם של נקבה אינה נפסלת לקרבן ואמאי הא הוה עכ"פ חסרון מבפנים וצ"ל דאין על אברי הלידה שם אבר בפ"ע ועיין במש"כ רבינו ז"ל בהל' עבדים פ"ה ה"ד דס"ל דאינו יוצא לחירות בסירוס, ואף דגבי קרבן פסק דהוה בעל מום, ועיין תוס' ב"ק דף צ"ח ד"ה מותיב כתבו דדי שהאבר שיש בו חסרון יהא ניכר וא"כ צ"ל דרבינו ס"ל דהביצים אינם פועלים בעצם בהלידה רק דהוה גרמא ומ"מ לענין קדשים הוה מום דהוה כמו הך דאמרינן בבכורות ד' ל"ז כל מום רע ועמש"כ רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ב ה"ח ע"ש ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' בכורות פ"ג ה"ה גבי הך דין דנמצא השניה דבוקה כו' ולא הביא דין זה בהל' איסורי מזבח. ונ"ל די"ל דאף דלאחר המיעוך לא יצתה הביצה מ"מ כיון שחזינן שישנה י"ל דאפשר שיש מציאות שתחזור רק הוה כמש"כ התוס' בכורות דף ל"ח ע"ב דאף דבר שחוזר ע"י רפואה מ"מ הוה מום קבוע רק דבר שחוזר ע"י נסיון זה לא הוי מום וה"נ אם חוזר ע"י מיעוך זה הוה גדר נסיון אבל אינו חוזר ע"י מיעוך אף די"ל דיש לו רפואה וכעין דאמר ר"א ביבמות ד' ע"ט ע"ב גבי סריס חמה וע"ש בתוס' דף קי"א ע"ב ד"ה קרי. והנה עיין בתוספתא בכורות פ"ד דיבלת שיש בה עצם אף אם חתיכה הוה מום לשחוט עליו ונראה דזה רק גבי בכור דלא בעי פדיה ומיד כשנולד חלה עליו הקדושה והוא בעל מום אבל גבי קדשים דצריך פדיה וזהו מה דאמרינן בגמ' בכ"מ דבעי העמדה וכיון שיש פעולה שיתרפא המום א"א

לזה גדר העמדה לפדיון לכך י"ל לגבי קדשים אם נמצא הביצה דבוקה לא הוה פדיון ולחוש לזה א"צ דזה לא שכיח וכעין שכתבו התוס' ביבמות הנ"ל ולכך לא הביא זה רבינו גבי קדשים ועיין רש"י בכורות ד' מ' ע"א ד"ה והתיר דהטעם משום דאינו במקומו וא"כ משמע דס"ל דהביצה עצמה הוה בגדר אבר ועי' תוס' חולין ד' מ"ז ע"ב ד"ה אבל ע"ש ונ"מ לבעל שלש ביצים אם הוה כמו גבי כליות שם ד' ל"ט ע"א ע"ש. וכן נ"מ לענין פסול בקהל אם היה לו ג' ביצים וחתך אחד מהם ועיין בקדושין ד' כ"ה ע"א גבי היתה לו יתרת ובהך דבכורות ד' מ"ה ע"א ע"ש ברש"י ד"ה אם ובדברי רבינו בהל' ביאת מקדש:

הלכה ט

אסור להפסיד כו'. עי' בתוספתא מכות פרק ד' דהוה שם מחלוקת דר"י ורבנן גבי סירוס בנקבות ע"ש דרבנן מחייבי ועי' בתוספתא יבמות פ"ח ועי' בהך דב"ב דף פ' ע"א גבי דבורים אך י"ל דזה הוה רק כמו גרמא ולא גרמא בעצם האברים רק כמו גבי כרבלתא דתרנגולא דשבת שם דס"ל דכוס עיקרין גורם שינוי בעצם אברי הלידה ולכך אסור, ועי' תוס' בכורות ד' ל"ט ע"ב ד"ה כולם ותוס' סוטה ד' כ"ו ע"א ד"ה אשת ע"ש דפליגי על רש"י ועי' בהך דקדושין ד' כ"א ע"ב ד"ה מיעוט סם דכתב שם דזה הוה מאיליו ועי' בהך דנזיר דף מ' ע"א דכל היכא דבעינן לגלח ולא שיהא מגולח אז בסם לא מהני ועי' במכות דף כ' ע"ב דגבי קרחה חייב אף בנשא והטעם דכיון דחזינן דיש שני איסורים גבי קרחה וכן גבי זקן אחד שלא ישחית וזה בין עליו בין על חבירו, ואחד שלא יהא מושחת וזה רק עליו, ונמצא כך דהוא בעצמו חייב אף בסם כיון דעל ידי זה נעשה המעשה ועל אחרים אינו חייב רק בידים ועי' בנזיר שם ד' נ"א ע"ב בתוס' דנשא אינו עוקר השרשים של השער וע"ש ד' ס"א ע"א גבי הך דבעיא שם אם יכול לגלח בנשא ובירושלמי שם ספ"ח דמחלק בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה ונ"מ לענין הקפת זקן בנשיא ועי' בריטב"א פ"ג דמכות ע"ש ונראה דה"ה כאן גבי סירוס כן עי' שבת ד' ק"כ ע"ב וד' קל"ג ע"א ובירושלמי פ"א דמגילה הל' י"ג מוכח שם דכל היכא דכתיב עשיה גרמא שרי, ועי' קדושין ד' כ"ד ע"ב אך זה רק אם האיסור הוא משום הפעולה אבל שלא יהא הדבר נפעל אז אין נ"מ ועי' ב"מ דף צ' ע"ב ובדברי הירוש' פ"ט דכלאים מה דמחלק שם בין לדעתה בין בע"כ גבי בהמה ובדברי רבינו פ"ט מהל' כלאים הל' א' דמחלק בין הרבעת כלאים בין הנהגת כלאים דגבי הרבעה פטור בקול וגבי הנהגה חייב בקול וזה כמו שכ' וגם י"ל משום דאין קושי אלא לדעת גם בבהמה, ועי' ב"ק דף מ' ע"ב ע"ש. אך נ"ל דכאן גבי מסרס אחר מסרס הנה לכאורה אין האיסור רק משום הפעולה לא משום שיהא נפעל דהא כבר הוא סריס וא"כ מה הקשה הגמ' בשבת שם על הך דמוקי דמיירי בסריס מה

דמיון מסרס אחר מסרס לכוס עקרין וצ"ל דהאיסור שם הוא משום השותה ולא משום המשקה וא"כ נ"מ דלשאר מינים מותר להשקות כוס עיקרין אם היה סריס כבר וא"ש מ"ש התוס' בכורות ד' ל"ט ע"ב ע"ש:

הלכה יב

אסור לומר כו'. עי' בה"ה, והנה רבינו ז"ל דייק כאן דלבנו הגדול רק מותר למכור משמע אבל לא ליתן ועי' מש"כ רבינו בפ' י"ב מהל' זכיה ומתנה הל' י' דגם בבנו הגדול הוה כעצמו אך שם כתב אף מכרן ועי' בהך דגיטין דף מ' ע"א גבי קמקניה לבנו קטן, ועי' בהך דבכורות ד' ל"ה ע"ב דהוה מחלוקת דרשב"ג ור"י אם בנו ובתו הוה כגופו או לא ועי' בהך דכתובות ד' כ"ז ע"ב גבי שבויה דהוה ג"כ מחלוקת בזה אם בנו ובתו כגופו דמי, ועי' רש"י כתובות ד' מ"ט ע"ב ד"ה מבעי דגבי בנו לא אמרינן מתנה כמכר ע"ש:

פרק יז

הלכה א

שלש נשים כו'. ואם גבי גרושה יש גם עשה דקדושים עי' תוס' ב"מ דף צ' ע"א ד"ה הא ותוס' יבמות ד' פ"ד ע"א ד"ה והא, ועי' תוס' מכות ד' ט"ז ע"א דמבואר שם דגבי גרושה יש גם עשה:

אחד כה"ג כו'. עי' בקדושין ד' ע"ז ע"ב לא יאמר גרושה כו'. והנה באמת י"ל דנ"מ דאם נעשה כה"ג עובר משום שני לאוין אחד משום כה"ג ואחד משום כהן הדיוט ועי' מש"כ התוס' נזיר דמ"ט ע"ב כה"ג גבי כה"ג ברחוקים ע"ש בד"ה על דס"ל דחייב שנים, ועי' שם דף מ' ע"א ד"ה רבי ע"ש ובירושלמי שם פ' ו' גבי אכל חרצן שיש בו כזית חייב שתים אך עי' בס' המצות לרבינו מצות ל"ת ק"ע מבואר שם להיפך ועי' בהך דמנחות ד' ע"ח ע"א גבי מנחת חינוך דהיכא דלא עבד עבודה כשהוא כהן הדיוט צריך ג' מנחות ע"ש ועיין בהך דפסחים ד' ק"ה ע"א אמרי כהנים לוים כו':

ואחד כה"ג כו'. ואף אם עבר מחמת מומין כמבואר בהוריות ד' י"ב ע"ב ע"ש והנה בגמ' שם נקט רק משוח ומשמע אבל מרובה בגדים כיון שמסתלק בפה אין עליו שם כה"ג לאחר שמסלקין אותו עיין תוס' יומא ד' י"ב ע"ב וכ"מ וכן משמע בפה"מ לרבינו בהוריות שם שכתב לפי ששמן המשחה שנמשח אינו מבטל כו' משמע דהמשיחה פועל בו לעולם קדושת הגוף וכן משמע לשון המשנה מכות ד' י"א ע"א וכן בכ"מ דנקט רק משוח שעבר אך מדברי הרמב"ם בהל' רוצח פ"ז לא משמע כן ע"ש ועיין תוס' נזיר ד' מ"ז ע"א, וכן כתבו כה"ג התוס' יומא ד' מ"ד ע"א לחלק בין משכן למקדש דגבי משכן

אף אם נתפרק אסור לטמא ליגע בו ועיין מש"כ רבינו פ"א מהל' כלי המקדש הי"ג ובהך דנדרים דף ס"ב ע"א דאמר שם דשייך בה פריצים וחללוה אף בכלי שרת ועיין במלחמות בע"ז פ"ד על הך דד' נ"ב ע"ב ובמאור שם דמחלקים בין מזבח לכלי שרת ע"ש ועיין בזבחים ד' כ"ז ע"ב דמזבח לא הוה רק רצפה רק זה אותו שלא נמשח כמש"כ רש"י שם וע"ש ד' נ"ט ע"א וד' ס' ע"א דנין כלי מכלי ושם ד' פ"ז ועיין בתוספתא מנחות פי"א מנורה של משה לא היתה צריכה כו', ועיין בהך דסוטה ד' ט' ע"א לא שלטה שונאיהם במעשיהם ר"ל דהקדושה לא נסתלקה מהם דשמן המשחה יש עליו שם קודש לעולם כמבואר בהך דכריתות ד' ז' ע"א שמן משחת קדש כו', ועיין בירושלמי סנהדרין פ"ב מה אני בקדושתי כו' והך דנדרים ד' ס"ב הנ"ל קאי על אותם שהיה עבודתם מחנכתם ועיין ברש"י ע"ז ד' נ"ב ע"ב דמשמע דע"י ע"ז פקעה קדושת שמן המשחה וצריך שמן אחר ועיין בהך דמנחות ד' ק"א ע"א דלא משמע כן רק דדי בטבילה אך באמת כך דהנה עיין ברש"י הוריות שם ד' י"ב ע"ב ד"ה עבר כתב שם וכי נצטרע כו' אין לך כו' והלשון אינו מדוייק. והנה עיין מו"ק ד' י"ד ע"ב מבואר שם דגם גבי כה"ג בעל מום אמרינן כולא שתא גביה כרגל דמי, ועיין בכורות ד' מ"ה ע"ב דגם בעלי נגעים טהורים הוה בעל מום אך לא מחללי עבודה, אך כך דהנה עיין בירושלמי בפ"א דיומא ופ"ג דהוריות מבואר שם דיש ג' מיני כה"ג אחד בריבוי בגדים ואחד במשיחה ואחד בפה ועיין בהך דיומא ד' ה' ע"א ובמה דפליגי רבינו עם הר"א בהל' כלי המקדש פ"ד הי"ג אם קודם ריבוי בגדים ז' מותר לכתחלה לעבוד, ועיין בתוספתא שקלים פ"ג דמשמע כשיטת רבינו ע"ש. והנה הא צריך להביא גם מנחת חינוך, ועיין במנחות ד' ע"ח ובדברי רבינו ספ"ה מהל' כלי המקדש דעל מנחת כהן הדיוט מבואר שם דמקריב בידו ובשל כה"ג לא כתב ומקריב בידו והטעם משום דעדיין אינו כה"ג דלא נתרבה שבעה לכך מקריבה אחר כמו המשוח וכדומה וא"כ כך כיון שנתמנה בפה נעשה שם כה"ג לענין איסור ואח"כ כשנתרבה נעשה עליו שם קדושת כה"ג לענין קרבנות וכדומה ואח"כ כשנמשח נעשה עליו קדושת הגוף לעולם. והנה עיין במנחות ד' מ"ז דהיכא דאינו קדוש גמור אין בו גדר פדיון ועיין רש"י נדרים ד' ע"ט גבי אין נשאלין על הפר דהיכא דקליש הדבר אין בו כח לסלקו ועיין גיטין ד' מ' גבי המפקיר עבדו אין לו תקנה ג"כ כזה דהיכא דיש איסור וממון מיגו דמועיל הפקעה לממון מועיל נמי להאיסור אבל היכא שיש איסור לבד לא מהני, ועיין בהך דב"ק ד' קי"ז דכיון דהראה תחלה אף אם אח"כ נשא ונתן ביד פטור דמקלי קליא והנה גבי כה"ג ג"כ אם רוצים ב"ד לסלק המרובה בגדים מיגו דמהני לסלק הקדושה

מהני נמי לסלק האיסור אבל כיון שנצטרע אף קודם ההורדה מיד נעשה בעל מום ושוב לא מהני ההורדה של ב"ד וזהו כונת רש"י כאן:

הלכה ב

כל כהן כו' ואם בא עליה דרך כו'. עיין לעיל פט"ו ה"ב ע"ש רק דכאן דייק רבינו וכתב דרך זנות משמע דלא דהפטור הוא מטעם שהקדושין ג"כ לא היה בעבירה רק משום דהביאה הוה רק דרך זנות ולכך פסק לעיל פ"א הכ"ב דאשת כהן שזנתה אם אח"כ בא עליה בעלה חייב משום זונה אף דהנשואין היו בהיתר מ"מ לוקה משום דלא הוה ביאת זנות רק ביאת בעל משא"כ במחזיר גרושתו אז חייב משום שגם הקדושין היו בעבירה ונ"מ ללאו דסוטה גבי ישראל דאינו לוקה רק אם גירשה וקידשה אח"כ עוד הפעם עיין לעיל פי"א מהל' גירושין הי"ד ע"ש בכס"מ. ובזה א"ש הך דקדושין ד' ע"ח ע"א גבי דרך ליקוחין ע"ש בתוס' וזה ר"ל דגם הנשואין יהיו באיסור וגם יהיה נ"מ אם הקדושין היו בשוגג עמש"כ התוס' ב"מ ד' י' ע"ב ד"ה דאמר ע"ש. וגם עיין מש"כ רבינו לעיל פי"ב ה"ג דהיכא דלא הוה בת קדושין אז לוקה משום חייבי לאוין אף בלא קדושין אך י"ל דזה רק בכותית דאינה בת קדושין לכו"ע אבל גבי ישראלית לא ובזה מדוייק לשון הגמ' בקדושין דף ע"ז ע"ב פרט לכה"ג שבא על אחותו אלמנה ולמה לא נקט כהן הדיוט שבא על אחותו גרושה משום דכהן הדיוט אינו עובר רק בקדושין ואין קדושין תופסין באחותו ולא שייך בזה לאו דגרושה כלל ולכך נקט כה"ג באלמנה דא"צ קדושין ועיין בתוס' קדושין ד' ס"ח ע"א ד"ה הכל, ובדברי רבינו לקמן בפ' י"ט ה"ה דלכאורה לא משמע כן דהא יבמה הוה רק ספק קדושין ומ"מ פסק דהוה זונה. אך י"ל דלכך לא כתב רבינו שעובר עליה משום חללה רק כתב דנ"מ לענין ולדה ולא כמש"כ רש"י שם וא"ש וכ"כ בזה, ועיין תוס' כתובות ד' כ"ט ע"א ד"ה ועל גבי מחזיר גרושתו לר"ע ע"ש:

הלכה ד

אינו לוקה כו'. ואף דלקמן פי"ט ה"ג ולעיל בהלכות אישות ובהל' נ"ב פוסק דנשואין לבד הוה כבעולה לכל דבר מה"ת ע"ש צ"ל דזה רק לגופה דמקרי נשתנה אבל ללקות לא לקי עד דבעל ממש וכ"כ בזה וזהו דר"ל בהך דיבמות ד' ס"ט ע"א ואימא משעת הויה לא ר"ל בקדושין לבד רק בנשואין בלא ביאה. אך רבינו לא ס"ל כן כמש"כ:

הלכה ז

כהן שנשא ספק כו'. הנה רבינו דייק דוקא נשא אבל קידש לא, ועיין בירושלמי פ"ב דיבמות ה"י ע"ש. ובזה יש ליישב מ"ש התוס' בהך דיבמות ד' כ"ד ע"א מהך דשם ד'

ל"ו ע"ב דמשמע שם דאם חלצו אסורה לכהן ע"ש משום דשם לא נקט רק נתקדשה וכ"כ בזה:

הלכה יג

מצות עשה כו' לא קטנה כו'. הנה מלשון רבינו כאן משמע דקטנה לא דהוה איסור רק שעובר על המצוה ובוגרת הוה גדר איסור גם נ"מ בזה דלקדש את הקטנה בלא נשואין שרי אבל לקדש את הבוגרת אסור והטעם דקטנה יכול להמתין עד שתגדיל, ועיין לקמן בהל' י"ז משמע כן וכעין זה מבואר בירושלמי פ"ה דנזיר דאף דקיי"ל דגבי הקרבה אין נ"מ בין מום קבוע למום עובר ולוקה וכן פסק רבינו בהל' אסמ"ז פ"א מ"מ על הקדישו על בעל מום קבוע הוא דלקי אבל לא על בעל מום עובר משום דהא יכול להמתין עד שיתרפא וכן דייק שם לשון רבינו פ"א ה"ה דנקט אם הקריבו דוקא וא"ש:

ואינו נושא שתי נשים כו'. עיין בה"ה, ועיין מש"כ רבינו בהל' כלי המקדש פ"ה ה"י דאין כופין אותו להוציא ע"ש. כבר ידוע הקושיא על דברי רבינו מהך דקדושין ד' ס"ח ע"א דכיון דמוקי לה בכה"ג וא"כ למה ליה לאוקמא בבעילה תיפוק ליה דהא אסור לישא ב' נשים וא"כ הראשונה אהובה והשניה שנואה וצ"ל דלא שהאיסור לישא שתי נשים רק במה שיש לו שתי נשים וא"כ לאחר שנשא השניה גם הראשונה נקראת שנואה והוי כהך דאמרינן בזבחים ד' צ"א ע"א כמאן דשחיטין תרווייהו דמי ע"ש, ועיין ב"ב ד' קנ"ז ע"ב למהדורא בתרא דרב אשי דפסק שם יחלוקו ושניהם שוים, ועיין בהך דשבועות ד' כ"ח ע"א מי גרם לשניה שלא כו' ע"ש ברש"י ועיין מש"כ רבינו בהל' פסולי המוקדשין פ"ג הי"ג דמשמע שם דאף אם העלה אימורים של הך שאח"כ יזרוק דמה יוריד ע"ש בהשגות והוא ג"כ מחמת זה דאז כל אחד הוה כמו גוף אחר, ועיין בירושלמי קדושין פ"ב ה"ז ע"ש, ועיין בהך דמנחות ד' מ' ע"ב גבי הטיל למוטלת, ובדברי רבינו שם בהל' ציצית פ"א הט"ו דאם נתכון להוסיף גם הראשונה נתבטלה העשיה שלה ע"ש:

הלכה יד

כה"ג לא ישא כו'. עיין בירושלמי כאן דס"ל דכ"ע מודו בזה ולא כרש"י ותוס' ד' נ"ט ע"ב ד"ה כשרה, ועיין שם ד' ס' ע"א וע"ב מכלל דבמוכת עץ כר"מ ס"ל. אך י"ל דר"מ לשיטתיה בכתובות ד' י"א דמוכת עץ יש לה כתובה מאתים. והנה עיין בפי"ח ה"א גבי נרבעת לבהמה לא כתב רבינו אם הוה מוכת עץ או לא, ובגמ' מבואר דיש עליה שם מוכת עץ, וע"ש ברש"י ד"ה כשרה. אך י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דרב ושמואל בכתובות ד' י"א ע"ב אם יש מוכת עץ בבשר ע"ש ור"י קאמר שם בגמ' ביבמות זה אליבא

דרב ורב לשיטתיה והא דכשרה לכה"ג זה אמר שמואל ושמואל ג"כ לשיטתיה וא"ש, ועיין בירושלמי כתובות פ"א ה"ג דמקשה שם ממוכת עץ ע"ש:

נבעלה כו'. עיין בגמ' כאן דמבואר דמ"ד נבעלה שלא כדרכה פסולה פליג אבוגרת וס"ל דבוגרת כשרה ע"ש ורבינו פסק לתרווייהו. ונראה כך דהנה יש ב' מצות גבי כה"ג אחד שישא בתולה והב' שלא ישא שאינה בתולה שלא כדרכה לא מקריא שאינה בתולה וגם לא מקריא בתולה נמצא דלא עבר על שנשא שאינה בתולה רק על שלא נשא בתולה וכן גבי בעולת עצמו ג"כ כן ועיין במש"כ רבינו ז"ל לקמן פי"ט ה"ד דאם בעל כה"ג בלא נשואין בעולה לא חיללה ואף דרבינו ס"ל דכל חייבי לאוין לא יעברו רק בקדושין ומ"מ פסלי בביאה לבד כמבואר בגמ' בכ"מ וצ"ל דכאן רק הנשואין משוי לה שם איסור עליה וזה רק מה דעבר בנשואין דהיינו שנשא שאינה בתולה אבל מה שלא נשא בתולה בזה לא שייך חילול, ועיין תוס' פסחים ד' מ"א ע"ב ד"ה אכל כזית, לכך י"ל דגם גבי בעולת עצמו וכן גבי נבעלה שלא כדרכה אם בא עליה אף דמוציאה בגט מ"מ לא חיללה, אך מ"מ זה לא שייך לומר סופה להיות בעולה תחתיו דזה לא שייך רק היכא שהאיסור הוא מה שיש בה חסרון אבל היכא שהאיסור הוא מחמת שאין בה המעלה הרי מ"מ המעלה לא היה בה, וכעין זה י"ל בהך דסוכה ד' י"ז וד' י"ח גבי פסול אויר אם מה שאין כאן הסכך כשר או זה בעצם הוי פסול ונ"מ להך דלבוד דזה לא שייך לומר רק אם זה פסול אבל מה שאין כאן סכך ע"י לבוד לא יהיה סכך אחר ועיין בירושלמי דעירובין פ"א ופ"ב מוכח בכ"מ דר"מ ס"ל כרשב"ג דפחות מד' הוי לבוד ומ"מ מוכח דס"ל דאויר ג' פוסל ע"ש ד' י"ד ע"א בהך מחלוקת דנסרים משמע מלשון הגמ' להיפך וע"ש ד' י"ג ע"ב גבי ירקות דפוסלים משום אויר ע"ש ועיין תוס' ב"ב ד' קס"ב ע"ב וכ"כ בזה, ובירושלמי דסוכה פ"א, וגבי בוגרת ומוכת עץ הטעם הוא דנשא שאינה בתולה ומ"מ הך דאשה בתולה קיים כיון דלא איתעביד בה מעשה בידי אדם ולכך שייך לומר זה הטעם דסופה להיות בוגרת תחתיו כמש"כ וא"ש:

הלכה יח

אבל הממאנת כו'. ואם לא נבעלה מותרת אף לכה"ג כו' כמבואר בגמ' ובירושלמי אך זה צריך עיון למ"ד דבעילה שלא כדרכה כשרה לכה"ג ואנן קיי"ל בכ"מ דבעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה כמבואר בקדושין ד' ט' ע"ב וכ"מ כה"ג מאי דאם בא עליה בעל שלא כדרכה ואח"כ מיאנה בו אם משוי לה כמו שלא היה בעלה מעולם וא"כ מותרת לכה"ג או לא וכ"כ די"ל דזהו פי' הירושלמי ביבמות פי"ג ה"ב מהו שתמאן בבעלה ותיטול קנס מאחר ועיין בכתובות ד' ל"ה ע"ב הממאנת ע"ש ברש"י ותוס' וכ"כ בזה:

הלכה יט

יצא עליה קול כו'. עיין לקמן בהל' כ"א גבי יצא עליה שם מזנה דאף אם מת בעלה מותרת להנשא לכהן, והטעם דהנה רבינו פי' שם דמיירי בא"א והטעם כך דאף דגבי כהונה חיישינן אף לקלא זה רק היכא דאין נ"מ רק לכהן אבל אם ע"י זה אסורה גם לבעלה ישראל מותרת אף לכהן ועיין בהך דיבמות ד' פ"ח ע"ב בהך דדפנו וע"ש ברש"י ד"ה אלא דרק אם העדים העידו שכבר מת דאז אין נ"מ מה"ת רק לכהן ועיין בהך דסוטה ד' כ"ז ע"א גבי דומה ולעיל פט"ו ה"כ, אך שם משמע דהקול יצא אחר שמת בעלה דאז אין נ"מ רק לגבי כהן ועיין בירושלמי סוטה פ"א ה"ז ע"ש ובתוספתא פי"ב דיבמות האשה שיצא עליה שם רע ולדותיה כשרים משום דקיימי בחזקת הבעל. אך באמת למה לגמ' ולתוספתא לומר טעם אחר היה להם לומר משום דגבי ולדות נ"מ גם לישראלים. אך י"ל דר"ל דלא חיישינן לולדות כגון אם הוא כהן ויצא עליה שם רע דאז אף הבנות שהם שלו אסורות לכהנים ולכך נקט לשון הגמ' בת ובתוספ' נקט רק ולדותיה ולכך לא הביא הגמ' דברי התוספ' דשם י"ל דקאי על בנים, ועיין בהך דכתובות ד' י"ג ע"ב בתוס' ד"ה השבתנו דכ' שם דשבויה בחזקת בעולה ר"ל דהתקנה הוא לכהן דסתם שבויה הויא בעולה אך זה רק לכהן אבל לישראל י"ל שלא זנתה כלל ועיין כתובות ד' נ"א ע"ב מה דמקשה שם משבויה ואמר שם דהקילו אך שם כיון דהוה א"א ונ"מ גם לישראל שוב לא הוה שבויה אף לכהן בחזקת ודאי בעולה ועיין שם ד' כ"ז ע"ב גבי הך דר' זכריה בן הקצב ובר"ן שם ולקמן אבאר ועיין בהך דנדרים ד' צ' ע"ב אך שם נ"מ ג"כ רק לכהן דמיירי בנאנסה ועיין לקמן פי"ח ה"ט, ועיין מש"כ לקמן ספי"ט:

הלכה כ

אבל אם יצא כו'. עיין כאן ד' פ"ט דאמר שם עיינו בה רבנן ולא הוה ש"פ ואף דמדרבנן גם בפחות מש"פ חיישינן לקדושין וע"כ צ"ל כשיטת רבינו דלרבנן לא חיישינן לקלא:

הלכה כא

יצא קול כו'. עיין בהשגות והנה רבינו לא ס"ל החילוק של הראב"ד וא"כ למה גבי בעולה לכה"ג לא חייש לקול וצ"ל דכיון דרבינו ז"ל פסק לקמן בפי"ט ה"ד דאין שם איסור על בעולה כל זמן שלא נשאה וא"כ הוה כמו קול שלא הוחזק דכיון דבעצמה אין שום איסור כ"ז שלא נישאת ולא שייך בזה גדר קול עליה ולכך ס"ל להתוס' בחגיגה ד' י"ד ע"ב דהיא אינה מוזהרת משום דהוא גורם האיסור וכעין זה הסברא י"ל בתוס' שבת ד' צ"ד ע"א בד"ה ר"ש דגבי הוצאה די שיהא צריך לגופו של העושה ולא לגופו של המלאכה ולא כשאר מלאכות והטעם משום דשם בלא המוציא אין שם מלאכה עליה כלל ואימתי יש

עליה שם מלאכה בזמן שעושין אותה ולכך די במה שהוא צריך הדבר משא"כ שאר מלאכות ולכך כתבו התוס' בכ"מ דהוצאה הוה מלאכה גרועה:

פרק יח

הלכה א

מפי השמועה למדנו כו'. עיין מש"כ ה"ה לענין מחזיר גרושתו משנשאת, אך באמת רבינו ס"ל כשיטת הירושלמי בסוף פ"ד דיבמות דמחזיר גרושתו משנשאת נפסלת לאכול בתרומה רק דבתה כשרה ומה דמבואר בגמ' בכ"מ דאינה מתחללת ר"ל דאין עליה שם חללה אבל מ"מ אסורה בתרומה משום זונה והא דנקט ביבמות ד' מ"ד כשרה לכהונה נ"ל כך. דהנה רבינו פסק לקמן בפ' י"ט ה"ג דבנשואין בלא ביאה משוי לה חללה ע"ש וכ"כ בזה משום דס"ל דזה הוה דין דנשואין כביאה אך זה רק לענין דינא אבל ללקות פסק רבינו לעיל פי"ז ה"ד דאין לוקין והטעם משום דשם בעי שיעשה פעולה וכ"ז שלא עבר אינו לוקה וס"ל דכאן גבי מחזיר גרושתו וכדומה לא פסלה עד שבא עליה ולא נפסלה בנשואין בלבד ועיין ביבמות ד' ס"ט ע"א וגבי קרובת חלוצתו וחלוצתו שם גם בא עליה לא פסלה עיין לקמן בהל' ד' והטעם משום דס"ל דהוה רק מדרבנן דהולך לשיטתיה וכן מבואר בירושלמי פ"ה ה"ד הבא על חלוצתו כו' ועיין כאן ד' פ"ה ע"ב ובירושלמי שם פ"ט דאמר מחזיר גרושתו איכא בינייהו:

והבא על הנדה כו'. עיין בהך דתמורה ד' כ"ט ע"ב דמבואר כן להדיא דלאו זונה היא:

הלכה ג

וכן הגיורת כו'. עיין בהשגות וכ"כ בזה ועי' בירושלמי פ"ד דקדושין ה"א דקרא לה זונה אך יהיה נ"מ לדידן דס"ל לקמן פי"ט הי"ב דגר שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה. והנה שם משמע מדברי רבינו דמעוברת שנתגיירה בתה אסורה לכהונה ועיין בבה"ג דמבואר שם ג"כ כן ע"ש בהל' מיאון בה י"ל דאינה אסורה משום זונה רק מטעם מזרע ישראל וכ"כ בזה:

הלכה ט

אשת כהן שאמרה לבעלה כו'. עיין בהשגות דס"ל דמהני אמתלא ועיין בה"ה וכ"כ בזה אם היכא דזה הוה גדר עדות אם מהני אמתלא, ועיין בהך דסוטה ד' כ' גבי אמרה איני שותה אם מצי למיהדר ועיין בסנהדרין ד' מ"ד ע"ב ובדברי רבינו בהל' עדות ובתוס' יבמות ד' קי"ח ע"א ד"ה סד"א ושם בע"ב ד"ה אמר ליה דמבואר שם דלא מהני אמתלא ע"ש והוא מטעם זה ועיין בתוספתא דמאי פ"א כל דבר ששתיקתו כו' ושם בירושלמי

פ"ו הי"א דיש נ"מ היכא ששתיקתו אוסר או שצריך להתיר ועיין מש"כ התוס' ב"ק ד' ע"ב ע"ב ד"ה אין לך דהיכא דאין הדבר מתקיים רק על ידי פיהם הנאמנות לא הוי בגדר מיגו ועיין מש"כ הרמב"ן ז"ל ב"ב ד' ל"ג על הך דקרובו דרב אב"א ומש"כ רבינו ז"ל בפה"מ פ"ו דדמאי מי"א ומש"כ וכן כל מי שחייב נפשו שום חיוב ע"ש ובהך דכתובות ד' כ"ד ע"ב אם אתה מאמינו כו' ובירושלמי שם ה"ח דאמר ויעשה כהרחק עדות כו'. והנה גבי אשת ישראל אם אמרה שזנתה ברצון דאין מאמינים אותה אם מת בעלה אם מותרת להתייבם וי"ל דזה תליא בהך דפליגי ביבמות דף קי"ב אם יבם הרי הוא כבעל או לא ע"ש ברש"י ותוס' וע"ש דף קי"ח ע"ב גבי ניתן לי בן במדה"י וכ"כ בזה:

הלכה יז

השבויה שנפדית כו'. עיין לעיל בהל' אישות פי"א ה"ב דכתב דהטעם דשבויה משום דחזקתה שתבעל אף אם לא נבעלה הוה כבעולה ר"ל דזה בגדר תקנה ולכך אף אם אנו יודעים שלא נבעלה כ"ז שאין לה עד המעיד שלא נתייחדה לא מהני לדידן דלא ס"ל כר"י ור' דוסא בכתובות ד' ל"ו ע"ב אבל אם יש עד או מחבואה כמבואר בכתובות ד' כ"ז ע"א אז שוב ליכא עליה שם שבויה כלל וזהו דאמרינן בירושלמי כתובות פ"ב ה"ב גבי שנים אומרים נשבית וטהורה כו', אמר שם דהוה כמו שאומרים לא נשבית ר"ל דשוב אינה בגדר שבויה, וכן אם יש מחבואה שוב לא הוו הנשים בגדר שבויות כיון שיכולין להטמין עצמן וע"ש בר"ן ובדברי רבינו לקמן ובהך בעיא דרב אשי שם ורבינו פסק שם להקל והטעם ג"כ כך דשוב אין דין שבויה עליהם וכעין זה ג"כ בהך דשבועות דף מ"ה ע"ב גבי שכיר דשכרו שלא בעדים ליכא דין שכיר ע"ש בתוס' ור"ל ג"כ כן דזה הוה תקנות קבועות דשכיר נאמן ולא חלקו וכמו דאמרינן בגיטין ד' י"ז ובכתובות ד' ק"ד יתד היא שלא תמוט וזהו דקאמר קבועות, אך כל זה אם ידעינן שהוא שכיר אבל כיון שאין אנו יודעים שהוא שכיר אין עליו זה הדין והתקנה ומקשה שם דא"כ גבי שומר נמי דהא זה גזיה"כ דשומר א"צ הודאה וא"כ נימא דאם אין שם עדים שהוא שומר שוב לא שייך עליו זה הדין כלל והך להד"ם דקאמר שם י"ל דר"ל על השמירה דלא קיבל עליו דין שמירה ועיין במש"כ רבינו בהל' שכירות פ"ב ה"י וי"א היכא שיש שם הכחשה בשמירה גופא ועיין שם בפ"ו ה"ב וג' ובדברי הראב"ד שם בהשגות, ולכך בכתובות שם ד' כ"ז ע"ב גבי עובדא דר"ז בן הקצב לא נתייחד עמה אף דהוא עצמו ידע שהיא טהורה. וכן יהיה נ"מ במה דמבואר בכתובות ד' ל"ו ע"ב דהמעיד על השבויה לא ישאנה, וא"כ למה ליה לומר שם ד' כ"ז ע"ב מחמת דאין אדם מעיד על עצמו תיפוק ליה דלא גרע מהך

דהמעיד בה לא ישאנה וצ"ל דהא מבואר בתוספתא דיבמות דאם נשא לא תצא ע"ש בפ"ד וה"נ כדיעבד דמי ועיין כאן ד' י"ד ע"א גבי ארוס כו':

הלכה יח

וכן קטן שהיה מסיח כו'. עיין בה"ה, ועיין ב"ק ד' קי"ד ע"ב מבואר דעובדא הוה בקטן ועיין בהך דבכורות ד' ל"ה ע"ב דבנו ובתו כאחר דמי ע"ש ועיין בהך דב"מ ד' צ' ע"ב וכ"כ בזה. אך באמת בירושלמי כאן הוה זה מחלוקת אם תרתי קטן וקרוב אם מהני או לא וס"ל לרבינו דלא מהני וקאי רק אקטן קרוב, ויהיה נ"מ ג"כ אם כאן צרה נאמנת אם כאן שייך לומר מקלקלה לה אך י"ל דכיון דבעלה לא מהימן דהויא כעצמו ה"ה אשתו וכעין דאמרינן בבכורות ד' ל"ה ע"ב דכל מקום שהוא אינו נאמן אשתו אינה נאמנת דגם היא בכלל התקנה, ועיין בהך דשבועות ד' מ"ו ע"ב גבי אשתו של שומר נשבעת ועיין בסנהדרין ד' י"ד ע"ב גבי שומא אם אשתו ג"כ נחשבת כו' ובירושלמי דע"ז פ"א אם נשיא דפלחין כפלחין ובירושלמי פ"ב דדמאי מבואר דאם הוא ע"ה ואשתו חבירה מתארחין אצלה ועיין בכורות ד' ל' ע"ב אם אשת חבר שנשאת לע"ה דהוה מחלוקת אם צריכה לקבל דברי חברות עוד הפעם או לא, ועיין בתוספתא דע"ז פ"ג אם נותנים להם בנות חבר וצריך לפסוק עמו שלא תעשה טהרות ע"ש דהוה מחלוקת ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' מטמא מו"מ פ"י ה"ו, ועיין בשאלתות דר"א פ' בא שפי' דלכך בהך דבכורות הנ"ל אשתו כגופו משום דצריך ליתן לה מזונות, ועיין בירושלמי פ"א דסוטה גבי משקה על פיו מי קרוב מבעלה:

הלכה כ

כהן שהעיד כו' שאלו לא ידע כו'. עיין בהך דע"ז ד' מ' ע"ב גבי הבא מן האוצר מותר ובהך דבכורות ד' כ"ט ע"ב גבי עורות עבודים והוה כעין דאמרינן בגיטין ד' ס"ז דיבורא אמרי מעשה לא קעבדי בשביל חשש נגיעה ע"ש:

הלכה כא

היו שם שני עדים כו' הרי זו מותרת כו'. הנה בתוספתא מבואר דלכתחלה לא תנשא ועיין בירוש' פ"ב ה"ב מבואר שם ג"כ כן, וצ"ל כך דס"ל לרבינו דדוקא שם דהני דאמרי שנשבית הם העידו שהיא טמאה ולכך קיבלו עדותם ולכך לכתחלה לא תנשא אבל רבינו ז"ל מיירי שכבר באו עדים שנשבית וא"כ זה שמעיד שנטמאה א"צ ב"ד לקבלו כלל דאין נ"מ בעדותו כעת ולכך אם אח"כ עד או אשה מעידים שטהורה היא מאמינים אותם אף לכתחלה וכה"ג מבואר בירושלמי דסוטה פ"ו דאם מתחלה באה צרה ואמרה שראתה שנטמאת ואח"כ בא עד אחד ואמר ג"כ כן אין מקבלין אותו לענין הפסד כתובתה

ע"ש, ועיין מש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות ספ"י דסנהדרין דעדים שאין פועלים שום דבר בעדותם אין עליהם שם עדים כלל ע"ש ועיין מש"כ רבינו בפ"ט מהל' עדות ה"ג גבי ספק כשר ספק פסול ג"כ כה"ג דכיון דאין מועיל בעדותו אין מקבלין אותו בב"ד כלל ואין שם עד עליו, ועיין בהך דכתובות ד' כ"ו ע"ב גבי ההוא מעשה דאשקלון ועיין בפי' הראב"ד במס' עדיות פ"ח מ"ב דמיירי בפסולי עדות דאל"כ מאי טעמא דבני משפחתה. אך באמת שם כך דכבר כתבתי דשבויה הוא תקנה והוה בגדר ודאי בעולה וכמש"כ התוס' כתובות ד' י"ג ע"ב רק אם עד אחד מעיד שלא נטמאה הוה כמו שאומר שלא נשבית וזה נ"מ אם אומר שלא נסתרה או שאומר שגם הוא היה שם בשעת סתירה ועיין בירושלמי גיטין פ"ז גבי נתייחד עמה דבעי שידעו עדים שהעבד ושפחה היו שם אך אם הם אומרים שלא נסתרה כלל שוב לא שייך זה ועיין כאן ד' כ"ז ע"ב הכא דשתיקתה אוסרתה ע"ש משמע דעיקר הפעולה מועיל שיעידו שיודעין שטהורה היא אבל זה שמעידין שלא נסתרה ס"ל בני משפחתה דזה לא מהני ועיין בתוס' יבמות ד' קי"א ע"ב ד"ה לא נסתרה ע"ש:

פרק יט

הלכה א

אבל הכהן עצמו כו'. משנה דסוטה ד' כ"ג וע"ש בפה"מ ובתוס' יבמות ד' פ"ה ע"א וכ"כ בזה ועיין בדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ו ה"ט דנראה דחזר בו ממה שפי' בפה"מ ע"ש:

הלכה ג

אם נשאת אעפ"י כו'. עיין בתוספתא פ"ו דיבמות מבואר להיפך וכן בירושלמי שם דס"ל דהפסול תליא דוקא בביאה ולא בנשואין ועיין בבלי כאן ד' נ"ח ע"א בהך מחלוקת דת"ק וריב"ב ע"ש ועיין תוס' גיטין ד' פ"ה ע"א דס"ל דלא פסלה מה"ת בנשואין בלא ביאה וכן הוא שיטת בה"ג דאף דקיי"ל כמ"ד במכות דף ז' דלגבי מיתה די עד שיראו כדרך המנאפים מ"מ לאסור על בעלה לא אסרינן עד שיראו כמכחול בשפופרת ע"ש בהל' מיאון וכן ס"ל להתוס' בכתובות ד' ט' ע"א ד"ה מפני מה ע"ש ועיין בתוס' יבמות ד' כ"ד ע"ב ד"ה אמר דלא ס"ל כן ובתוס' כתובות ד' ס"ג ע"ב ד"ה אבל ע"ש וכן ס"ל בה"ג גבי קדושין כה"ג דבעי דוקא סהדי שיראו שבועל אותה ולא די בעדי יחוד ודלא כשיטת רבינו אך זה י"ל דזה רק בשיש עדים דאז הדין נותן דנאסרה רק אם אין עדים רק הוא אומר שמצאם אותם כך אז י"ל דבעי דוקא כמכחול דזה הוה רק גדר אומדנא ועיין במש"כ המרדכי בקדושין פ"ג מש"כ בזה דזה הוא רק גדר אומדנא וכעין הך דגיטין ד' נ"ז ע"ב

גבי הך עובדא דבבא בן בוטא וגם נ"ל דגבי חלל שנשא כשרה דשם אין איסור בהנשואין כמבואר ביבמות דף פ"ד ע"ב רק דמ"מ חיללה י"ל דזה רק בביאה ולא בנשואין ועיין מש"כ רבינו בקדושין בפה"מ על הך משנה דבת חלל זכר ע"ש דתמה על זה, וכן נ"מ גבי אתנן אם חלל בא על כשרה אם שייך בה דין אתנן:

הלכה ד

וכן אם בעל כו'. עיין בה"ה, ואף דלדברי רבינו גם שאר חייבי לאוין בקדושין לא לקי צ"ל דאין עליה שם בעולה כלל כ"ז שלא נשאה וגם י"ל דס"ל לרבינו דאף אם קידשה כבר ובא עליה שלא לשם נשואין לא חיללה דבעי דוקא ביאת נשואין, ועיין כתובות ד' ל' ע"א ע"ש:

הלכה ה

לפיכך כהן כו'. עיין כאן ד' פ"א ע"א ובריי"ף פ"י דיבמות דלא משמע כן וכ"כ בזה:

הלכה ז

כהן שנשא כו'. כן מבואר ביבמות ד' ק' ע"ב ע"ש דולד של ראשון כשר:

הלכה י

וה"ה בחלל של דבריהם כו'. הנה משמע מלשון רבינו דמה"ת לא לקי כיון דמדרבנן הוא חלל ועיין בירושלמי פ"ג דמעשר שני ה"ח דאם נטמא בולד הטומאה ופדאו ואח"כ נטמא באב הטומאה ופדאו אינו לוקה על מעות השניות ע"ש, ועיין תוס' חולין ד' י"ג ע"ב דכתבו שם דאף אם יש טומאה דרבנן מ"מ הוה תיקון וכ"מ בזה. אך עיין לקמן פ"כ ה"כ מבואר דאם הוה פסול מדרבנן מ"מ ללקות לקי, אך יש לחלק דכאן עכ"פ שם חלל עליו, וכן נ"מ לענין טומאה דרבנן אם מותר חלל מדרבנן לטמא עיין בהך דנזיר ד' כ"ט ע"ב דהוה שם לחד לישנא מחלוקת דר' וריב"י ע"ש ועיין תוס' סוכה ד' מ"ד ע"א ד"ה אמר ליה דתקנתא דרבנן לא דחי מעלות דרבנן ע"ש, ועיין בתוס' יבמות ד' י"א ע"א ד"ה ר"ש מש"כ שם דממ"נ תועיל ושם ד' נ"א גבי גט ומאמר ע"ש, ועיין בהך דסנהדרין ד' ה' ע"ב דשם נקט בביה"ק ולכך נקט שם דהוא בן גרושה ובירושלמי הובא ברש"י שם דעובדא הוה רק משום ארץ העמים לכך נקט אשה שאינה הוגנת ועיין בהך דנדה ד' מ"ו ע"ב בהך מחלוקת דמופלא סמוך לאיש אתא נשואין דרבנן ומבטלי כו' וכן שם גבי תרומה ג"כ כן, ועיין תוס' מגילה ד' י"ט ע"ב ד"ה ר"י וכ"מ, ובהך דמנחות ד' ל"א ע"א גבי נתערב לי טבל ע"ש:

הלכה יב

הואיל והורתה ולידתה בקדושה כו'. וא"כ מוכח מלשון רבינו דאם נתגיירה מעוברת הבת יש עליה שם גיורת ועיין בהך דיבמות ד' ע"ח ע"א גבי מעוברת שנתגיירה אם הוה כשני דורות או כדור אחד, וכן פסק רבינו ועיין ביבמות ד' צ"ז ע"ב דמבואר שם דיש עליהם שם ישראל וכ"כ בזה ועיין בכתובות ד' מ"ד ע"ב דצריך על זה ריבוי דחייבת סקילה אם היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה וכ"כ בזה לעיל ונראה די"ל דזה תליא בה והוה כמו דאמרינן בתמורה ד' כ"ה אם שייר משוייר ועיין מש"כ בזה בהל' שחיטה פ"ב ה"ד ובהל' פסולי המוקדשים ובדברי רבינו בהל' עבדים פ"ז ה"ה ע"ש בהשגות ובאמת זה הוה כמו דאמר ר"י במנחות ד' י"ד ע"ב הכתוב קראו גוף אחד כו' ר"ל דתליא בו אם ירצה הוה כמו גוף אחד ואם ירצה הוה כמו שני גופים וה"נ כן ודלא כמש"כ רש"י בתמורה שם ונראה לפי"ז דאם נכרית מעוברת טבלה ע"מ שלא יהיה בנה בכלל מהני ועיין ב"ק דף ע"ח ע"ב דיש שם ב' לשונות אם זה הוה שיור בגוף או לא ע"ש, ועיין נזיר ד' נ"א גבי גלגלין ע"ש דהוה בעיא דלא איפשטא, ועיין תוס' ב"מ ד' ע"ט ע"ב דגבי מקח וממכר לא הוה בכלל ועיין בהך דשבת ד' קל"ה ע"ב גבי בלוקח זה שפחה וזה עוברה ע"ש ובדברי רבינו ז"ל שם דכיון דחלקם לשני גופים לא מהני טבילתה של זו לעוברה ועיין במש"כ רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ד ה"ב וה"ד דמוכח שם דהולדות של נתגיירה מעוברת שייכים לה וא"כ מוכח דהיא יורשם וכשיטת התוס' כתובות ד' י"א ע"א וסנהדרין ד' ס"ח ע"ב ועיין בירושלמי ב"ק שם פ"ד דמוכח דס"ל כפי' ריב"ם בתוס' ב"ק ד' מ"ב ע"ב ד"ה היתה וס"ל דמיירי דלא שחרר רק אותה והעוברים שייכים להאדון רק כיון דלא אפשר לשום אגב גופה דגופה אינה שלו לכך אינם שייכים להאדון ועיין בהך דערכין ד' ז' ע"א סד"א ממונא דבעל הן ע"ש:

הלכה יז

כל משפחות כו' ואעפ"י כן כו'. ואף אם היתה המשפחה מוחזקת בכשרות מ"מ אם נראה בה דבר שיש בו חשש פסול איתרע וכן מבואר בהך דפסחים ד' ג' ע"ב ע"ש גבי שמץ פסול. והנה רבינו כאן פסק דכל המשפחות בחזקת כשרות ועיין מש"כ רבינו לקמן פ"כ ה"ה ע"ש בדברי הה"מ מה דמחלק בין משפחה בין אחד שאינו ידוע שאין לו חזקת משפחה כלל. והנה התוס' כתובות ד' כ"ד ע"א כתבו דיש נ"מ אף לדידן דלהכשיר לעבודה צריך אף לרבנן בדיקה ועיין בהך דקדושין ד' ע"ב ע"ב בהך מחלוקת דר"מ ורבנן גבי כל הארצות בחזקת כשרות ושם דף ע"א דמחלק בין בבל וא"י לשאר ארצות ומוכח שם דבשאר ארצות אף סתמא אף דיעבד מוציאין אשה מידו ע"ש וע"ש בתוס' ד"ה כאן,

ועיין בירושלמי פ"א ה"ט דכתובות בהך מחלוקת דשם אם שתוקי כשר או שתוקי פסול וכהך דר"א ור"י אם חזקת האב מהני לבת ואמר שם דר"ז ס"ל שתוקי פסול ומביא ראיה מהך דקדושין ד' ע"ט ע"ב דר"ל ס"ל דהך דכרוכים מהני דוקא לתרומה וע"ש בתוס' ד"ה לא שנו והך דדף ע"ו קאי למשפחה, וע"ש בתוס' דלא ס"ל הך חילוק של עבודה ליוחסין. והנה למאן דס"ל בקדושין ד' ע"ב ע"ב דגם רבנן לא ס"ל הך דכל ארצות בחזקת כשרות וא"כ ע"כ הך דין דדף ע"א ע"ב דלהשיאו אשה שהיא מיוחסת מד' אמהות דוקא אם יודעין שהוא ודאי כשר וא"כ הך דין דדף ע"ו או דמיירי בבבל או דמיירי במוחזק שהוא כשר אך זה רק אם הוא כהן וכשיטת הראב"ד ז"ל לקמן בהל' י"ח ומפרש דזהו כונת הגמ' בכתובות ד' כ"ד ע"ב דנאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה ר"ל כך דכיון דנימר לו שיהיה מוכרח שישא אשה שיבדוק ד' אמהות דרק כהן צריך שיבדוק ד' אמהות וא"כ על ידי זה נחזיקנו בודאי כהן ולכך אסור זה וכעין דאמרינן בחולין ד' פ"ו ע"א גבי כיסוי הדם בא לימלך מא"ל ואף דאם כן הוה זה קולא אך כיון דעיקר הטעם משום מעלה וכאן כיון דאין מאמינים אותו שוב אין בו הך מעלה זהו כונת הראב"ד אך רבינו ז"ל ס"ל דגבי משפחת כהנים אדרבא קולא היא וגם ישראל צריך לבדוק משום דקיי"ל כמ"ד דכל ארצות בחזקת כשרות וא"כ צריך גם הוא לבדוק והך דכתובות ד' כ"ד ע"ב מיירי דאין לו חזקת משפחה ואז נשאר הדין דדף ע"א ע"ב וכמבואר לקמן פ"כ ע"ש, ועיין בירושלמי בקדושין שם מה דאמר דלרבנן בודק לעולם וזה ר"ל כמש"כ דכיון דלרבנן כל הארצות בחזקת כשרות א"כ צריך הוא לבדוק לעולם דיש בו דין מעלה יוחסין:

הלכה כב

כל שקוראין כו'. עיין בהשגות ועיין בהך דקדושין ד' ע"א ע"ב גבי משתקותא דבבל היינו מיחסותא ועיין ב"ב ד' נ"ח ע"א גבי הך עובדא דר' בנאה ע"ש, ורבינו ז"ל ר"ל אליבא דדידן דס"ל כל הארצות בחזקת כשרות בזה אם קראו לו ושתק בטל ממנו החזקה ולא עליו רק שאין נושאים נשים ממשפחתו אא"כ בדקוהו:

הלכה כג

וה"ה אם כו'. עיין בכ"מ בשם הראב"ד, אך באמת אין כן כונת הראב"ד ז"ל רק הפי' דכיון דעיקר הטעם משום מעלות כהונה זה רק היכא דהפסול לא שייך רק לכהנים אבל פסול ממזר כיון דשייך גם בישראלים לא עשו בה מעלה אף לכהנים ומותרת לכתחלה משום ס"ס וט"ס הוא שם בדברי הראב"ד והך ועיסה דנקט שם הראב"ד הוא מלתא באנפי נפשה, ועיין מש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ד דקדושין על הך דדף ע"ו וזהו שיטת רש"י שם ד"ה לא הוזהרו ועיין מש"כ רש"י ביבמות ד' פ"ח ע"ב גבי איסור כהונה שאני ע"ש

ובאמת לכאורה יש לפרש כן דברי הברייתא בכתובות ד' י"ד איזהו אלמנת עיסה כל שאין בה כו' ור"ל כך דהא כאן מיירי בספק ספיקא וקאמר דרק היכא דהחשש הוא לכהונה אז גזרו לכתחלה ולא היכא דיש בו הני חששות דנ"מ גם לישראל אז מותר לכתחלה והא דגמ' לא מוקי לה כן משום הך דר"מ דשם וכעין זה אמרינן בירושלמי כלאים פ"ז ה"ד וע"ז פ"ב ה"ו גבי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו דהיכא דנ"מ גם להדיוט ובהדיוט אינו אוסר דבר שאינו שלו מותר גם לגבוה אבל גבי בעלי חיים דאף שלו אינו נאסר להדיוט יכול לאסור גם של חבירו לגבוה ועיין בירושלמי נזיר פ"ב ה"א גבי אבר מן החי אמר ג"כ כך דכיון דאבר מן החי שחלקו בטל ממנו דין טומאה בטל ממנו גם דין איסור משא"כ בדבר דאין בו רק איסור לבד לא בטל, וכן ס"ל לרש"י בהך דחולין ד' צ"ח ע"ב גבי ביטול דאף דס"ל דקדשים אוסרים אף פחות מכדי נותן טעם זה רק היכא דיש בו רק איסור קדשים אבל היכא דיש נ"מ גם לאיסור אז אין נ"מ בין קדשים לחולין וכעין זה אמרינן בהך דזבחים ד' ע"א ע"ב גבי ביטול וכ"מ בזה:

פרק כ

הלכה א

כל כהנים כו'. עיין בה"ה, אם לתרומה דאורייתא בעי שני עדים או עד אחד. אך באמת זה תליא אם הך דתרומה הוא משום גדר איסור דאסור לזר לאוכלה או משום גדר מצות כהונה דאז שוב לבד האיסור הוי זה כמו עדות על האיש ונ"מ ג"כ דהא גבי תרומה יש מצות נתינה כמבואר ב"מ ד' י"א ע"ב וחולין ד' קל"ד ע"ב וא"כ כך דלענין איסור די בעד אחד אבל לענין להעיד על גוף האיש צריך דוקא ב' עדים כמבואר בר"ה ד' כ"ב ובירושלמי דמאי פ"ג דאין עד אחד נאמן להעיד על איש שהוא נאמן, וזהו בעצם הטעם דאין חולקין תרומה לעבד דעיין בירושלמי פ"ה דמעשר שני ה"ה דאמר שם דע"י שליח של כהן אין נותנים להם מתנות כהונה דאתם כתיב ע"ש אך אם נימא דיד עבד כיד רבו עיין ב"מ ד' צ"ו וכ"מ א"כ מקיים בזה גופא המצות נתינה, ועיין תוס' גיטין ד' י"ב ע"ב דמשמע שם דגם לעבד מצוה ליתן תרומה, אך לשון הגמ' ביבמות ד' צ"ט ע"ב אמר שם תנו לי בשביל רבי משמע שם דאינו נוטל בגדר חלק ועיין בתוספתא פאה פ"ד דנקט שם אבל נותנים להם מתנות כהונה ולויה לשם טובה ע"ש משמע דלא בגדר חלק בפ"ע, ועיין בהך דחולין ד' ק"ל ע"ב בהך דריב"ב דאמר שהמתנות דין, ושם דקאמר לחולקן בדיינים ר"ל דזה הוה בגדר חלוקה לא בגדר נתינה לבד, ועיין בדברי רבינו ז"ל בהל' מעשה הקרבנות פ"י ה"ט והל' י"ז דנקט רק בקדשי המקדש דאשה ואנדרוגינוס

אף דאוכלים בקדשים קלים מ"מ אין להם בתורת חלוקה ועיין בתוספתא דבכורים פ"ב דנקט דאנדרוגינוס חולק בקדשי הגבול משמע בגדר חלק והך דיבמות ד' צ"ט ע"ב זה רק בתרומה ועיין בחולין ד' קל"ב דהוה כעין זה מחלוקת אם הם שייכים גם בגדר חלוקה במתנות שבגבולין ועיין בתו"כ פ' שמיני דאימעיט שם מקרא גבי קדשים קלים דבנות רק בגדר מתנה לא בגדר חלק, ועיין בהך דמנחות ד' פ"ד ע"ב ע"ש, ועיין כאן ד' כ"ה דחילוק מתנות בכרכים הוה חזקה לכהונה ע"ש ועיין חולין דף קל"ג ע"א לאחזוקי נפשא בכהני:

הלכה ג

חלה כו' וכן תרומה כו'. רבינו ז"ל אזיל לשיטתיה דס"ל בכ"מ דתרומה בעי ג"כ ביאת כולכם עיין ספ"א מהל' תרומות, ועיין מש"כ רש"י ב"ק ד' קי"ד ע"ב ד"ה בתרומה ע"ש. אך באמת עיקר הטעם לא משום דזה מה"ת וזה מדרבנן רק משום דדבר דהוה גדר עבודה בעי דוקא מיוחס וכ"ז שאינו מיוחס אסור לו לעבוד אבל מתנות חו"ל כיון דלא הוה בגדר עבודה עיין בכורות ד' כ"ז ע"א דאין בו משום כהן המסייע בבית הגרנות ועיין במדות פ"ה ובתוספתא פ"ז דסנהדרין דמבואר שם ג"כ דצריך דוקא מיוחס ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' תרומות פ"ז ה"ט דגבי מצורע בעי ג"כ שיטמא אותו רק כהן מיוחס ע"ש וזהו דכל דבר דבעי דוקא זרע אהרן ולא משום פסול זרות צריך דוקא מיוחס ועיין בזבחים ד' ק"ב ע"א דמראות נגעים אף למ"ד דמשה רבינו היה כהן מ"מ פסול לזה ועיין בספרי פ' קרח פסקא קי"ז ולמבית לפרכת כו' ע"ש ועיין רש"י תענית ד' י"ז ע"א גבי כל כהן שיודע ע"ש ועיין בירושלמי גיטין פ"ח ה"י אין בה משום יחוס כהונה וביבמות פי"ג על משנה דהממאנת ופ"י ה"ז ע"ש וזהו כונת התוס' בכתובות דף כ"ד ע"א ד"ה אבל דלהכשיר לעבודה לכ"ע צריך עדים ע"ש:

הלכה ה

כהן מיוחס כו'. עיין בדברי ה"ה מה שכ' מהך דלעיל פי"ג. והנה בירושלמי כאן מחלק בין אב על הבן ובין אח לאחין דלא כגמ' דילן והטעם משום דעיין בסנהדרין ד' ל"ו דאב ובנו אין מונין להם אלא אחד ועיין מש"כ רבינו בהל' עדות פט"ז ה"ה ובסנהדרין פי"א ה"ז ע"ש נמצא דאף במקום שאין קרובים פסולים מ"מ אב ובנו הוה כגוף אחד משא"כ בשאר קרובים דהפסול הוא רק מטעם קורבה לכך שפיר שייך למימר אם אתה מאמינו כמבואר בירושלמי שם וע"ש בתוס' ד"ה הרי משא"כ באב דפסול הוא משום דהוה בגדר עצמיית ועיין לקמן בהל' י' ע"ש בדברי ה"ה בשם הרמב"ן ז"ל, והך דלעיל פי"ג שם י"ל דנ"מ להיפך דאם נאמינהו שהוא גר א"כ צריכים להתיר לו שיקח ממזרת ואנן אמרינן דסתמא הוה בחזקת ישראל ובזה י"ל הך מחלוקת דשם יבמות ד' מ"ז דר"י

ורבנן דר"י ס"ל בחו"ל א"צ להביא ראיה דר"י לשיטתיה דס"ל דגר אסור בממזרת שוב לדידיה אינו מוציא עצמו מחזקתו משא"כ לרבנן דס"ל דגר מותר בממזרת א"כ לדידיה ג"כ יצא מחזקת ישראל לענין ממזרת ולכך ס"ל דאין מאמינים אותו כלל וזהו דקאמר התם גבי בא ועדיו עמו כו' ותירץ דאמרי שמעינו שנתגייר ע"ש ור"ל ג"כ לענין להתירו בממזרת סד"א דלא להימנוהו קמ"ל דמותר לישא ממזרת ג"כ:

הלכה יח

שני כהנים כו' ועולה במשמרו של זה כו'. עיין בגמ' דכפינן ליה לעבוד משום פגם משפחה ואף דאין חולקין לו ועיין תוס' שם ד' מ' ע"א ד"ה רצה משמע דכהן המקריב יש לו זכיה בגוף הקרבן ועיין בהך דמנחות דף ק"ז ע"ב דהוה מחלוקת בזה אם מה ששייך הקרבנות להבית אב הוא בשביל ההקרבה או רק בשביל אני בשבתי ואת בשבתך כמבואר סוכה דף נ"ה ע"ב ע"ש וע"ש בתוס' ד"ה ובחילוק דאף דלחם הפנים עבודתו רק באנשי משמר אף ביו"ט מ"מ אכילתו לכל המשמרות הרי חזינן דלא תליא ההקרבה באכילה ועיין בהך דתמורה ד' ז' ע"ב מה דמחלק שם בין בכור לשאר קרבנות דשאר קרבנות הזכיה בא לו רק לאחר ההקרבה ובכור תיכף כשנותן לכהן הוה קרבן כהן וע"ש דף ח' ע"א גבי מאי דאמר אלא אי אמרת לית ליה כו' משמע שם דאף דהא אית ליה זכיה בגדר בעלים מ"מ כיון דע"י זה יהיה נפקע ממזבח א"א משא"כ אם נימא דהוה בגדר זכיית כהן אז הוה כמו דהוא של כהן ועיין בהך דנדרים ד' פ"ה גבי כהנים ולוים נהנים כו' דכיון דע"י זה יפקע הנתינה לגמרי לא שייך בו לומר בעלים וה"נ כן ועיין רש"י זבחים ד' ק"ב ע"ב דס"ל דגבי בכור ליכא כלל דין משמר ואף בירושלמי פ"ד דחלה ובתוספתא סוכה מבואר דבכור ג"כ לאנשי משמר י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דתמורה הנ"ל אם אמרינן דתיכף כשבא הבכור ליד כהן שוב הוה קרבן של כהן ולא שייך כלל להבעלים וכהן יכול להקריב אף במשמר שאינו שלו. אך כל זה בבכור אבל בשאר קרבנות כ"ז שלא הקריבו לא הוה שלו ועיין בהך דערכין ד' ל"ד דגם גבי קרבנות דידיה הא דשלו הוא הוא רק משום דהוא מקריבם, ועיין ב"ק ד' ק"ט ע"ב גבי הך עבודתה ועורה שלו ובהני תרי לישני דרש"י שם גבי בעל מום למי שייך האכילה היכא דהוא אינו יכול להקריב, וכן אם היה כהן תם ונתן קרבנו לכהן אחר למי שייך האכילה אם לכהן המקריב או לבעלים ע"ש ברש"י ובמה דפליגי רבינו עם הראב"ד ז"ל בהל' כלי המקדש פ"ד ה"ז ע"ש, ועיין ב"ק ד' קי"א גבי אם קיים אשם משמע שם דאם אנשי משמר שזכו בקרבן אם לא הקריבו הקרבן מ"מ יש להם זכיה בהקרבן אך בירושלמי שם מבואר להיפך ונ"מ ג"כ אם אחד מאנשי משמר שזכה בקרבן אם יכול ליתנו לכהן ממשמר אחר להקריבו

ויהיה תליא במש"כ אם הזכיה מחמת ההקרבה או מחמת המשמר וגם יהיה נ"מ להך עובדא דכאן דאמאי נקט כאן אם היו שניהם במשמר אחד הא יש נ"מ גם אם הם בשני משמרות וכגון משמרות המתחלפין בשבת דאז יש להם ממ"נ חלק בלחם הפנים ועיין בהך דבכורות ד' מ"ח ע"ב גבי נתערבו דס"ל לרש"י שם בד"ה מסייע דבכל הספיקות צריך שיהיה מתחלה ידוע ואח"כ נתערב אז שייך גדר הרשאה אבל לא היכא דמתחלה אינו ידוע וה"נ י"ל כך דכיון דאינו יודע מכח מי הוא נוטל חלק אינו נוטל כלל ועיין מש"כ התוס' גיטין ד' מ"ב ע"ב ד"ה הרי אלו. אך י"ל דחילוק לחם הפנים שאני כיון דחזינן דלא תליא בעבודה כמבואר בהך דסוכה ד' נ"ה ע"ב ע"ש ועיין בהך דחולין ד' ק"ל ע"ב גבי מה דאמר שם שהמתנות דין ברש"י שם ד"ה כמי שהורמו דכתב שם רש"י דחזה ושוק אין שייך בהם דין ע"ש והא נ"מ לכה"ג דאם הוא ספק מאיזה בית אב דאף דהוא מקריב מ"מ אין לו חלק. אך באמת י"ל דזה תליא אם חילוק המשמרות הוה מה"ת או מדרבנן עיין בס' המצות לרבינו ז"ל מצוה ל"ו ובדברי הרמב"ן שם ועיין במש"כ רבינו ז"ל בהל' ערכין פ"ד הכ"ד דשדה היוצא לכהנים ביובל שייך למשמר שחל להיות בו ר"ה אם היה שבת אף דס"ל כהך דאמר ביוה"כ חל יובל מ"מ כיון דאח"כ חל למפרע היובל שייך למשמר ההוא וכן מבואר בתוספתא פי"ג דמנחות ע"ש לא כפי' רש"י בערכין דף כ"ח ע"ב ע"ש, הרי חזינן דאף דכל זמן דלא הוי יוהכ"פ לא יהא חל היובל עדיין וג' דברים מעכבים בו מ"מ זכו למפרע ועיין בהך דיבמות ד' ס"ז ע"ב דגבי זכיה דרבנן לא תיקנו רבנן זכיה כ"ז שלא נתברר ע"ש וכ"מ בזה:

פרק כא

הלכה א

כל הבא כו' הרי זה לוקה מה"ת כו'. עיין בדברי ה"ה מה שהביא בשם רבינו בס' המצות אך פי' התו"כ כבר כתבתי לעיל דאין הפי' כן רק דר"ל כגון אם נודע לו באמצע הביאה שהיא ערוה וכמו הך דקדושין ד' י' שקיבלה קדושין באמצע ביאה מאחר ע"ש וזהו לא תקרב כמבואר בשבועות ד' י"ח ע"ב לא תפרוש ועיין בירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ט דס"ל דזה נ"מ לענין ששניהם חייבים ויליף מלא תקרב ומלא תגלה ע"ש ובירושלמי פ"ז דשבת. אך דין של רבינו כבר כתבתי לעיל דזה תליא בהך דשבת די"ג גבי הך דר' פדת לא אסרה תורה אלא קריבה של ג"ע ועיין במה שכ' רבינו בה' סנהדרין ספי"ט דזה בכלל החשוד על העריות דסנהדרין דכ"ו ע"ב ע"ש בזה ר"ל דהאיסור לא שהוא בעצם איסור רק שלא יבא לידי תקלה ואידך פליג עליה וס"ל דזה בעצמו האיסור ועיין בירושלמי כלאים פ"ח

ה"א דאמר שם ר"ה ביאתו אסורה בהנאה ר"ל דלא דהביאה נאסרה רק הנאת הביאה נאסרה ועיין בחולין ד' קט"ו ע"ב ג"כ ג"ש כזה גבי בשר בחלב ע"ש וע"ש ד' קל"ו ע"א דגבי דבר דלית ביה אכילה ההנאה הוא אכילה ע"ש בתוס' ד"ה אי מה וא"כ מה ראיה לכאן וצ"ל דנ"מ מהו האיסור אם הדבר בעצמו או הנאת הדבר וזהו כונת הירושלמי הנ"ל דמדחה הג"ש דכלאי הכרם אסור בהנאה ואמר דגבי עריות האיסור הוא ההנאה וא"כ הוה כמו אכילה ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות על בעל המאור פסחים פ"ב דגבי בגד לבישתו זהו האכילה שלו וכן נ"מ למה דס"ל להראב"ד ז"ל בהלכות מאכלות אסורות פט"ו הי"ד ע"ש דתערובות יותר משיעור אין אוסר בהנאה אך זה רק בדבר דעיקרו לא הוא ההנאה וכן מבואר בירוש' פ"ג דערלה ה"א הניית ערלה בטלה ברוב וכ"כ בזה. והנה באמת נראה כך דהנה עיין בהך דיבמות ד' נ"ה ע"ב גבי א"א דאמר שם דהטעם דפטור לאחר מיתה משום דפקע שארות ע"ש ועיין בסנהדרין ד' ע"ח ע"א גבי רובע את הטריפה וקאמר משום הנאה ורש"י שם ד' ס"ו ע"ב ד"ה למעוטי ובהך דב"ק ד' ל"ב ע"א גבי הנאה ע"ש בתוס' ותוס' יומא ד' פ"ב ע"ב וקדושין ד' כ"ב ע"ב, ולכאורה י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דמשמש מת אם חייב או לא וזה ר"ל אם החיוב תלוי בהנאה או הוא דבר בפ"ע ועיין תוס' יבמות ד' ס"ה ע"ב דאין לו הנאה ותוס"י סוף נדרים. אך באמת כך דגבי א"א דהוה בגדר הקדש כמבואר בריש קדושין וע"ש בתוס' ד' ז' ע"א ד"ה ונפשוט ובתוס"י נדרים ד' ו' ובזה כך דגבי הקדש מוכח בהך דפסחים ד' ל"ג ע"א דעיקר האיסור הוא ההנאה או ההוצאה ולכך אף אם הוה בגדר אונס י"ל דחייב ועיין מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' מעילה פ"ז ע"ש וכ"כ בזה וה"נ בא"א כן עיין בהך דמעילה ד' י"ח ע"ש בתוס' ותוס' קדושין ד' נ"ג ע"ב ד"ה אף ע"ש ולכך צריך מיעוט אחר ביבמות ד' נ"ה גבי מתה וכמש"כ ולהיפך הנאה בלא פעולה הוא ג"כ איסור עצמיי לא משום סיבה משא"כ בשאר עריות אז שארי דברים האיסור הוא משום תקלה וכ"כ בזה:

הלכה ב

ואפילו להריח בשמים כו'. עיין מש"כ רבינו בהלכות ברכות פ"ט ה"ח ובירושלמי פ"ח דברכות ה"ז שאין עשויין אלא לדבר אחר ור"ל כה"ג:

כמי שנסתכל כו'. עיין בירושלמי חלה פ"ב כהדא דתנא המסתכל בעקבה כו', ועיין בהך דנדרים ד' כ' ואין הפי' שם כפי' המפרשים שם רק דר"ל דהוה כמו זה ונ"מ דכאן א"צ שיתכוין ועיין בהך דיומא ד' ע"ד ע"ב אמר ר"ל טוב כו', ע"ש בתו' ישנים וזה ר"ל הך דסנהדרין ד' צ"ב ע"א בהך דאמר ר"א כל המסתכל כו', ור"ל דלא שייך כאן גדר מתעסק ועיין בעירובין דף י"ח ע"ב כל העובר כו' ושם ד' ס"ג ע"ב כל הישן כו' ושבת דף קל"ט

ע"ב בהך דרב קטינא ע"ש ועיין מש"כ רבינו לקמן בהל' ד' ואעפ"י שהיא כו'. ולכאורה ר"ל דגם כאן שייך איסור קריבה לא משום תקלה ועיין בתוס' גיטין דף ו' ע"ב דיש על זה שם ג"ע ותוס' שם ד' ב' ע"ב גבי עד אחד ועיין בשבת ד' ס"ד ע"ב בהך מחלוקת דזקנים הראשונים וכ"כ בזה, ועיין בהך דסנהדרין ד' ע"ה ע"א תעמוד לפניו כו', דמבואר שם דזה הוה גדר אביזרייהו:

הלכה ג

ומותר להסתכל כו'. עיין ע"ז ד' כ' דרק אם היא נאה ר"ל דאם כן שוב א"צ לבדקה וגבי א"א הוה איסור בעצם לא משום סיבה ולכך אפילו מכוערת ועיין בזבים פ"א וכ"כ בזה:

הלכה ד

הואיל והיא מותרת כו'. עיין בהך דסוטה ד' ז' ע"א ובתוס' סנהדרין ד' ל"ז ע"א ד"ה התורה ע"ש. ובאמת גם לענין יחוד הוא ג"כ יש בו ב' גדרי איסורים אחד משום דהוה גדר קריבה והב' משום חשש תקלה, ועיין בקדושין דף פ' ע"ב דבמשנה נקט עם אמו ועם בתו ובגמ' נקט רק מקרא דבן מתייחד עם אמו ועיין לקמן בדברי רבינו פכ"ב ה"א ובקדושין ד' פ"א ע"ב בהך דמתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו כו' ורבינו לא הביא הך דין דודר וגם ההיתר דעם אחותו ג"כ לא הביא ע"ש וע"ש ברש"י ד"ה ודר דלא תקיף יצריה מחמת הך דסנהדרין ועיין בסנהדרין דף ק"ה גבי אמון כו' משמע דאמו גם קודם אנשי כנה"ג הוה כך. והנה עיקר היחוד של תורה הוא לדור בקביעות וכעין בהך דסנהדרין ד' (כ"א) [כ"ב] בהך דאבישג וזה בנדה מותר כה"ג דוהתירה התורה ועיין בהך דכתובות ד' ע"ז משמע שם קצת דגבי חייבי לאוין אף אם אמרה הוינא בהדיה בסהדי לא שבקינן ועיין ביבמות ד' ע' ע"א גבי נפצע אח"כ ע"ש, אך זה הוא בעצם איסור וגבי אמו לא אסרה תורה זה וגם אין חשש תקלה ומדרבנן אסרו אף יחוד גרידא, ועיין ברש"י סוטה ד' כ"ה ע"א דסתירה הוה עוברת על דת יהודית לא על דת משה וזה כמו שכתבתי דמה"ת לא אסור רק דירה בקביעות וס"ל לרב בקדושין דגם דירה מותר באמו ובתו דהיינו גם איסור תורה ובאחותו לא הותר רק איסור דרבנן ונ"מ ג"כ היכא דהוה א"א דמשמע בירושלמי פ"א דסוטה דגם שם מותר להתייחד עמהם ע"ש ובגמ' דילן ד' פ"א ע"ב דאמר שם לא סבר לה מר דמקדשא לכאורה לא משמע כן ויש לדחות אך כך דאיסור תורה ודאי ליכא בהו אך איסור דרבנן י"ל דלא פלוג עיין בר"ה ד' י"ט גבי הך דד"ס צריכין חיזוק ובירושלמי פ"א דפסחים גבי חצירות שבירושלים ופ"ב דפסחים גבי פושרין ותוס' חולין ד' י' ונדה ד' ס"ו ע"ב גבי חפיפה ועיין יומא ד' י"ד ע"א וכ"כ בזה במקום אחר, ושמואל פליג על רב וס"ל דלדור אסור גם עם אמו ובתו ולהתייחד אסור עם אחותו ושאר עריות ורבינו

פסק כך ועיין בהך דסנהדרין דף פ"ו ע"א אמר לי ר"פ כו' כגון דבית פלוני ע"ש ברש"י ובזה א"ש דברי רבינו לקמן:

הלכה ה

אסור להשתמש כו' באיזה כו'. עיין כתובות דף צ"ו ע"א אך שם י"ל משום דהוה ערוה אשת האב, ועיין בהך דכתובות ד' ק"ג ע"א אם היתה טוענת כו' ומשמע דהטעם משום גדר יחוד וכשיטת רבינו כמש"כ לעיל דכל עריות אסור להתייחד אך י"ל דזה הוה גדר דירה דרק עם אמו ועם בתו מותר אפילו לרב ועיין בירושלמי שם דקאמר הטעם משום שם רע ועיין בהך דב"מ ד' קט"ו ע"א גבי אלמנה מפני שמשיאה שם רע ועיין בראשונים בשם הרמ"ה ז"ל דכתבו דרק באשת אב יכולה לטעון כן ולא באם:

הלכה ז

הגדילו ונעשה כו'. עיין בגמ' כאן דיש ב' לשונות כמה שנים יהא להם ע"ש ברש"י דמ"ד בת ט' אתיא כר"י בר"י דס"ל דהוה סימן ועיין בהך דע"ז ד' ל"ו ע"א האי ידעי לארגולי ע"ש ועיין תוס' קדושין ד' מ"ג ע"ב דגבי קטנה לא שייך גרירה, ועיין בירושלמי כאן דס"ל דבת ג' שנים ג"כ אסור ובהך דברכות ד' כ"ד ועיין בהך דיבמות ד' ס"א ע"ב שמא תתפתה עליו ושם ד' ל"ה ע"א זנות בקטנה לא שכיח ע"ש ועיין תוס' כתובות ד' ל"ז ע"א ד"ה שבויה ע"ש, ועיין ע"ז ד' ט"ו ע"ב אין מוסרין להם תינוק ודברי רבינו פ"ב ה"י ע"ש:

הלכה ח

אעפ"י שמעשה זה אסור כו'. משמע דזה הוה מה"ת ועיין תוס' יבמות ד' פ"ב ע"ב ד"ה תנן, ועיין בירושלמי פ"ח דגיטין בהך מחלוקת דב"ש וב"ה ע"ש בהל' י' ובהך דשבת ד' ס"ה:

הלכה ט

ולא יסיר מדרך העולם כו'. עיין בהך דסנהדרין דף ק' ע"ב אורח ארעא קמ"ל ע"ש וע"ש ד' ק"ח ע"א שהיו מפנין דרך כרמים ור"ל כמבואר בירושלמי יבמות פ"ו ה"ה ע"ש, ועיין לקמן בהל' י"ח ובהך דיבמות ד' ל"ד ע"ב בהך דר"א ורבנן ובירושלמי כתובות פ"ז ה"ה תמן אמרין כגון מעשה כו', ועיין ביבמות ד' ע"ו ע"א ובנדה ד' י"ג ע"ב אך עיין בדברי רבינו בפה"מ פ"ז דסנהדרין נראה דמפרש להך דנדה הנ"ל דר"ל דעושה כן עם ערוה וזהו הך דיבמות ד' נ"ה ע"ב למעוטי כו', וכמבואר בכ"מ וגם י"ל משום דשם הוה בני נח דנהרג על העוברין ולכך הוו בני מבול ועיין בפסקי תוס' על הך דזבחים ד' פ"ח ע"ב ובערכין ד' ט"ז ע"א ועיין תוס' סנהדרין ד' נ"ט ע"ב ד"ה והא דס"ל כשיטת התוס' נדה ד' י"ג ע"א ד"ה נשים ע"ש, ויהיה נ"מ אם הוא לאו בר אולודי אם אז שייך ג"כ זה הדין

דשופך דמים ועיין בהך דנדה ד' מ"ג ע"א גבי כל ש"ז כו' ע"ש ובאמת הפי' בנדה ד' י"ג אנשים דבני הרגשה נינהו ר"ל דכיון דהם מרגישים בעצמם דבל"ז אינו טמא כמבואר בנדה שם לכך אסור למשמש משא"כ באשה דאף בלא הרגשה טמאה דסברה אימור הרגשת מי רגלים לכך מותרת למשמש אבל זיבה דגם באנשים אינו מרגיש לכך גם באנשים צריך לבדוק ועיין בהך דסנהדרין ד' כ"ו גבי שבנא בעל הנאה הוה ר"ל כהך דנדה ד' י"ג ע"ש ברש"י ד"ה הנחמים:

הלכה יד

ואסור לאדם כו' מכין אותו כו'. ואף דבגמ' שם אמרו לא מפני שראוי לכך משמע דעפ"י דין א"צ זה י"ל משום דמבואר בהך דברכות ד' ט"ז דתאנה ענפיה מרובין ועיין במש"כ בדברי רבינו בהל' ברכות פ"ד ה"ג וכאן היה המעשה תחת התאנה ועיין ירושלמי פ"ב דחגיגה סה"ב ושם נקט אחורי הגדר ועיין בהך דברכות ד' ס"ב ע"א דאחורי הגדר הוה דרך צניעות ועיין בירושלמי ב"ב פ"ה ובדברי רבינו בהלכות דעות פ"ה ה"ו ובהך דע"ז ד' מ"ז ע"ב:

הלכה טו

ואכסנאי כו'. ועיין בהשגות, עיין בהך דיומא דף י"ח ע"ב וזהו כונת הראב"ד:

הלכה טז

ולא יכנס אדם כו'. עיין בה"ג מש"כ בהל' כיבוד מהך דשבועת יעקב ליוסף ועיין בנדה דף י"ג דהיכא דבעותא ליכא חשש הרהור ועיין בע"ז ד' ע"א:

הלכה יז

לא יהלכו בנות כו'. עיין בהך דנדרים דף ל' ע"ב דאמר שם נשים לעולם מיכסה וע"ש בתוס' ישנים וברא"ש אם ר"ל גם הקטנים או רק גדולות ובאמת נ"ל דהך דאמר שם בירושלמי ואין טלייתא צריכה לא ר"ל כפי' המפרשים שם דקאי על יורדי הים רק דקאי על זה דמבעי ליה אם קטנים נקבות הוה ג"כ בזה הגדר דשחורי הראש דכיון דנתגדלו אסורות ועיין בהך דסנהדרין ד' נ"ח ע"ב דמשמע שם דהיה דרכם גם בעכו"ם דא"א יוצאת מכוסה ועיין בהך דעירובין ד' ק' ע"ב גבי מגדלת שער כלילית ועיין בכריתות ד' ח' ע"ב אין אשה פורעת כו' ומש"כ רבינו בהל' ע"ז פי"ב ה"י אך באמת הך דעירובין ר"ל שצריכה לקלוע שערה וזהו הך מגדלת וגבי סוטה צריך לסתור קליעתה כמבואר בסוטה ד' ח' וזהו הנ"מ בין פנויות לא"א דא"א אף אם קלועה אסור עיין יומא ד' מ"ז ושבת ד' נ"ז ע"ב גבי כליא פרוח, ודף ס"ה ע"א למטה מן השבכה ועיין נזיר ד' כ"ח ע"ב אבל גבי פנויה רק לסתור קליעתה אסור שלא תלך פרועה ועיין ברש"י נדרים דף נ' ע"ב ובר"ן ד"ה עד

דמסתרין ועיין בהך דכתובות ד' ס"ו ע"ב גבי בתו של נקדימון כו' ובאמת זה ר"ל בהך דנזיר ד' נ"ט שלא יתקן איש בתיקוני אשה ע"ש אך באמת ר"ל קליעת שער וכ"כ בזה וזה אסור באיש מטעם לא ילבש גבר ועיין מש"כ הראב"ד בפ"ג דעדיות משנה ה' על הך משנה דכלים בפ' כ"ד של יוצאת חוץ ובפי' רבינו שם, וע"ש במס' כלים פ' כ"ח משנה ט' גבי חלוק:

הלכה יח

אסור כו'. עיין בהך דיבמות ד' ס"א ע"ב גבי הך דאיילונית ע"ש בתוס' ועיין בהך דסוטה ד' כ"ה ע"ב גבי הך דר"נ ומדברי רבינו נראה דס"ל דזה האיסור שייך רק גבי קטנה ולא גבי איילונית ועיין לקמן בהלכה כ"ו וצ"ל דבקטנה אינה נקלט כלל:

הלכה כ

ולא יסתכל כו'. עיין בפ"ב דזבים בהך מחלוקת דר"י ורבנן ועיין בהך דמו"ק ד' י"ב ע"א ולכאורה לפי מש"כ לעיל דהך בעבידתא טריד לא שייך רק בהני ולא באשה וא"כ לר"י דזבים הנ"ל גם בזה אסור:

הלכה כא

וכן אסור כו'. ולא הביא הך חילוק דגמ' שם אי איכא דרכא אחרינא או לא ועיין בהך דע"ז ד' מ"ח ע"ב גבי ע"ז ועיין בהך דעירובין ד' י"ח ע"ב:

אפילו לא יסתכל כו'. עיין בהך דיבמות ד' ע"ו ע"א מעבירין לפניו ועיין בזבים פ"ב דשם בהך דר"ע:

הלכה כג

ואסור כו' ואפילו כו'. עיין בירושלמי ביצה פ"ה ה"ב דמבואר שם דזה אסור ומשמע שם דאף לצורך רפואה אסור, ועיין בהך דשבת ד' ק"ח ע"ב ע"ש ברש"י:

הלכה כד

חסידים כו' ומהם כו'. עיין ב"ב ד' ט"ז ע"א:

הלכה כה

ואסור להשיא כו'. עיין לעיל פי"א מהל' אישות ה"ו ואין משיאין ועיין רש"י גיטין ד' נ"ה ע"א דס"ל ג"כ כן דאסור ועי' תוס' יבמות ד' קי"ג דפליג על זה ועיין בהך דשבת ד' י"ב ע"א דנקט שם גבי ליארוס רק תינוקת ולא תינוק ועיין בתוס' שם ד' ק"נ ע"א ד"ה ואמר ר"א ועיין מש"כ רבינו בהל' שבת פכ"ד ה"ה דלא הביא תינוק וגם נקט ליארוס ולא משיאין כמו בתוספתא וכן רבינו לא הביא כלל הך דין דמבואר בקדושין דף כ"ט ע"א וד' ל' ע"ב דחייב להשיאו אשה וללמדו אומנות הביא בשבת פכ"ד ובהל' רוצח פ"ה

ה"ה דהוא מחוייב וכמבואר בהך דמכות ד' ח' ע"ב ובקדושין הנ"ל אבל להשיאו אשה לא הביא כלל רבינו רק כאן מצות חכמים ועיין בירושלמי דקדושין פ"א דהוה בעיא שם אם כופין את האב על זה ולענין ללמדו אומנות מוכח דאם האב עצמו אינו יכול אומנות צריך לשכור אחר ללמדו ונ"מ למאי דמבואר בירושלמי דגיטין פ"ה לגבי עיצומים דאף דלא גבה, דאותם שנותנים בניהם ללמדם אומנות ועבדי עיצומים גבו שפיר וכן נ"מ גבי נשואים לענין הך דשטרי פסיקתא וכמש"כ התוס' כתובות ד' ק"ט ע"א בשם הירושלמי וכן לענין הך דב"ב ד' קמ"ד גבי המשיא בנו בבית ע"ש בתוס' ובדברי רבינו בהל' זכיה ומתנה פ"ו, והך סמוך לפרקן ר"ל כמו פרק דנדה ד' מ"ט דהיינו הבאת שערות ועיין רש"י סנהדרין ד' ק"ד ע"א ד"ה קטנה ובהך דעדיות פ"ב משנה ט' ע"ש בפי' הראב"ד, ועיין שבת ד' פ"א ע"ב וכ"כ בזה:

הלכה כו

ואין האיש רשאי כו' ולא ישא כו'. עיין בסוטה ד' כ"ד בהך מחלוקת דר"א ורבנן, ועיין בהך דכתובות דף ע"ז ע"ב דלא שבקינן ליה למיתב בהדה, וכאן לא נקט איילונית כמו בהל' אישות ועיין בתוס' סוטה שם ד"ה שאינה ראויה, מה דמחלק בן עקרה לבין שאינה ראויה לו ועיין רש"י עירובין ד' מ"ז ע"א, ועיין תוס' גיטין ד' מ"ו ע"ב דאיילונית אין לה רפואה לעולם ע"ש וכ"מ, וביבמות ד' פ' ע"ב דאמר סריס דומיא דאיילונית ביי"ש, ולא קאמר להיפך משום דסריס יש לו רפואה ואיילונית אין לה רפואה. אך באמת הנ"מ בין איילונית לעקרה דאיילונית החסרון באברי הזריעה שלה ועקרה החסרון באברי העבור וכן משמע בסוטה ד' כ"ה ע"ב ועיין ביבמות ד' ס"ד ע"א ובכתובות ד' י"א ע"א וזהו הנ"מ שבין סריס לשחוף עיין תוס' סוטה ד' כ"ו ע"ב וזה אין לו רפואה ג"כ ועיין סוטה ד' י"ג ע"ב גבי בא גבריאל כו' ועיין ב"ק ד' צ"ב ע"א דמבואר שם בדברי רש"י דאין באשה אבר להזריע ועיין תוס' נדה ד' י"ג דלא משמע כן ושם ד' ל"א ע"א וכ"מ. ובאמת י"ל דזה המחלוקת דתנאי בבכורות ד' מ"ה ע"א גבי מפתח באשה ועיין שבת ד' קי"א ע"א מוכח דגבי אשה עקרה אין לה רפואה:

הלכה כז

וכן מי שגירש כו'. עיין בה"ה, ונראה דרבינו ס"ל דנשאת שרי דבעלה משמרתה ועי' בירושלמי גיטין פ"ח דמבואר שם להיפך ע"ש בהל' י"א. אך י"ל דר"ל דאם לא נשאת אסור אף לפתוח זה לכאן וזה לכאן ועיין בירושלמי כתובות פי"א ה"ג:

הלכה כט

ולא ישא אדם כו'. עיין לעיל פט"ו הכ"ט ובתוספתא קדושין פ"א ע"ש:

הלכה ל

והוא שהוחזקו ג"פ. זה הוה כמו הך דנדה דף ס"ג ע"ב. אך באמת הנה בירושלמי פ"ט דב"מ מבואר דבשדה מוחזקת להוציא מחזקתה צריך ג"פ וכאן גבי משפחה הרי מוחזקת היתה עד עכשיו לכך צריך ג"פ ועיין בהך מחלוקת דשביעית פ"ב גבי שדה בעל כמה פעמים ימנע ממנה מים ועיין בירושלמי דמאי פ"ב איזה הוא תגר כל ששילש ובמעשרות פ"א כיון שראה שלש שפירשו קליפתן וכ"מ בזה ועי' מש"כ בזה בהל' גזילה פ"ג ה"ו ועי' בתוס' שבת ד' ס"א ע"ב וברש"י יבמות ד' נ"ד ע"ב ד"ה ובחמישית דנקט פיתוי ובריש נקט אונס משום דהוה ליה למיבדק בפעם שלישי כיון דאתחזק בשיקרא וע"ש ד' ק"ח ע"ב כגון ששלשה בגיטין, ועיין בכתובות ד' צ"ז ע"א גבי אלמנה ששהתה מה דמחלק שם ועי' בירושלמי סנהדרין פ"ג דהוה פלוגתא שם גבי סוחרי שביעית אם די בחזרת פעם אחת או שתי פעמים ועי' תוס' ב"ק דף ק' ע"ב גבי מחיצת הכרם ושם ד' כ"ד ע"ב גבי עיזי דשוקא ועי' מכות ד' ה' ע"ב ובהך דתמורה ד' כ"ז ע"ב גבי איתחזקו באיסורא ובהך דגיטין ד' מ"ו ע"ב גבי המוכר עצמו ובניו כו' ור"ן נדרים ד' מ"ו ע"א וכ"מ בזה:

הלכה לא

ואם נשאת לא תצא כו'. י"ל דרק משום ב"פ אז בדיעבד לא תצא ולכך אמרינן כאן ד' ס"ה גבי הפילה דרק בג"פ איתחזקה משום דלהוציא צריך ג"פ וא"ש וכן גבי רמ"ת לכו"ע דוקא ג"פ עיין תוס' נדה ד' ס"ו ע"א וע"ש דף י' ע"א:

ולא ישא ישראל כו'. וה"ה להיפך דכהן לא ישא בת ישראל ועי' רש"י יבמות ד' פ"ד ע"ב ועיין בירושלמי פ"א דכתובות קנס קנסו שידבק אדם במשפחתו ע"ש בהל' ה' ועיין בירושלמי קדושין פ"ד ה"ד אמר שם ג"כ כן ועי' נדרים ד' ס"ב דת"ח מקרי ג"כ כהן ועי' במו"ק ד' כ"ח ע"ב דחתן ג"כ יש עליו גדר כהן וצריך לחלק בין אירוסין לנשואין וגם נ"מ אם נשתנית הכהנית כשנשאת לזר עי' ביבמות ד' פ"ז כשהיא חוזרת אינה חוזרת לחזה ושוק ועיין בהך דחולין ד' קל"ב גבי אכל בשביל אשתו ע"ש:

פרק כב

הלכה א

אסור להתיחד כו' בין זקנה כו'. עי' תוס' סוכה ד' מ"ז ע"ב בשם הירושלמי ע"ש דרוצה לחלק בין זקן לילד. והנה לפי מש"כ לעיל דזה הוא גופא גדר איסור לא בשביל תקלה לבד א"כ אין נ"מ אך האיסור רק עליו ולא עליה ועי' בקדושין ד' פ"א בהך דבעלה בעיר ובדברי רבינו לקמן בהל' י"ב ונראה דזה רק עליה שעליה אין איסור מחמת כי אין חשש

תקלה אבל הוא אין נ"מ. ובזה א"ש מש"כ רש"י בד"ה בעלה להלקות וע"ש בתוס' וגם הא קיי"ל דאין מלקין בא"א אך י"ל דהא דאין מלקין בא"א זה רק האשה אבל האיש מלקין וזה מדוייק בגמ' מר זוטרא מותיב לה, ומקרי ליה כו' ר"ל דהלקה רק אותו ולא אותה אבל כשבעלה בעיר אז עליו ליכא רק איסור יחוד ולא משום חשש תקלה אבל היא כיון דליכא תקלה שוב ליכא איסור ועי' ברש"י סנהדרין ד' כ"ו ע"ב גבי החשוד ע"ש ועי' בהך דסוטה ד' כ"ד ע"ב בתוס' ד"ה שאני. אך מדברי רבינו בהל' ג' לא משמע כן רק דגם האיש אינו לוקה ע"ש ועי' בהך דב"ב דף קמ"ה ע"א דהוה מחלוקת בזה ורב אשי ס"ל דלא חיישינן להך דאיכא דשמע ועי' במנחות דף מ' גבי תכלת ובעירובין דף ס"ד:

הלכה ב

לא נחשדו כו'. י"ל דזה רק זכר אבל בנקבה חשודה. ובזה א"ש מ"ש התוס' ב"מ דף ע"א ע"א גבי אלמנה כו' ועי' לקמן בהל' י"ו, ועי' כתובות דף ס"ה ע"א אפילו חמור כו', ועי' תוס' סנהדרין דף ט' ע"ב גבי פלוני רבעני ע"ש וכ"מ, ועי' ברכות דף מ"ג ע"ב במקום שחשודים ומש"כ רבינו בפ"ה מהל' דעות ה"ט ע"ש:

הלכה ג

מכין את שניהם כו'. משמע דאף בעכו"ם מכין גם הכותית משמע דשייך תקנת חכמים אף בעכו"ם, ועי' מש"כ רבינו בהל' נחלות פ"ו ה"י דאין הגוי מחויב לעמוד בתקנת חכמים ע"ש משמע דאין שייך על הגוי תקנת חכמים ועי' במש"כ רבינו בהל' טוען פי"ד ה"ה גבי שבועת היסת שלא תיקנו ומש"כ רבינו בהל' זכיה פ"ט ה"י מחמת טעם אחר וצ"ל דשם כיון שהמצוה הוא ישראל הוה אמינא דאזלינן בתר מצווה, ועי' בהך דב"ק דף צ"ו ע"א גבי השביח עכו"ם כו' תקנתא לעכו"ם כו', ועי' מש"כ התוס' גיטין ד' י"ג ע"ב גבי מעמד שלשתן אם שייך גבי עכו"ם ועי' ירושלמי דמאי פ"ו ה"ב תפסה מה"ד וחוכר מן העכו"ם ר"ל ג"כ כה"ג דלא עשו בעכו"ם תקנה וי"ל דזה ג"כ טעם דמבואר באהלות פי"ז מ"ג דגוי שחרש אין עושה ביה"פ ע"ש בדברי רבינו בפיה"מ. אך עי' בתוספתא שביעית פ"ג מוכח דהטעם משום דלא גזרו אלא במקום שיכולים לעמוד ועי' בהך דחולין בדברי הר"ן פ"ג אם שייך דין דאבר המדולדל גבי ב"נ כיון דלא הוה רק מדרבנן ועי' בתוספתא סוף ע"ז דמבואר דיש עליהם האיסור, אך י"ל דשם הטעם משום דאין להם דין שחיטה ועי' רש"י חולין ד' קכ"ח ע"א ד"ה ודכולי עלמא וד' קכ"ט ע"ב, ועי' רש"י סנהדרין דף נ"ח ע"ב ד"ה ולכלל דמשמע שם דגם בעבד לא גזרו גזירה דרבנן ע"ש:

הלכה ה

אין מעמידין כו'. עי' ירושלמי פ"ו דשביעית ה"ב אלא שלא לייחד ע"ש:

הלכה ח

לא תתייחד כו'. עי' בכ"מ, ועי' בהך דברכות דף ג' ע"ב. אך באמת כך דס"ל לרבינו כך דזה הוה ב' דינים דאם אשה אחת עם אנשים הרבה אז האיסור על האשה ואיש אחד עם נשים הרבה אז האיסור על האיש. והנה עיין בכתובות דף ד' מבואר דגבי אבילות דידה לא חיישינן לה ע"ש ולכך בהל' אבל דכיון דאין האיסור רק על האשה גבי דידה לא חיישינן לתקיף יצרה ועי' בתוס' סנהדרין ד' כ' ע"א, ועי' בירושלמי פ"א דסוטה גבי מקנא לה אפי' ממאה ב"א ע"ש:

הלכה י

תינוקת מבת ג' ולמטה כו'. עי' מש"כ לעיל פכ"א ה"ז ובירושלמי כאן, ועי' בע"ז ד' ל"ו ע"ב ונ"ל דלפי מ"ש לעיל לשיטת רבינו דאשה אחת עם אנשים הרבה האיסור רק על האשה א"כ יהיה זה רק בגדולה אבל בקטנה לא אף אם ראויה לביאה דהיא אינה מוזהרת:

הלכה יב

א"א כו'. הנה דייק רבינו וכתב אינה חוששת דמשמע רק עליה וכמש"כ לעיל אבל הוא אסור ועי' בהך דתענית ד' כ"ג ע"ב גבי ההוא עובדא דאבא חלקיה, ועי' בהך דסוכה ד' כ"ה ע"ב משום יחוד ע"ש אף דבעלה בעיר אך י"ל דעדיין אין אימת בעלה עליה כעין דאמרינן בהך דסוטה דף כ"ה ע"א גבי ארוסה:

הלכה יד

תקנו חכמים כו'. עיין בהך דגיטין ד' מ"ה ע"א ובירושלמי פ"ד דמגילה מנו לה מתקנת עזרא ע"ש:

הלכה טז

ולא תיקנו כו'. עיין ב"מ ד' ע"א ע"א דהוה בזה מחלוקת ועי' מש"כ רבינו בהלכות עבדים פ"ט ה"ו דרק מבן ט' ולמעלה אבל פחות מבן ט' שרי ע"ש, ואף לכשיגדיל אז נימר לה שתשחרר אותם דלהסיר את המכשול מותר לשחר כמש"כ רבינו שם: